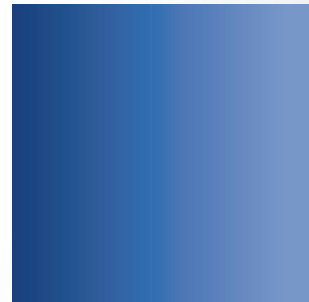

รายงานประจำปี 2563

หน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่
(uwn.)

รายงานประจำปี 2563

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ดำเนินการโดย	หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
พิมพ์ครั้งแรก จำนวนพิมพ์	เมษายน 2564 300 เล่ม
สงวนลิขสิทธิ์	หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) เลขที่ 979/47 ชั้น 20 อาคาร เอส.เอ็ม ทาวเวอร์ ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400 โทรศัพท์ 0-2298-0611 ต่อ 201 e-mail: pmuaunit@gmail.com
บรรณาธิการ	ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
กองบรรณาธิการ	ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
จัดทำเนื้อหา ออกแบบ และควบคุมการผลิต	บริษัท ไอแอนดีโฮ คอมมิวนิเคชั่น จำกัด 59/9 พหลโยธิน 4 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ 0-2270-1350-4 e-mail: iandihome@gmail.com
พิมพ์ที่	บริษัท เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด

สารบัญ

สารจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	3
สารจากประธานกรรมการบริหาร	4
สารจากผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่	6
ความเป็นมา	8
วิสัยทัศน์และพันธกิจ	10
วิสัยทัศน์	11
พันธกิจ	11
โครงสร้างองค์กร	12
นโยบาย	14
ทิศทางการดำเนินงาน	15
การบริหารและจัดการทุน	16
เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ ตามยุทธศาสตร์ อววน.	18
กรอบการดำเนินการ	19
ผลการดำเนินงาน	24
แผนงาน “ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”	26
แผนงาน “มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่”	32
แผนงาน “พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา”	43
แผนงาน “การแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศ”	50
สรุปการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2563	57
การดำเนินงานในปีงบประมาณ 2564	61
รายงานการเงินในปีงบประมาณ 2563	67

สารจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์

การปฏิรูปประเทศไทยเพื่อก้าวข้าม “กับดักรายได้ปานกลาง” โดยใช้ฐานความรู้และนวัตกรรม ทำให้เกิดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนแม่บทภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 23 แผน การปฏิรูปโครงสร้างและกลไกที่สำคัญยิ่ง คือ การตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) และในกระทรวงนี้ได้มีการจัดตั้งหน่วยบริหารและจัดการทุนขึ้นใหม่ 3 หน่วยงาน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคน การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนาระดับพื้นที่ โดยหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ซึ่งเกิดขึ้นด้วยความท้าทายและความคาดหวังที่จะเป็นกลไกเพื่อขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ด้วยงานวิจัยและนวัตกรรม ถือว่าเป็นความก้าวหน้าครั้งสำคัญของกระทรวง และประเทศที่มีหน่วยงานสนับสนุนงานวิจัยและนวัตกรรมที่รับผิดชอบการพัฒนาพื้นที่ (Area Development) ของประเทศไทยขึ้นมา

ในระยะเวลาที่จำกัด บพท. ได้สร้างผลงานที่เป็นรูปธรรม มีกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เกิดแพลตฟอร์มการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ที่สำคัญหลายแพลตฟอร์ม อาทิ แพลตฟอร์มการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาคนจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ที่สร้างระบบค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนระดับพื้นที่ แล้วสร้างระบบการคัดกรองและเชื่อมต่อกับระบบความช่วยเหลือของภาครัฐและเอกชน ทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ สอดรับกับนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง แพลตฟอร์มการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรม ที่ใช้ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) มาสร้างเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่ โดยให้ชาวบ้านและผู้นำท้องถิ่นเป็นตัวเอกในการเคลื่อนงานร่วมกับภาคท้องถิ่นและภาคเอกชน ก่อเกิดสำนึกรักท้องถิ่นและภูมิใจในถิ่นฐานบ้านเกิดของตัวเอง เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากคนท้องถิ่นเอง กล่าวได้ว่า บพท. เป็นหน่วยงานใหม่ที่มีขนาดเล็กแต่ทรงพลัง มีกระบวนการสร้างความร่วมมือและบูรณาการงานทั้งกับหน่วยงานฟังก์ชัน หน่วยงานในระดับพื้นที่และภาคประชาชน/ประชาสังคมได้ดี

ในฐานะที่ อว. เป็นกระทรวงแห่งความรู้และปัญญาที่นำงานวิจัยและนวัตกรรมไปสร้างคุณภาพชีวิต สร้างเศรษฐกิจพื้นที่ เศรษฐกิจท้องถิ่น เศรษฐกิจชาติให้ได้ จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บพท. จะเป็นกลไกการขับเคลื่อนที่มุ่งมั่นและทุ่มเทเพื่อสร้างวัฒนธรรมวิจัยให้กับคนในพื้นที่ และเกิดการพัฒนาพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนด้วยความรู้และนวัตกรรม

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. เอนก เหล่าธรรมทัศน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

สารจากประธานกรรมการบริหาร หน่วยบริหารและจัดการทุน ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร

การพัฒนาระดับพื้นที่มีเป้าหมายคือ การลดความยากจน การเพิ่มผลิตภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ การสร้างสมรรถนะผ่านการสร้างและส่งเสริมประชาชนในพื้นที่ ให้เกิดระบบบริหารจัดการ กำหนดทิศทางยุทธศาสตร์โดยคนในพื้นที่ ให้พัฒนาที่ระเบิดจากภายใน ด้วยการสนับสนุนของสถาบันอุดมศึกษา กลไกภาครัฐ ภาคประชาสังคม และระบบตลาด

หน่วยบริหารและจัดการทุนวิจัยด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) จัดตั้งขึ้นในสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สอวช.) ภายใต้การกำกับดูแลของสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคือ จัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น ที่มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ ธุรกิจขนาดจิ๋ว วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคมในระดับพื้นที่

งานของ บพท. มีรากฐานสำคัญจากงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มากกว่า 10 ปี ผ่านการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ (Area-Based Collaborative Research: ABC) บพท. สืบทอดและมุ่งพัฒนากลไก ABC เป็นฐานงานที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ อาศัยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เป็นกลไกสำคัญ

มหาวิทยาลัยในพื้นที่เป็นโครงสร้างความรู้ที่ทำงานและมีภารกิจแบบ “Three in One” เช่นเดียวกับงาน ABC คือ การผลิตบัณฑิต การสร้างความรู้ใหม่ที่มุ่งการเกิดประโยชน์แก่สังคมและเศรษฐกิจ และการบริการวิชาการให้คนในพื้นที่มีชีวิตความเป็นอยู่ มีความเข้มแข็ง และมีระบบจัดการตนเองที่ดี หน่วย บพท. จึงจะทำงานควบคู่ (Partner) กับองค์กรต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถ (Capacity Building) ให้กับองค์กรเหล่านี้ อาทิ สถาบันอุดมศึกษา องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคมในพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะให้บุคลากรขององค์กรเหล่านี้ และเพิ่มความสามารถ (Empowerment) พื้นที่อีกต่อหนึ่ง อาศัยหลากหลายกลไกทำงานร่วมกับประชาชนในพื้นที่ เช่น การพัฒนาให้มีความรู้ความชำนาญด้านอาชีพ เข้าใจระบบการจัดการใหม่ มีความรู้และทักษะเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น ผ่านหลักสูตร Noncredit Program เป็นต้น

ปี 2563 ที่ผ่านมาเป็นการทำงานปีแรก บพท. สร้างองค์กรและกลไกใหม่ อาศัยฐานและประสบการณ์ของ สกว. และพันธมิตร สร้างแผนงานวิจัยและการบริหารที่ต่อเนื่องมาจากงานเดิมและการสร้างงานใหม่ เช่น แผนงาน “มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่” ที่มุ่งเน้นการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (Local Enterprise) ให้มีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ แผนงาน “การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาคนจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ” ที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาความยากจนของคนไทยร่วมกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องนี้ อาทิ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวงมหาดไทย

สุดท้ายนี้ผมขอขอบคุณ สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สอวช.) ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของเจตนารมณ์และพระราชบัญญัติ เพื่อการปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และรับนโยบายของสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผ่านการที่ สอวช. Initiate การจัดตั้งหน่วยบริหารและจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรมใหม่สามด้านซึ่งรวมถึง บพท. รวมถึงการสนับสนุนหน่วยบริหารและจัดการฯ เดิมสี่ด้านที่มีอยู่แล้ว

เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยด้วย ววน. อย่างมีทิศทางร่วม มีการแบ่งหน้าที่การทำงานที่ชัดเจน (Division of Labor) ตรงกลุ่มเป้าหมาย จัดการให้ได้งานที่มีคุณภาพและตรงเป้า และที่สำคัญคือ ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยองค์กรเพื่อวัตถุประสงค์จำเพาะ ไม่มีการรวมศูนย์ แต่มีความกระชับรัด (Compact) มุ่งเป้าชัด (Focus) มีความคล่องตัว (Flexibility) และความไหวตัว (Agility) มีการกำกับและให้ทิศทาง (Oversight) ด้วยคณะกรรมการบริหารฯ ที่มีประสิทธิภาพ ความรู้ ตรงกับ Mission และ Vision ขององค์กรนั้น ๆ

ดร.กฤษฎพงษ์ กิรติกร

ประธานกรรมการบริหาร

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

สารจากผู้อำนวยการ หน่วยบริหารและจัดการทุน ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา

ในการปฏิรูประบบการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม ครั้นนี้ มีการปฏิรูปเชิงโครงสร้างที่สำคัญโดยเฉพาะการจัดตั้ง 3 หน่วยบริหารและจัดการทุนขึ้น โดยหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) จัดตั้งขึ้นมาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ จากการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ (Area-Based Collaborative Research) ซึ่งเป็นฐานงานเดิมจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ทักษะการจัดการและชุดความรู้การจัดการเชิงคุณภาพที่มีมากกว่า 10 ปี ได้ส่งมอบและพัฒนาออกมาเป็นเป้าหมายเชิงกลยุทธ์และยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการวิจัยเชิงพื้นที่และรูปธรรมความสำเร็จในระยะเวลายั่งยืน ถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่ที่ท้าทายและมีความคาดหวังสูง แต่ด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ในปีที่ผ่านมา ทั้งสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่สนับสนุนการดำเนินงานเชิงนโยบาย แผนยุทธศาสตร์และงบประมาณ รวมทั้งการจัดการหลังบ้านที่จำเป็นอย่างเร่งด่วน ทำให้หน่วย บพท. สามารถวางโปรแกรมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Program) และดำเนินการขับเคลื่อนด้วยความร่วมมือกับประชาคมวิชาการได้อย่างเป็นรูปธรรม

ในการนี้ มีการขับเคลื่อนเชิงระบบและกลไกการจัดการเชิงพื้นที่ที่น่าสนใจ รวมถึงการสร้างแพลตฟอร์มการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมที่สำคัญดังนี้

การออกแบบและสร้างระบบกลไกการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ในบริบทของประเทศไทยโดยอิงกับระบบการบริหารงานวิจัยมาตรฐานจาก สกว.เดิม และปรับรูปแบบให้คิดใหญ่เร็วและตรงกับความต้องการของประเทศให้มากขึ้น

การออกแบบและสร้างแพลตฟอร์ม ซึ่งประกอบไปด้วย **ข้อมูล กลไก และกระบวนการ** เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนและขยายผลให้เกิดรูปธรรมความสำเร็จอย่างเร่งด่วน อาทิ แพลตฟอร์มการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ซึ่งใช้งบประมาณกว่า 100 ล้านบาท ในการสร้างระบบค้นหาและสอบทานครัวเรือนและคนจนระดับพื้นที่ และระบบส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจำเป็นและเร่งด่วน ซึ่งในการขับเคลื่อนงานเพียง 8 เดือนสามารถค้นหาและสอบทานคนจนใน 10 จังหวัดยากจนได้กว่า 330,000 คน และขอความช่วยเหลือทั้งในเชิงพื้นที่และเชิงระบบมากกว่า 1,000 คน ถือว่าเป็นการขับเคลื่อนแพลตฟอร์มงานวิจัยใหญ่ของประเทศในบริบทใหม่ด้วยความร่วมมือใหม่ทั้งภาคประชาสังคม ภาครัฐที่เกี่ยวข้องและภาควิชาการ ได้แก่ สถาบันการศึกษาที่เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่

การสร้างกลไกความร่วมมือของการทำงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่ ทั้งในระดับพื้นที่และระดับส่วนกลาง หน่วย บพท. ได้ขับเคลื่อนการสร้างกลไกความร่วมมือแบบบูรณาการทั้งในระดับกระทรวง ระดับหน่วยปฏิบัติการ และระดับคนทำงานวิจัย ผ่านการจัด Consortium หรือการสร้าง Dialogue Forum ในรูปแบบต่าง ๆ มากกว่า 100 เวทีในระยะเวลา 1 ปี การพัฒนารอบการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม (National Framework) การพัฒนาโจทย์การวิจัยร่วมกับผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (Users) และผู้มีส่วนได้เสียสำคัญ (Key Stakeholders) ในเรื่องสำคัญของประเทศอย่างมีส่วนร่วม รวมทั้งเวทีการวางยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนระดับพื้นที่ของจังหวัดอย่างมีส่วนร่วม เป็นต้น

หน่วย บพท. ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความศรัทธาต่อกระบวนการดำเนินงานและการทำงาน ของหน่วย บพท. จนทำให้เกิดรูปธรรมความสำเร็จ เป็นความร่วมมือเพื่อเป้าหมายร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพี่น้องประชาชนและเพื่อประโยชน์ของบ้านเมืองโดยรวม ซึ่งน่ายินดีและน่าชื่นชม ต่อประเทศอย่างยิ่ง

อนึ่ง ผลสัมฤทธิ์และผลสำเร็จใด ๆ ก็ตามที่ส่งผลไปยังพี่น้องประชาชน ขอให้เป็นผลบุญที่ย้อนไปถึงทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการออกแบบ จัดตั้ง และร่วมดำเนินการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ในประเทศไทยครั้งนี้ด้วย

ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา

ผู้อำนวยการ

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ความเป็นมา¹

สืบเนื่องจากการปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ประเทศที่หลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลาง โดยสนับสนุนให้การวิจัยและพัฒนาเป็นกลไกในการสร้างองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม พร้อมทั้งพัฒนากำลังคนเพื่อให้ประเทศมีระบบเศรษฐกิจและสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation-Driven Economy) จึงเกิดการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ขึ้นเป็นกระทรวงใหม่ เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2562 เป็นการผนวกรวมกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วท.) กับ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ตามที่รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมและกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาคนให้มีทักษะสอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศ รวมถึงการกำกับดูแลการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมด้วย

การจะบรรลุเป้าหมายข้างต้นได้นั้น จำเป็นต้องมีการจัดระบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) การปฏิรูปด้านโครงสร้างระบบหน่วยงาน (2) การปฏิรูปด้านระบบงบประมาณ (3) การปฏิรูปด้านระบบบริหารจัดการ และ (4) การปฏิรูปด้านมาตรการ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ทั้งนี้จากการปฏิรูประบบอววน. ทำให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่เป็นหน่วยบริหารและจัดการทุนสำคัญแห่งหนึ่งของประเทศเปลี่ยนเป็นสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่มีภารกิจด้านนโยบาย ส่งผลให้มีหน่วยบริหารและจัดการทุนของประเทศเพียง 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.) และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ซึ่งไม่เพียงพอที่จะสามารถผลักดันให้ประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจและสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation-Driven Economy) ได้

ดังนั้นเพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิรูป อววน. เป็นตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สำนักงานสานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) จึงได้จัดทำข้อเสนอจัดตั้งหน่วยบริหารและจัดการทุนเฉพาะด้านในระบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เสนอต่อสานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ โดยมีหลักการ ดังนี้ (1) จัดตั้งหน่วยบริหารและจัดการทุนขึ้น ในลักษณะโครงการ Sandbox (2) มีคณะกรรมการบริหารที่มีความเป็นอิสระ (Autonomy) แต่งตั้งโดยสานโยบาย การตัดสินใจและดำเนินงาน

¹ อ้างอิงตาม ข้อบังคับคณะกรรมการอำนวยการสำนักงานสานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ว่าด้วยหน่วยบริหารและจัดการทุน พ.ศ. 2562 และความเป็นมา หน่วยบริหารและจัดการทุนที่จัดตั้งขึ้นใน สอวช. ภายใต้การกำกับดูแลของสานโยบาย (<https://www.nxpo.or.th/A/ความเป็นมา>)

เป็นอิสระจาก สอวช. (3) มีระเบียบการบริหารจัดการเป็นของตนเองเพื่อความคล่องตัว (4) มีผู้อำนวยการที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการบริหาร (5) บุคลากรมาจากการยืมตัวมาปฏิบัติงาน และการโอนย้าย ภายหลังในวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2562 สถานโยบาย จึงมีมติเห็นชอบหลักการจัดตั้งหน่วยบริหารและจัดการทุน (Program Management Unit: PMU) เฉพาะด้าน ภายใต้สถานโยบาย และภายใต้รณินิติบุคคลของ สอวช. มีคณะกรรมการบริหารที่มีความเป็นอิสระจากสถานโยบายและ สอวช.

หน่วยบริหารและจัดการทุนที่เกิดขึ้นใหม่ ประกอบด้วย (1) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคน และทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม (บพค.) (2) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการ

เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) และ (3) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ซึ่งจะใช้ระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 3 ปี ในการแยกเป็นองค์กรอิสระจาก สอวช.

สำหรับหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) มีหน้าที่จัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ ธุรกิจขนาดจิ๋ว วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคมในระดับพื้นที่ ซึ่งได้รับงบประมาณจัดสรรจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และแหล่งทุนอื่น

วิสัยทัศน์ พันธกิจ

หน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

วิสัยทัศน์

ทุกพื้นที่นำความรู้ กระบวนการเรียนรู้จากงานวิจัยและนวัตกรรมไปปรับใช้เพื่อการพัฒนา เศรษฐกิจฐานรากและลดความเหลื่อมล้ำ และแก้ไขปัญหาสำคัญที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และการเปลี่ยนแปลง

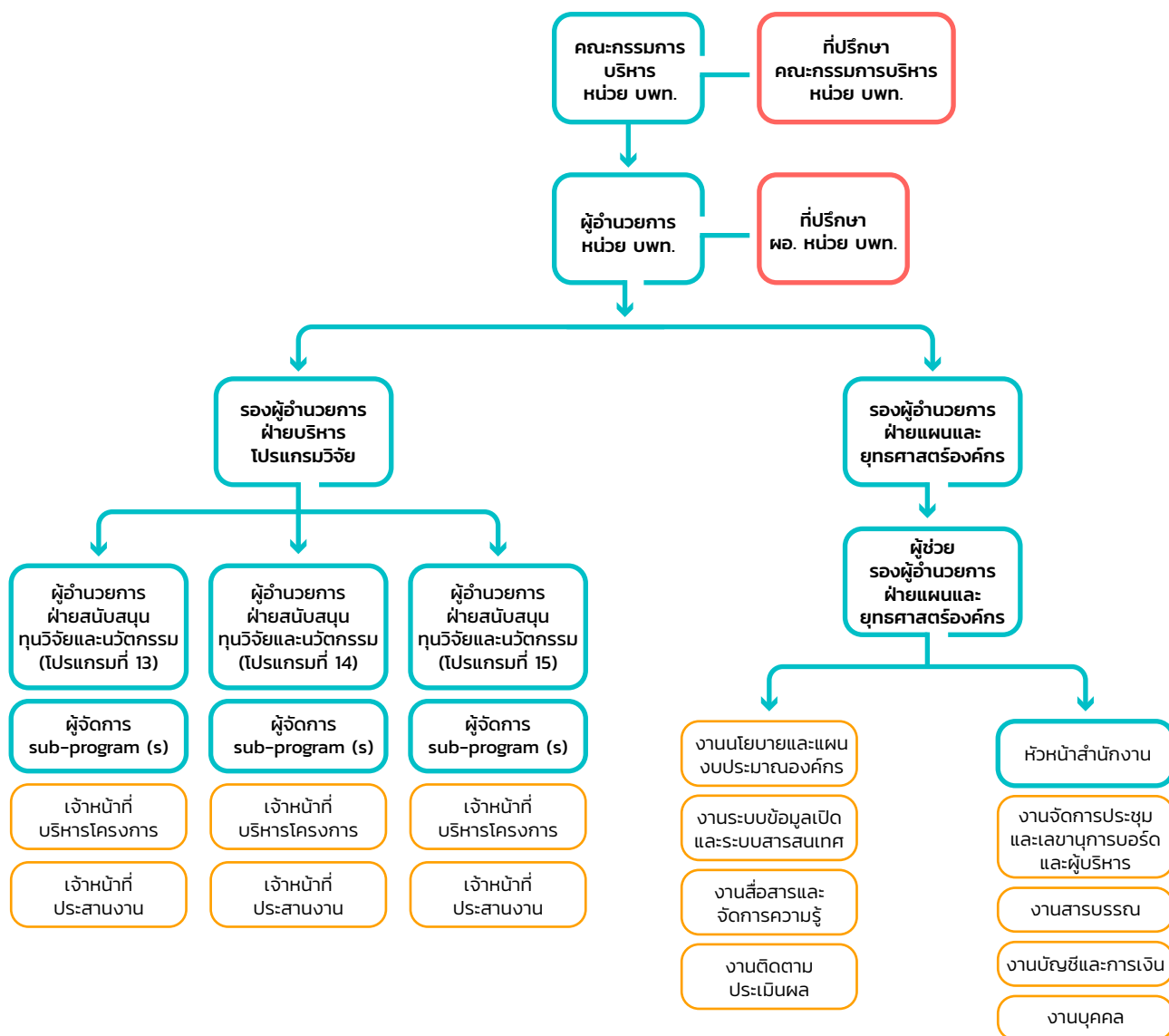
พันธกิจ²

การจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น ที่มี วัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีและยกระดับขีดความสามารถ ในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ ธุรกิจขนาดจิ๋ว วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจ ชุมชน และวิสาหกิจสังคมในระดับพื้นที่

² อ้างอิงตาม ข้อบังคับคณะกรรมการอำนวยการสำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ว่าด้วย หน่วยบริหารและจัดการทุน พ.ศ. 2562

โครงสร้างองค์กร

โครงสร้างการบริหารและอัตรากำลังคน

ที่มา : มติเห็นชอบโครงสร้างการบริหารหน่วย บพท. จากการประชุมคณะกรรมการบริหาร หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ครั้งที่ 7/2563 เมื่อวันศุกร์ที่ 28 สิงหาคม 2563

คณะกรรมการบริหาร หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร

ประธานกรรมการบริหาร

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

นายณัฐพงษ์ จารุวรรณพงศ์

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ดร.กิติยพงศ์ พร้อมวงศ์

ผู้อำนวยการ สอวช.

ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา

ผู้อำนวยการ หน่วย บพท.

ผู้บริหาร หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา

รักษาการผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่
(ดำรงตำแหน่ง เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2562 – 31 กรกฎาคม 2563)

ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่
(ดำรงตำแหน่ง เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2563 – ปัจจุบัน)

เจ้าหน้าที่ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

นางสาวดวงพร ปานอุทัย

นักวิเคราะห์

นางสาวมัตติกา ประมาธิกุล

นักวิเคราะห์

นางสาวดารารัตน์ โพธิ์รักษา

นักวิเคราะห์

นางสาวอุษณี เอ่งล่อง

นักวิเคราะห์

นายชนพล กัลลป์ระวิทย์

นักวิเคราะห์

นางสาวริติมาพร แก้วกำเหนิด

เจ้าหน้าที่สนับสนุนอาวุโส

นางสาวนිරนาท หมีนเร็ว

เจ้าหน้าที่สนับสนุน

นางสาวรุ่งทิพย์ อินทะวงษ์

เจ้าหน้าที่สนับสนุน

นโยบาย

หน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

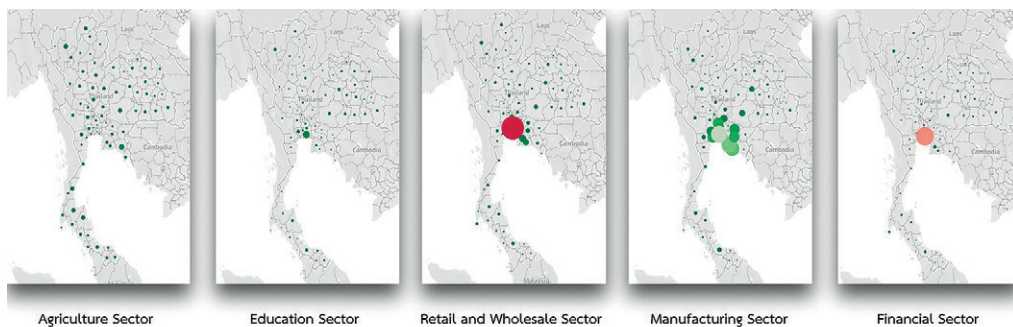
ทิศทางการดำเนินงาน

การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (Area-Based Development) เป็นทิศทางการพัฒนาประเทศที่สำคัญ โดยเริ่มมาตั้งแต่ปี 2558 เนื่องจากที่ผ่านมาการพัฒนาของประเทศไทยกระจุกตัวเฉพาะกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ก่อเกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม และทำให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานเข้ามาในเมือง ซึ่งหากปล่อยไว้เช่นนี้การพัฒนาของประเทศจะมีเสถียรภาพอยู่เฉพาะพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ในพื้นที่เหล่านี้จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาของประเทศ จึงเป็นที่มาของการนำ Area-Based Development บรรจุในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนแม่บทภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเป็นตัวตั้งในการพัฒนาประเทศ

ตามแพลตฟอร์มที่ 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ ครอบคลุมการบริหารใน 3 โปรแกรม คือ โปรแกรมที่ 13 นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม โปรแกรมที่ 14 ขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ และโปรแกรมที่ 15 เมืองน่าอยู่และการกระจายศูนย์กลางความเจริญ

ประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก มีความเกี่ยวข้องถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ การจะลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ จำต้องพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง อย่างไรก็ตามการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างเดียวไม่อาจเพียงพอ จะต้องมีการพัฒนาระดับโครงสร้างคือการกระจายศูนย์กลางความเจริญพร้อมกันไป ดังนั้น

Distribution of Economic Activities

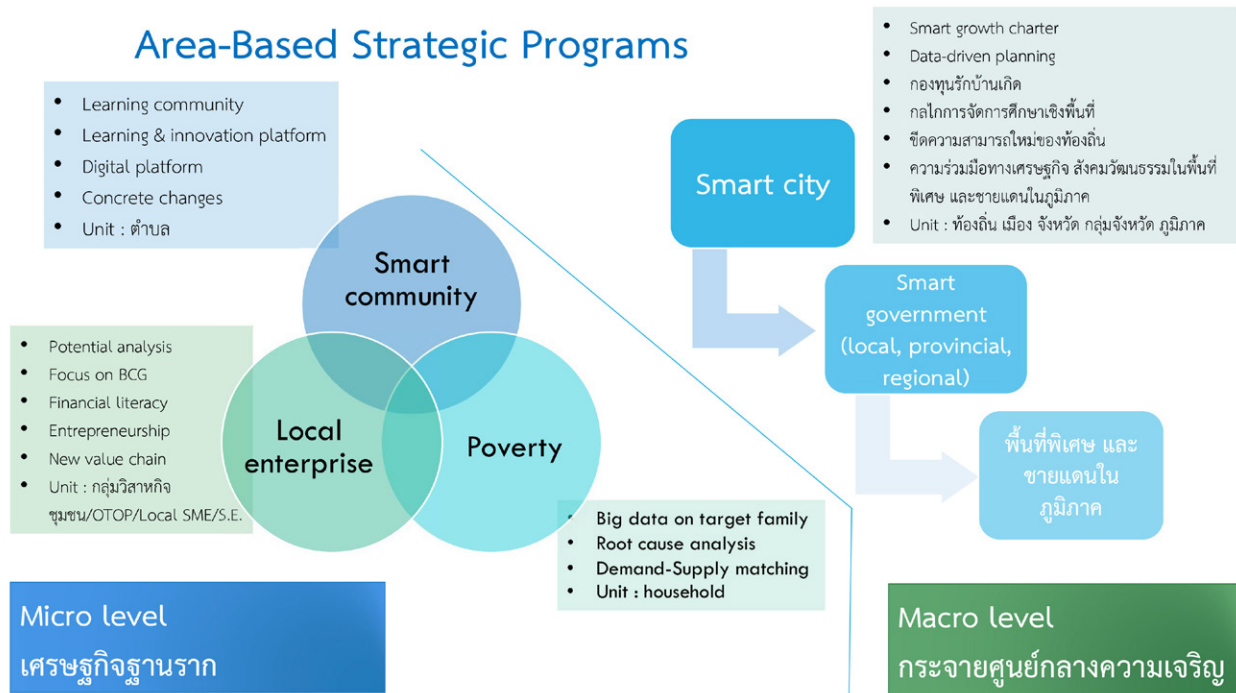
ประกอบกับความคาดหวังที่จะให้หน่วยบริหารและจัดการทุน บริหารการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาประเทศ โดยใช้ทุนวิจัย นวัตกรรมและใช้การบริหารจัดการงานวิจัย (Research Management) เป็นเครื่องมือสำคัญ และจากนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) พ.ศ. 2563-2565 กำหนดให้มีการดำเนินงานในลักษณะแพลตฟอร์ม (Platform) ตามเป้าประสงค์ของการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ (1) การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ (2) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม (3) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน (4) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งหน่วย บพท. เป็นหน่วยบริหารและจัดการทุนวิจัยที่จัดตั้งขึ้นเพื่อบริหารจัดการให้เกิดการวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์เป้าหมายในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ของหน่วย บพท. จึงใช้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี วางกรอบและทิศทางการดำเนินงาน โดยการวางโปรแกรมเชิงกลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยการวิจัยและนวัตกรรม จำแนกเป็น 2 ระดับ

ระดับแรก คือ **การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก (Micro Level)** ในระดับครัวเรือนยากจน เจาะเข้าหาระดับกลุ่มอาชีพ ครัวรายได้มวลรวมของชุมชน และระดับตำบล อำเภอ เพื่อดูว่าประกอบด้วยกลุ่มอาชีพใดบ้าง Unit of Analysis จึงได้แก่ (1) คนจนและครัวเรือน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและส่งต่อเข้าสู่ระบบการช่วยเหลือ (2) กลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างเศรษฐกิจในชุมชน (3) ชุมชน มุ่งเน้นให้ชุมชนเกิดการยอมรับปรับใช้นวัตกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในสภาวะปัจจุบัน

ระดับที่สอง คือ การกระจายศูนย์กลางความเจริญ (Macro level) มี Unit of Analysis คือ เมือง ท้องถิ่น จังหวัด และภูมิภาค ซึ่งเป็นการพัฒนาเชิงโครงสร้างและการจัดการ “ระดับเมือง” เพื่อดึงความเจริญทางเศรษฐกิจภายในจังหวัด สร้างกลไกพัฒนาพื้นที่ให้กับหน่วยงานระดับท้องถิ่น (Local Government) ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานระดับตำบล และเทศบาล รวมถึงการจัดการเรื่องเฉพาะกิจในพื้นที่เฉพาะ เช่น พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ พื้นที่พรมแดน พื้นที่ชายแดนใต้ เป็นต้น

กลยุทธ์การขับเคลื่อนการบริหารและการจัดการของ หน่วย บพท.

การบริหารและการจัดการทุน

หัวใจการทำงานที่สำคัญของ หน่วย บพท. คือ “**ความร่วมมือ**” บนหลักคิดการทำงาน Area-Based Development คือ “**ข้อมูล กลไก กระบวนการ**” เป็นการทำงานบนฐานข้อมูลความรู้ทางวิชาการ ทำงานผ่านกลไกความร่วมมือ มีกระบวนการวิจัยที่ทำให้ทุกคนมาทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความรู้อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโดยหน่วย บพท. จะจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เน้นการเติบโตแบบสร้างเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม (Inclusive Growth)

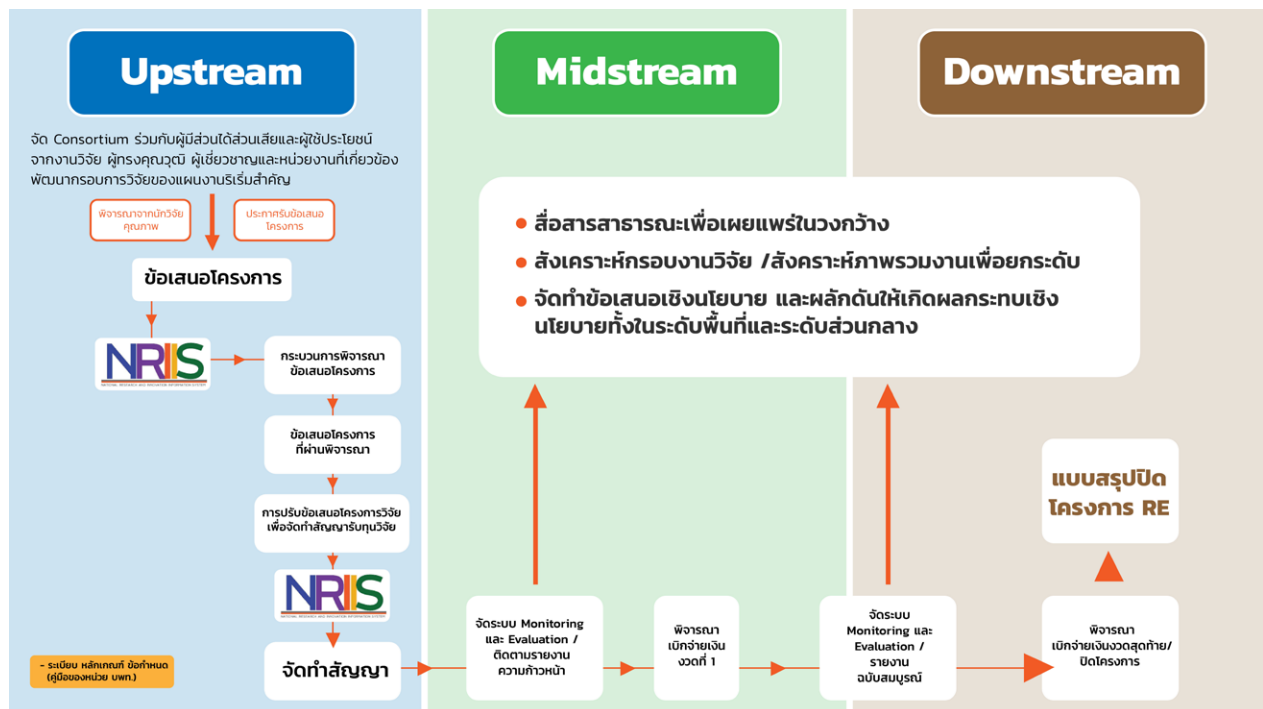
แนวทางการสนับสนุนทุนวิจัยของ หน่วย บพท. **ระยะต้นน้ำ (Upstream)** เมื่อได้รับงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หน่วย บพท. จะจัด Consortium ระดมสมองร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำกรอบการทำงานกลางระดับประเทศ (Platform Framework) ทุกแผนงาน ในแต่ละแผนงานอาจมีกรอบการวิจัยมากกว่าหนึ่งกรอบการวิจัย และแต่ละกรอบการวิจัยก็จะมี การจัด Consortium ย่อย เพื่อ

หมวดโจทย์วิจัยให้แคลง จากนั้นจึงเข้าสู่การจัดการเปิดรับ และพิจารณาข้อเสนอโครงการ โดยมีการจัดการ 2 ลักษณะ คือ (1) การประกาศรับข้อเสนอโครงการ (2) การพิจารณาคัดเลือก และทบทวนนักวิจัยคุณภาพ ซึ่งทั้งสองลักษณะต้องยื่น ข้อเสนอโครงการผ่านระบบ NRIS³ แล้วจึงเข้าสู่กระบวนการ พิจารณาข้อเสนอโครงการ ได้แก่ การจัดเวทีพิจารณาข้อเสนอ โครงการเบื้องต้น และการจัด Dialogue Forum เพื่อพิจารณา ข้อเสนอโครงการโดยละเอียด ซึ่งการพิจารณาจะมีคณะ

กรรมการที่มาจาก 3 ภาคส่วน คือ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง หน่วยงานที่เป็น Key Stakeholders และตัวแทน Users ทั้งนี้ข้อเสนอโครงการที่ผ่านการพิจารณาจะถูกปรับข้อเสนอ โครงการวิจัยเพื่อทำความเข้าใจเป้าหมายร่วมกันก่อนทำ สัญญารับทุนวิจัย **ระยะกลางน้ำ (Midstream)** และ **ระยะ ปลายน้ำ (Downstream)** มีกระบวนการติดตามและประเมิน ผลการดำเนินงาน การจัดเผยแพร่ผลงานวิจัย การผลักดัน ให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์

³ ระบบข้อมูลสารสนเทศวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (National Research and Innovation Information System ;NRIS)

แนวทางการสนับสนุนทุนวิจัยของ บพท.

เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ ตามยุทธศาสตร์ อววน.

เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (Objectives and Key Results: OKRs) ตามยุทธศาสตร์ อววน.⁴
แพลตฟอร์มที่ 4 ในโปรแกรมที่ 13-15 มีดังนี้

โปรแกรมที่ 13	นวัตกรรมสำหรับ เศรษฐกิจฐานราก และชุมชนนวัตกรรม	เป้าหมาย (Objective)	เสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามวิถีชุมชน นำความรู้ไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงและจัดการปัญหาในชุมชน พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
		OKR 04.13	เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเอง บนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
		OKR 04.13.1	เกิดนวัตกรรมชุมชน วิสาหกิจชุมชน และ Smart SMEs เพื่อยกระดับรายได้ให้กับชุมชน ปีละ 1,000 นวัตกรรม
		OKR 04.13.2	จำนวน Smart Community/ชุมชนนวัตกรรม มีความสามารถในการพัฒนาการพึ่งตนเอง และจัดการตนเอง เพิ่มขึ้น 3,000 ชุมชน ภายใน 3 ปี (ปีละ 1,000 ชุมชน)
		OKR 04.13.3	มูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานทุน ทรัพยากร วัฒนธรรมในพื้นที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วจากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่ (Supply Side) เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
โปรแกรมที่ 14	ขจัดความยากจน แบบเบ็ดเสร็จ และแม่นยำ	เป้าหมาย (Objective)	แก้ปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและยั่งยืน
		OKR 04.14	ประชากรกลุ่มยากจนหลุดพ้นจากความยากจนอย่างยั่งยืน และสามารถเข้าถึงทรัพยากร การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตได้อย่างเท่าเทียม
		OKR 04.14.1	ระบบวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อติดตามกลุ่มเป้าหมายคนจนที่มีความแม่นยำ เพื่อให้การจัดสรร สวัสดิการรัฐมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น
		OKR 04.14.2	คนจนไม่น้อยกว่า 20,000 คน ได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อปรับเปลี่ยนเป็น Knowledge Worker หรือ Smart Farmer มีรายได้และคุณภาพชีวิตดีขึ้น
โปรแกรมที่ 15	เมืองน่าอยู่ และการกระจาย ศูนย์กลางความเจริญ	เป้าหมาย (Objective)	พัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญที่เป็นเมืองน่าอยู่เพื่อสนับสนุนการพัฒนา คุณภาพชีวิตของคนในเมืองและเชื่อมโยงความเจริญสู่ชนบท
		OKR 04.15	พัฒนาเมืองศูนย์กลางในภูมิภาคในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในเมือง และเชื่อมโยงความเจริญสู่ชนบท
		OKR 04.15.1	เมืองศูนย์กลางที่น่าอยู่และเป็น Smart City ในภูมิภาค 30 เมือง โดยมีแผนการสร้างงาน ในเขตเมืองหลักและเมืองโดยรอบ และมีกลุ่ม 10 เมืองเด่น
		OKR 04.15.2	ผลิตภัณฑ์มวลรวมของเมืองศูนย์กลางและเมืองโดยรอบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี
		OKR 04.15.3	กลไกพัฒนาพื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีขีดความสามารถและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่
		OKR 04.15.4	บูรณาการความร่วมมือระหว่างจังหวัดชายแดนที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

⁴ ที่มา: นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2565 และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ฉบับปรับปรุง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

กรอบการ ดำเนินงาน

หน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ปีงบประมาณ 2563 หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) รับผิดชอบ 4 แผนงานริเริ่มสำคัญ (Flagship) ที่มีตัวชี้วัดความสำเร็จสอดคล้องกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แผนงานที่ 1 ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เป้าหมายของแผนงาน

เสริมสร้างและยกระดับขีดความสามารถของกลไกการจัดการพัฒนาของชุมชน ในการเรียนรู้ที่จะคัดสรรปรับใช้ความรู้และนวัตกรรมไปใช้ในการจัดการปัญหา พัฒนาชุมชน ตลอดจนเชื่อมโยงการสนับสนุนจากหน่วยงานภายในและนอกพื้นที่ในการขยายผลการทำงาน ทั้งนี้ การทำงานจะมีทั้งการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการริเริ่มและแก้ปัญหาด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น (Demand Side) และการเชื่อมโยงความรู้/นวัตกรรม ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วจากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่ (Supply Side) เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- 1) 500 ตำบลต่อปี
- 1.1 มีกลไกที่มีขีดความสามารถในการจัดการตนเอง ในมิติด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมของชุมชนด้วยความรู้และนวัตกรรม

1.2 มีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมของชุมชนด้วยความรู้และนวัตกรรม

1.3 มีการสร้างความรู้และนำความรู้ไปใช้ในการจัดการปัญหาในชุมชน

1.4 นักวิจัยชาวบ้าน/นวัตกรรมชาวบ้าน 1,000 คน/ปี
- 2) อัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานราก และมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 10
- 3) ดัชนีการพัฒนาย่างทั่วถึง (Inclusive Development Index: IDI) ของประเทศไทยอยู่ใน 10 อันดับแรกของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา

กรอบการวิจัยและประเด็นโจทย์ที่สำคัญ

กรอบการวิจัย	โจทย์	เป้าหมาย
1. ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน	1) สร้าง Learning and Innovation Platform (LIP) 2) สร้างนักวิจัยชาวบ้าน/นวัตกรรมชาวบ้าน 3) การถ่ายทอดความรู้และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย 4) ได้นวัตกรรมเข้าสู่การทำแผนพัฒนาตำบล/ท้องถิ่น ที่สามารถเชื่อมต่อกับแผนพัฒนาจังหวัด * 1 ชุมชนเป้าหมายทำทุกโจทย์	• 500 ตำบล ที่เป็นชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน • นวัตกรรมชุมชนที่ยกระดับรายได้/คุณภาพชีวิตให้กับชุมชน 500 นวัตกรรม • นักวิจัยชาวบ้าน/นวัตกรรมชาวบ้าน 1,000 คน/ปี • ธุรกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต • อัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานราก และมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10

กรอบการวิจัย	โจทย์	เป้าหมาย
2. พื้นที่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Area-Based Creative Economy)	การพัฒนาย่าน/เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยกลไกการพัฒนาพื้นที่	เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ระดับย่าน (Creative Space) 20 พื้นที่ เกิดการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจชุมชน และสร้างคุณค่าของความรู้สึภาคภูมิใจในสำนึกรักบ้านเกิด นำไปสู่การสืบสานและอนุรักษ์ รวมถึงสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่สืบสานและสืบทอดสิ่งดี ๆ ของพื้นที่ไว้ได้อย่างยั่งยืน สามารถสร้างรายได้ให้ชุมชนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10

แผนงานที่ 2 มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่

เป้าหมายของแผนงาน

มหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่มีขีดความสามารถในการพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ปัญหาและศักยภาพที่สำคัญของจังหวัดได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- 1) มีพื้นที่ระดับจังหวัด ไม่ต่ำกว่า 20 จังหวัด ที่สามารถพัฒนาศักยภาพและแก้ไขปัญหาสำคัญของพื้นที่ได้ด้วยงานวิจัยและนวัตกรรมจากสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่
- 2) รายได้ของคนจนร้อยละ 40 กลุ่มเป้าหมายล่างสุด เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 อย่างทั่วถึง
- 3) อัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานราก และมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 10
- 4) ดัชนีการพัฒนาย่างทั่วถึง (Inclusive Development Index) ของประเทศไทยอยู่ใน 10 อันดับแรก กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา

กรอบการวิจัยและประเด็นโจทย์ที่สำคัญ

กรอบการวิจัย	โจทย์	เป้าหมาย
1. จัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ	สำรวจข้อมูลคนจนในระดับรายบุคคล และระดับรายครัวเรือน ในพื้นที่ 10 จังหวัดเป้าหมาย ที่มีค่าดัชนี HAI ด้านรายได้ต่ำที่สุด 10 อันดับของประเทศ รวมทั้งศึกษาข้อมูลด้านศักยภาพทุนในระดับชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์โมเดลธุรกิจ (Business Model) และรูปแบบการให้ความช่วยเหลือ	ระบบและโครงสร้างการแก้ไขปัญหาคนจนด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีการวางระบบข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อประเมินปัญหาและติดตามคนจนอย่างเป็นระบบ และมีการสร้างระบบช่วยเหลือทั้งในแบบสงเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับระบบช่วยเหลือภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม และระบบการสร้างการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพให้เกิดรายได้ ดูแลตัวเองและครอบครัวได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

กรอบการวิจัย	โจทย์	เป้าหมาย
2. การพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ (Local Enterprises)	การยกระดับและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของวิสาหกิจชุมชน/OTOP ที่มีการจัดการห่วงโซ่คุณค่าใหม่ (New Value Chain) เพื่อให้เกิดโครงสร้างการกระจายรายได้สู่เกษตรกรผู้ผลิตหรือผู้ผลิตต้นน้ำ	• 500 วิสาหกิจชุมชน/OTOP • อัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานราก และมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10
3. เมืองศูนย์กลางที่น่าอยู่ เมืองอัจฉริยะ (Smart City)	การพัฒนาเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจด้วยกลไกพัฒนาเมือง/บริษัทพัฒนาเมืองร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำให้เกิด • การสร้างงาน (Job Creation) จากแผนการส่งเสริมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน • การแก้ปัญหาเมือง (Urban Solution) เพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตทุกช่วงวัย • ข้อมูลความรู้เปิดของเมือง (Urban Open Data) • การเชื่อมโยงกับทุนสังคมวัฒนธรรมของเมืองเดิม เพื่อรักษาคุณค่าและเพิ่มมูลค่า	เมืองศูนย์กลางที่น่าอยู่เข้าสู่ Smart City ในภูมิภาคไม่ต่ำกว่า 5 เมือง โดยมีแผนการสร้างงานในเขตเมืองหลักและเมืองโดยรอบ

แผนงานที่ 3 พัฒนวัตกรรมการศึกษา

เป้าหมายของแผนงาน

กลไกในพื้นที่ที่มีความสามารถในการจัดการและพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้อุทิศทรัพยากรการศึกษาของเด็ก เยาวชน และคนในพื้นที่

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- 1) โมเดลนวัตกรรมการศึกษาที่ทดลองในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ไม่น้อยกว่า 6 จังหวัด ที่จัดการจากล่างสู่บน
- 2) สถานศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ในจังหวัดมีผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาของนักเรียนสูงขึ้น
- 3) เยาวชนนอกระบบการศึกษาและประชาชนในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีช่องทางการเรียนรู้และยกระดับทักษะเพื่อพัฒนา

กรอบการวิจัยและประเด็นโจทย์ที่สำคัญ

กรอบการวิจัย	โจทย์	เป้าหมาย
1. พื้นที่นวัตกรรม การศึกษา	ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา กับโรงเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สถานศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ใน จังหวัด มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของ นักเรียนสูงขึ้น
2. เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)	ความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อ พัฒนาการศึกษา และการเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับความต้องการของ ประชาชนในพื้นที่	• Learning City อย่างน้อย 5 เมือง • เยาวชนนอกระบบการศึกษาและ ประชาชนในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีช่องทางการเรียนรู้และยกระดับ ทักษะเพื่อพัฒนา

แผนงานที่ 4 การแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศ

เป้าหมายของแผนงาน

สร้างชุดความรู้ ระบบข้อมูล และใช้นวัตกรรมในการลดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างเร่งด่วนจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยใช้การดำเนินงานในพื้นที่ในลักษณะ (1) Crisis Management เข้าไปมีส่วนร่วมโดยใช้กลไกพัฒนาพื้นที่ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการสร้างขีดความสามารถ (Capacity Building) ให้แก่ท้องถิ่นและจังหวัด (2) Post-Crisis Management ผลักดันให้เกิดการสร้างระบบจ้างงาน สร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ทำให้เกิด Productivity ในพื้นที่

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- 1) ชาวบ้านในภาคเกษตรและภาคบริการได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อปรับเปลี่ยนให้เป็น
คนทำงานที่มีความรู้ (Knowledge Worker) ด้วยการพัฒนาทักษะ (Up Skill and Re Skill) เพื่อให้มี
รายได้และคุณภาพชีวิตดีขึ้น 200 คน
- 2) เกิดกระบวนการใหม่เพื่อติดตั้งองค์ความรู้สู่ชาวบ้านกลุ่มเป้าหมายภาคเกษตร/ภาคบริการ และ
เครือข่ายหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง 2 กระบวนการ
- 3) การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายโดยการถอดบทเรียน สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อขยายไปสู่นโยบายที่สอดคล้อง
กับการขยายตัวแบบเชิงธุรกิจและการสนับสนุนงบประมาณในการขยายผล 1 ครั้ง

กรอบการวิจัยและประเด็นโจทย์ที่สำคัญ

กรอบการวิจัย	โจทย์	เป้าหมาย
1. ตัวแบบเชิงธุรกิจเพื่อ สร้างเศรษฐกิจฐานราก รองรับการเปลี่ยนแปลง และวิกฤตด้านเศรษฐกิจ	สร้างเศรษฐกิจฐานรากรองรับการ เปลี่ยนแปลงและวิกฤตด้านเศรษฐกิจ	• เกิด 3 ตัวแบบเชิงธุรกิจ (Business Model) • เกิดกลไกการพัฒนาธุรกิจท้องถิ่น 1 กลไก
2. Demand-Supply Matching Platform	สร้างแพลตฟอร์มเชื่อมโยงความต้องการ ของตลาดกับผลผลิตทางการเกษตรและ ผลิตภัณฑ์ชุมชน	อัตราการเติบโตของเศรษฐกิจฐานราก และมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10

ผลการ ดำเนินงาน

ปีงบประมาณ 2563

Input

Output

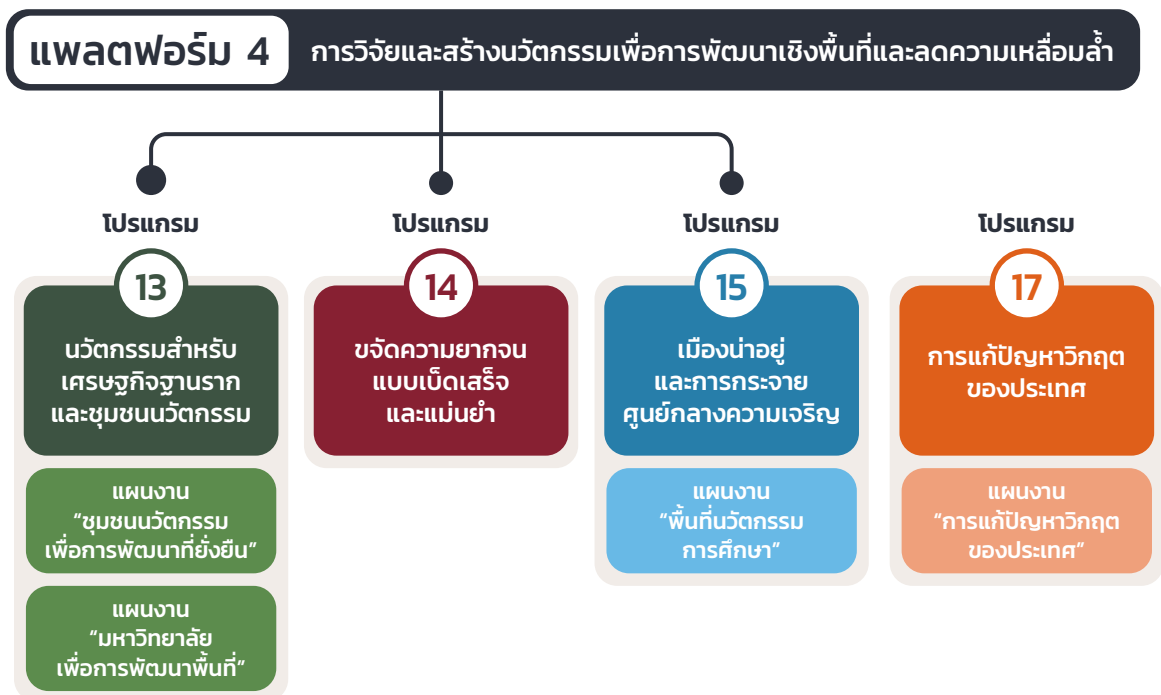
หน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ผลการดำเนินงาน

ตามที่หน่วย บพท. ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563-2570 และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563-2565 ภายได้แพลตฟอร์ม 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ ประกอบด้วย 3 โปรแกรม อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ได้สร้างผลกระทบไปทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับเศรษฐกิจ สังคม เป็นอย่างมาก ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2563 จึงได้มีมติเรื่อง มาตรการด้านงบประมาณเพื่อบรรเทาผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 และสถานการณ์ภัยแล้ง กอปรกับข้อสั่งการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา

วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้หน่วยรับงบประมาณ ปรับแผนงบประมาณให้สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีข้างต้น ต่อมาคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กสว.) จึงกำหนดให้เพิ่มโปรแกรมที่ 17 การแก้ปัญหาวิกฤตเร่งด่วนของประเทศเพื่อรองรับการปรับแผนงบประมาณตามมติคณะรัฐมนตรี โดยแจ้งให้หน่วยบริหารและจัดการทุนปรับแผนการดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อภาวะวิกฤต ในการนี้ หน่วย บพท. จึงได้ปรับแผนและโครงการวิจัยนวัตกรรมเพื่อรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ภายได้แผนงาน “การแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศ” ดังนั้น ในปีงบประมาณ 2563 จึงมีการจัดสรรทุนวิจัยภายใต้แผนงานริเริ่มสำคัญรวม 4 แผนงาน ดังภาพ

แผนงานริเริ่มสำคัญของหน่วย บพท. ปีงบประมาณ 2563

1. แผนงาน “ชุมชนนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

แผนงานชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้วางเป้าหมายในการขับเคลื่อนชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยคาดหวังให้เกิดการสร้างระบบคิดของชาวบ้าน/ประชาชนคนในพื้นที่ และสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ แล้วนำนวัตกรรม องค์ความรู้ เทคโนโลยี การจัดการ ฯลฯ เข้าไปสร้างความเข้มแข็งและยกระดับรายได้ให้กับประชากรฐานราก กลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนสร้างชุมชนที่มีขีดความสามารถในการจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 2 กรอบการวิจัย ได้แก่ (1) กรอบการวิจัย ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (2) กรอบการวิจัย พื้นที่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Area-Based Creative Economy) โดยอาศัยการทำงานของหน่วยงานเครือข่ายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ซึ่งประกอบด้วยมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัย ทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ทำงานกันเป็นเครือข่ายร่วมกับภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และหน่วยส่งเสริมชุมชนของกระทรวงอื่นอย่างใกล้ชิด ซึ่งนอกจากจะเป็นการช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายของรัฐบาลแล้ว ยังส่งผลให้เกิดการสร้างนวัตกรรมชุมชนในการสร้างเศรษฐกิจฐานราก ตลอดจนสร้างชุมชนที่มีขีดความสามารถในการจัดการตนเองอย่างยั่งยืน โดยมีผลการดำเนินงานแต่ละกรอบการวิจัย ดังนี้

1.1 กรอบการวิจัย ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1) กรอบวิจัยและเป้าหมาย

ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในความหมายของ หน่วย บพท. คือ การพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม โดยกลไกการพัฒนาพื้นที่ระดับตำบล แล้วสร้างต้นแบบการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Platform: LIP) ของชุมชนผ่านการสร้างนวัตกรรมหรือนักวิจัยชาวบ้านในชุมชน เพื่อให้กลไกพัฒนาพื้นที่ระดับชุมชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนตนเองได้อย่างแม่นยำ รวมถึงเกิดการยอมรับปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทเพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้ อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ไปจนถึงเกิดการนำนวัตกรรมเข้าสู่การทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและเชื่อมโยงกับแผนระดับจังหวัด หรือระดับกลุ่มจังหวัด ทั้งนี้การกำหนดชุมชนในระดับตำบลเป็น Strategic Unit เนื่องจากเป็นหน่วยที่สามารถเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงานที่มีกลไกที่เป็นเจ้าภาพที่ชัดเจน และสามารถสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานตามภารกิจที่มีหน่วยย่อยอยู่ในพื้นที่ได้

กรอบแนวคิดการขับเคลื่อนงานชุมชนนวัตกรรม

2) ผลการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรม

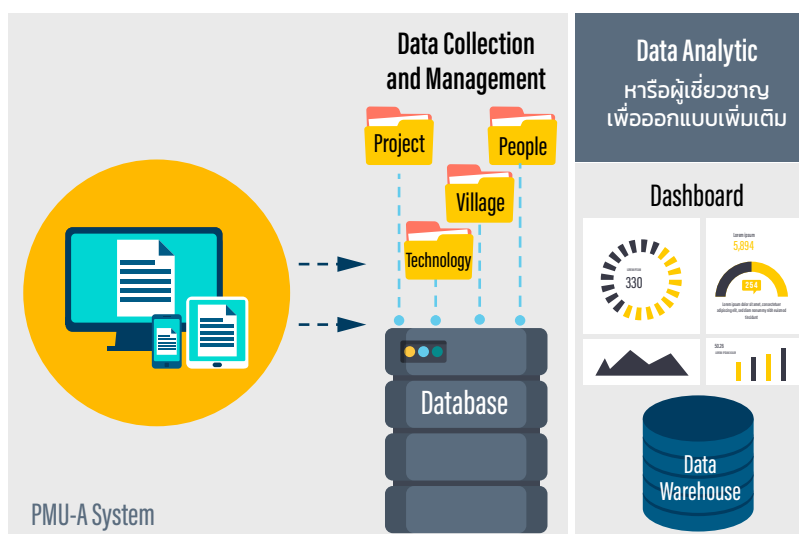
สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย จำนวน 24 ชุดโครงการ ให้กับ 19 หน่วยงาน รวมงบประมาณ 177.25 ล้านบาท **ครอบคลุมพื้นที่ 28 จังหวัด 318 ตำบล** แบ่งเป็น **ภาคเหนือ** จำนวน 6 จังหวัด 79 ตำบล **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** จำนวน 10 จังหวัด 115 ตำบล **ภาคกลาง** จำนวน 1 จังหวัด 11 ตำบล **ภาคตะวันตก** จำนวน 3 จังหวัด 33 ตำบล **ภาคตะวันออก** จำนวน 3 จังหวัด 13 ตำบล และ**ภาคใต้** 5 จังหวัด 69 ตำบล โครงการวิจัยอยู่ระหว่างการดำเนินงานโดยนำองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม จากผลงานวิจัยจำนวน **403 รายการ** จำแนกเทคโนโลยีออกเป็น 4 กลุ่ม คือ เทคโนโลยีด้านการเกษตร เทคโนโลยีด้านเครื่องมือเครื่องจักร เทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีด้านสังคมและวัฒนธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยอาศัยกลไกการดำเนินงานตามกรอบงานวิจัยของแต่ละมหาวิทยาลัย **สร้างนวัตกรรมชาวบ้านจำนวน 575 คน** และยกระดับอัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานรากและมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10-20

ทั้งนี้ หน่วย บพท. ได้ร่วมกับ สถาบันการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตร (สท.) หน่วยงานภายใต้สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) บริหารจัดการชุดโครงการวิจัยภายใต้แผนงาน

ดังกล่าว โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ รวบรวมและบริหารจัดการฐานข้อมูลงานวิจัย เพื่อสร้าง**ระบบฐานข้อมูล Technology and Innovation Library และ Village Profile ของประเทศ** และ พัฒนาคลัง เกณฑ์และเครื่องมือเพื่อการวิเคราะห์ผลการพัฒนาชุมชนนวัตกรรม สำหรับใช้เป็น**เครื่องมือเพื่อการบริหารจัดการชุมชนนวัตกรรม** รวมถึงแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนนวัตกรรมในประเทศไทย

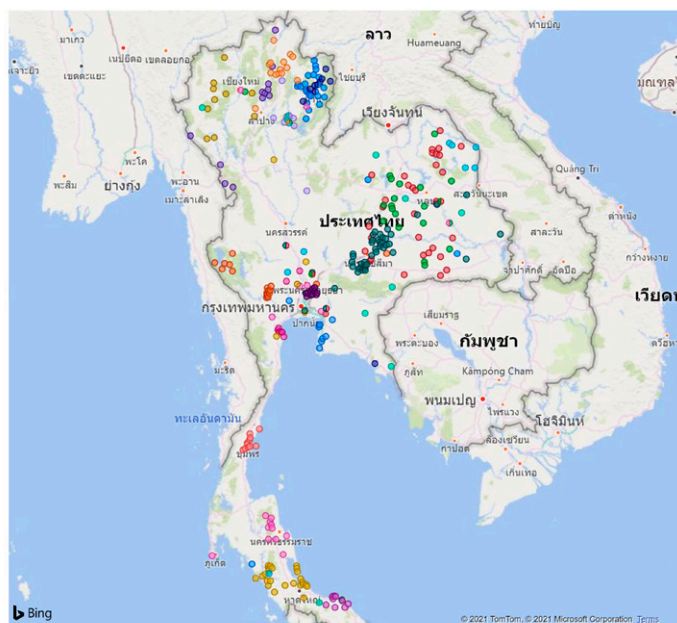
สท. ได้นำระบบสารสนเทศนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการข้อมูล เพื่อ**พัฒนาฐานข้อมูลชุมชนนวัตกรรม** การออกแบบระบบฐานข้อมูลชุมชนนวัตกรรม จากกรอบแนวความคิดการจัดทำ “ฐานข้อมูลชุมชนนวัตกรรม” ซึ่งประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ Data Collection and Management และ Data Analytic and Dashboard เบื้องต้นได้นำข้อมูลชุมชนและเทคโนโลยีที่ได้จากการดำเนินงานวิจัยของชุดโครงการวิจัยในระยะ 6 เดือน เข้ามาบรรจุอยู่ในโปรแกรม Power Bi⁵ เพื่อแสดงให้เห็นภาพรวมการดำเนินงานของชุดโครงการวิจัยปัจจุบันยังอยู่ระหว่างการออกแบบระบบการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ และแสดงผลให้มีความแม่นยำและสะดวกรวดเร็วมากขึ้น

กรอบแนวความคิดการพัฒนาฐานข้อมูลชุมชนนวัตกรรม

⁵ Data Analytics Dashboard using Microsoft Power BI Tools: เป็นเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ สามารถแปลงคำสั่งต่าง ๆ ในการ Transform ข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลอยู่ในรูปแบบ Database พร้อมสำหรับการวิเคราะห์ได้อย่างรวดเร็ว สร้างรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Visual Report สามารถดูรายงานหรือ Dashboard ได้จากทุกอุปกรณ์ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ หรือมือถือทั้งแบบ Offline และ Online รองรับการดูข้อมูลแบบ Interactive และสามารถ Share ข้อมูลให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พื้นที่ดำเนินงานชุมชนนวัตกรรมในประเทศไทยกลุ่มเทคโนโลยีพร้อมใช้ในมหาวิทยาลัย

318

จำนวนตำบล

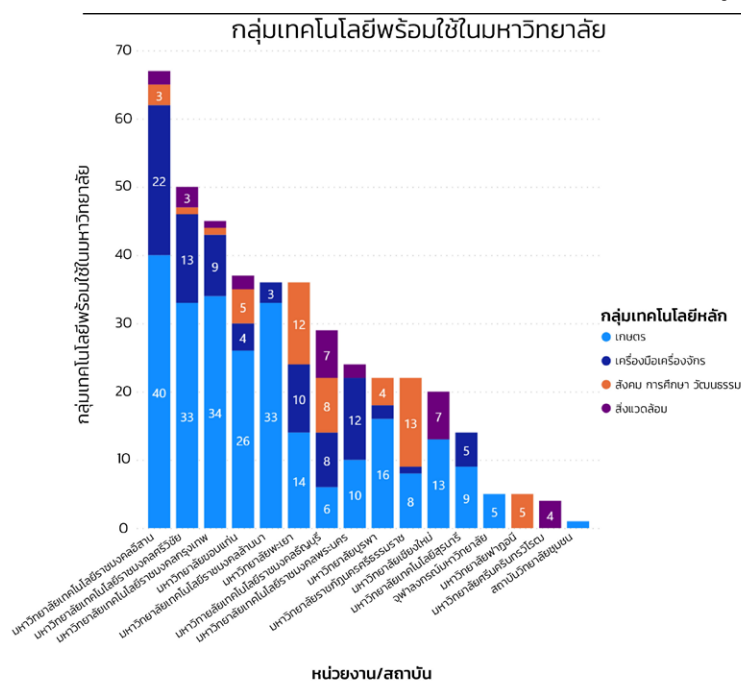
138

จำนวนอำเภอ

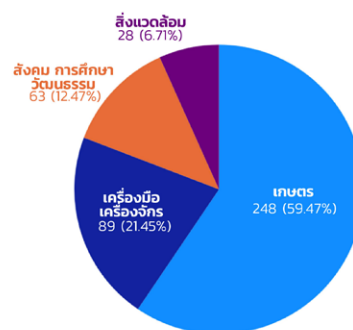
28

จำนวนจังหวัด

กรอบแนวความคิดการพัฒนาระบบฐานข้อมูลชุมชนนวัตกรรม

กลุ่มเทคโนโลยี

311

เทคโนโลยีพร้อมใช้ในการพัฒนาชุมชนนวัตกรรม

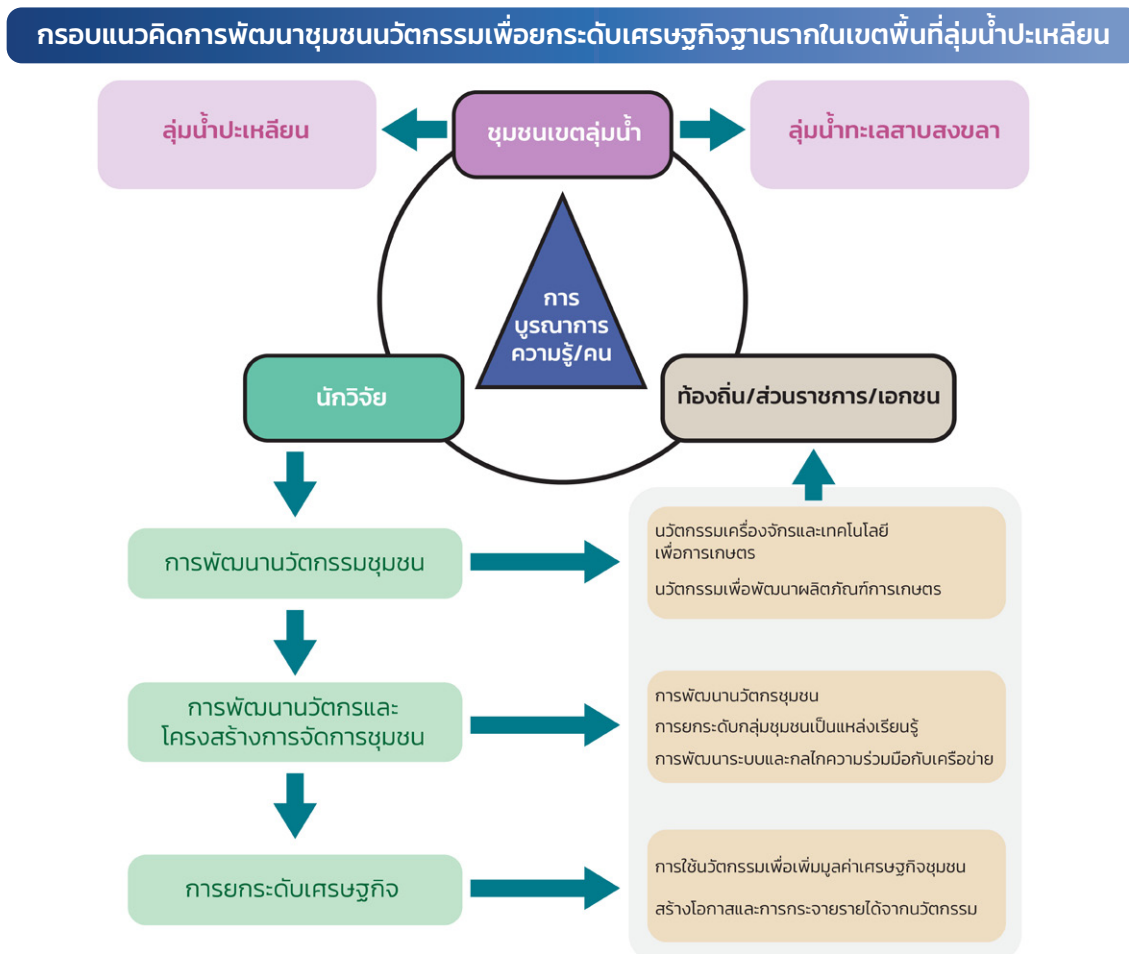
ทั้งนี้ หน่วย บพท. และ สท. ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของชุดโครงการวิจัยต่าง ๆ โดยใช้ บริการวิชาการของ สวทช. เช่น การสนับสนุนองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม (จากงานวิจัยของ ศูนย์แห่งชาติ ภายใต้ สวทช.) การสนับสนุนข้อมูลมาตรฐานและศูนย์ทดสอบ การเชื่อมโยงการพัฒนาพื้นที่ เข้ากับการดำเนินงานของ สวทช. เป็นต้น โดยคาดหวังว่าจะเกิดการบูรณาการองค์ความรู้ร่วมกันระหว่าง หน่วยงาน เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาชุมชนนวัตกรรมที่ยั่งยืนและขยายผลในวงกว้างต่อไป

3) ตัวอย่างการขับเคลื่อนแผนงานในพื้นที่

ชุดโครงการวิจัย “นวัตกรรมพัฒนาพื้นที่เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากและหนุนเสริมผู้ประกอบการชุมชนในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน จังหวัดตรัง และลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตอนล่าง จังหวัดสงขลา” โดยมี ผศ.ดร.อภิรักษ์ สงรักษ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เป็นหัวหน้าชุดโครงการ โครงการวิจัยได้วางกรอบการสร้างนวัตกรรมพัฒนาพื้นที่เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากและหนุนเสริมผู้ประกอบการชุมชนเสริมขีดความสามารถของชุมชนการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ในพื้นที่เป้าหมายหมาย 2 พื้นที่แบ่งเป็น (1) พื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน จังหวัดตรัง ครอบคลุมอำเภอปะเหลียน อำเภอกันตัง อำเภอย่านตาขาว อำเภอนาโยง อำเภอเมือง (2) พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตอนล่าง ครอบคลุมอำเภอสะทิงพระ อำเภอสิงหนคร อำเภอเมือง อำเภอหาดใหญ่ อำเภอบางกล่ำ และอำเภอรัตนภูมิ ดำเนินงานวิจัยผ่านแนวคิดการพัฒนากระบวนการวิจัยเพื่อการทำงานวิจัยพื้นที่ลุ่มน้ำ ได้กำหนดรูปแบบออกเป็น 3 องค์ประกอบคือ

ส่วนของนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยฯ ส่วนราชการและภาครัฐที่ให้การสนับสนุน และส่วนที่สำคัญที่สุดคือส่วนของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจะมีผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงนักวิจัยให้เกิดทักษะ มีความรู้ ความเข้าใจ การวิจัยเชิงพื้นที่ที่สามารถสร้างงานวิจัยรับใช้สังคมได้อย่างมีคุณภาพ ช่วยยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนลุ่มน้ำได้อย่างเป็นรูปธรรมและช่วยแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำตามนโยบายรัฐบาลได้อย่างแท้จริง

ผลการดำเนินงานในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา โครงการได้ชุมชนต้นแบบที่มีความพร้อมในการใช้นวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนรวมจำนวน 10 อำเภอ 30 ตำบล 44 ชุมชน (หมู่บ้าน) สร้างนวัตกรรมชาวบ้าน 230 คน ผ่านกระบวนการสร้างตัวแบบการเรียนรู้และนวัตกรรม (LIP) ของชุมชน เพื่อเป็นกลไกพัฒนาพื้นที่อย่างมีส่วนร่วมระดับชุมชน โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ (1) พื้นที่การเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Space) (2) มีการสร้างเป้าหมายของการเรียนรู้ร่วมกัน (3) วิทยากรกระบวนการจัดการความรู้ (4) ความรู้ (นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีพร้อมใช้) (5) กิจกรรม และสร้างนวัตกรรม

ชาวบ้านในชุมชนที่สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนตนเองได้อย่างแม่นยำ รวมถึงมีการยอมรับ ปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทเพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน โดยแบ่งระดับออกเป็น (1) เป็นผู้รับการถ่ายทอดความรู้ที่พร้อมเข้าสู่การพัฒนาเป็นนวัตกรรมชาวบ้าน จำนวน 120 คน (2) เป็นผู้มีทักษะและความเข้าใจในการใช้นวัตกรรม จำนวน 60 คน (3) เป็นผู้มีความรู้เพื่อพัฒนาต่อยอดและถ่ายทอดความรู้จำนวน 50 คน รวมถึงสร้างนวัตกรรมพร้อมใช้สำหรับการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน จำนวน 50 นวัตกรรม แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ (1) นวัตกรรมด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ 15 ชิ้น (2) นวัตกรรมด้านการเพิ่มโอกาสทางการแข่งขัน 20 ชิ้น (3) นวัตกรรมด้านการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร 9 ชิ้น (4) นวัตกรรมด้านการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม 6 ชิ้น และเข้าสู่กระบวนการทรัพย์สินทางปัญญาเรียบร้อยแล้ว 10 นวัตกรรม รวมถึงจัดเวทีความร่วมมือกับกลไกจังหวัดในพื้นที่สงขลาเพื่อสนับสนุนผลงานวิจัยสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อการผลักดันโครงการ กิจกรรมในการส่งเสริม และขยายผลสู่ชุมชน

1.2 กรอบการวิจัย พื้นที่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Area-Based Creative Economy)

1) กรอบวิจัยและเป้าหมาย

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจฐานรากในประเทศไทย เป็นการพัฒนามาจาก 2 ฐานที่สำคัญ ได้แก่ ฐานทุนทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และฐานทุนทางศิลปวัฒนธรรมของประเทศ ในการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ผ่านฐานทุนทางศิลปวัฒนธรรม และในประเทศไทยยังมีทิศทางและการทำงานไม่ชัดเจนนัก หน่วย บพท. จึงได้พัฒนารอบการวิจัย Area-Based Creative Economy โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับมูลค่าเศรษฐกิจฐานราก และมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันศึกษากับภาคีหลักในพื้นที่ ได้แก่ เครือข่ายศิลปิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และภาคธุรกิจเอกชน ในการจัดทำแผนที่วัฒนธรรม (Cultural Mapping) ซึ่งนำไปสู่การต่อยอดเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการวัฒนธรรม (Cultural Entrepreneur) และเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม (Cultural Product & Service) เพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน

2) ผลการดำเนินงานและการขับเคลื่อนในพื้นที่

1. โครงการ “การใช้ศิลปกรรมและการออกแบบเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตชุมชนสามย่านและสวนหลวงอย่างยั่งยืน” โดยมี ศ.ดร.บุษกร บิณฑสันต์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหัวหน้าโครงการ ได้พัฒนาโครงการร่วมกับเครือข่ายสมาคมบดี ศิลปะและการออกแบบแห่งประเทศไทย ได้รับการสนับสนุนการวิจัยจำนวน 18.50 ล้านบาทในการดำเนินงานเพื่อใช้งานด้านศิลปกรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาพื้นที่และการพัฒนาคนในชุมชนสามย่านและสวนหลวง สนับสนุนให้เกิดความเติบโตด้านเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ผ่านกลไกการสร้างนวัตกรรมศิลปกรรมภายในพื้นที่ และความร่วมมือจากมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมบดีศิลปะและการออกแบบแห่งประเทศไทยที่สร้างงานนวัตกรรมทางศิลปกรรมเพื่อสะท้อนวิถีชีวิตของชุมชนสามย่านและสวนหลวง จัดให้มีอุทยานนวัตกรรมทางศิลปะซึ่งสามารถมองเห็นได้ทั้งเวลากลางวันและกลางคืน และจัดทำโครงการให้ความรู้ด้านศิลปกรรมที่หลากหลาย โดยจะดำเนินการฝึกอบรมให้ความรู้ ณ ศูนย์ปฏิบัติการศิลปกรรมดิจิทัล (FAAMAI Digital Art Hub) และ CU ART 4 C Studio ที่ตั้งอยู่ในชุมชนสามย่านและสวนหลวง

ผลการดำเนินงานในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา โครงการได้สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมทางศิลปะ และเริ่มจัดพื้นที่แสดงผลงานการออกแบบในพื้นที่ย่านสวนหลวง จำนวนผลงานศิลปะที่นำไปแสดง 17 ชิ้น จากมหาวิทยาลัยเครือข่ายสมาคมบดีศิลปะและการออกแบบแห่งประเทศไทย รวมทั้งได้ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลบริบทในพื้นที่ ข้อมูลเชิงเศรษฐกิจและสังคม ความคิดเห็นและความสนใจในงานศิลปะของคนในพื้นที่สามย่านและสวนหลวง โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คนในพื้นที่มีความเห็นว่าจุดเด่นและเอกลักษณ์ของชุมชน

สามย่านและสวนหลวงคือ ตลาดสามย่าน ห้างสรรพสินค้าสามย่านมิตรทาวน์ ร้านอาหาร อุทยาน 100 ปี ศาลเจ้า และร้านขนมหวาน นอกจากนี้คนในพื้นที่ยังมีความเห็นคุณค่าของงานศิลปะว่าสามารถเข้าไปช่วยเพิ่มรายได้หรือกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนสามย่านและสวนหลวงได้ รวมทั้งคาดหวังว่าจะสามารถพัฒนาให้เยาวชนในชุมชนมีโอกาสเป็นผู้นำในการท่องเที่ยวเชิงศิลปกรรม และโอกาสการต่อยอดธุรกิจลักษณะ Start Up ในชุมชน เช่น การทัวร์อุทยานศิลปะ การเข้าชมการแสดงศิลปกรรมดิจิทัลในโดมที่สามารถจัดขึ้นได้อย่างต่อเนื่องทั้งปี ซึ่งจะเป็นแลนด์มาร์ก (Landmark) แห่งใหม่ที่สะท้อนชีวิตชุมชนสามย่านและสวนหลวงผ่านนวัตกรรมทางศิลปกรรมดิจิทัล เป็นต้นแบบของการพัฒนาย่านในกรุงเทพมหานครให้เป็นที่ยู้งักในระดับชาติและนานาชาติได้ต่อไป

นวัตกรรมศิลปะบริเวณชุมชนสามย่านและสวนหลวง

2. โครงการ “การพัฒนาพื้นที่ย่านด้วยทุนทางวัฒนธรรมชุมชน บนฐานเศรษฐกิจวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์” โดยมี ผศ.ดร.วัฒนพันธุ์ คุรุฑะเสน มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นหัวหน้าโครงการ ได้รับการสนับสนุนการวิจัยจำนวน 53 ล้านบาท ในการดำเนินการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ โดยการต่อยอดการจัดการทุนวัฒนธรรมในพื้นที่เป้าหมาย 15 จังหวัด ได้แก่ (1) บ้านบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ (2) บ้านทุ่งไธ้ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ (3) อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 พื้นที่ ได้แก่ (4) อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ (5) อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด (6) อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ภาคกลาง 4 พื้นที่ ได้แก่ (7) อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง (8) อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม (9) ซอยศิลปากร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร (10) ซอยรางน้ำ เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ภาคใต้ 5 พื้นที่ ได้แก่ (11) อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (12) อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (13) อำเภอรือไวย์ จังหวัดภูเก็ต (14) อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี (15) อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ผลการดำเนินงานในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา โครงการได้เน้นการสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ย่านและหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการพื้นที่ย่าน” เพื่อให้คำปรึกษาและดำเนินการร่วมกับนักวิจัยในการให้ข้อมูล การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและพิจารณาข้อมูล ซึ่งทุกพื้นที่ดำเนินการเก็บข้อมูล เพื่อค้นหาข้อดี คนเก่ง องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์และทรัพย์สินทางปัญญา ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การประเมินศักยภาพย่านและวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาย่านสร้างสรรค์

พื้นที่ย่านอนุวัฒนธรรมและเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (ตลาดท่าเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย)

2. แผนงาน “มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่”

สถาบันอุดมศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ อย่างไรก็ตามในสภาวะการณ์ปัจจุบันนั้น ทิศทางการพัฒนาของมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นที่การผลิตบัณฑิตและการเรียนการสอน ขาดการพัฒนาด้านความรู้ผ่านการวิจัยที่เป็นระบบ แม้จะมีความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนบทบาท (Repositioning) มหาวิทยาลัยให้ตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ แต่ยังคงต้องมีแรงหนุนเชิงจัดการเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการจัดการงานวิจัยให้สร้างการเปลี่ยนแปลงได้จริง และทำให้มหาวิทยาลัยเป็นที่พึ่งกับกลไกการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่แล้วเข้าสู่ทิศทางการทำงานของ “มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่ (Area Based University)” ในแผนงานนี้หน่วยบพท. จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและสนับสนุนการวิจัยและการสร้างนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ เพื่อเป็นกลไกหลักในการพัฒนาพื้นที่และพัฒนาประเทศ ตอบสนองนโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) และยุทธศาสตร์ อววน. ในการทำให้มหาวิทยาลัยในพื้นที่สามารถเป็นที่พึ่งทางวิชาการให้กับจังหวัดในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลเป็นรูปธรรมต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ภายใต้แผนงาน ประกอบด้วย 3 กรอบการวิจัย ได้แก่ (1) การพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ (Local Enterprises) บนฐานทรัพยากรพื้นที่ เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่ (2) เมืองศูนย์กลางที่น้อยอยู่ หรือเมืองอัจฉริยะ (Smart

City) และ (3) การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาคนจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ โดยมีผลการดำเนินงานแต่ละกรอบการวิจัย ดังนี้

2.1 กรอบการวิจัย การพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ (Local Enterprises) บนฐานทรัพยากรพื้นที่ เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานราก และเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่

1) กรอบวิจัยและเป้าหมาย

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในประเทศไทยส่วนใหญ่เกิดจากการสร้างเศรษฐกิจและรายได้บนฐานทรัพยากรและทุนในพื้นที่ โดยกลุ่มอาชีพที่เป็นธุรกิจท้องถิ่น (Local Business) ที่เชื่อมโยงกับการใช้ทรัพยากรพื้นที่ ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม (Value Added) และมีโครงสร้างกระจายรายได้ไปสู่เกษตรกรและผู้ผลิตต้นน้ำ ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีทั้งหมด 3,119,738 กลุ่ม/ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2562) กลุ่มผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) คือ ผู้ประกอบการที่มีการลงทะเบียนกับกรมการพัฒนาชุมชน โดยผู้ประกอบการที่ลงทะเบียนตั้งแต่ปี 2559-2562 จำนวน 87,468 กลุ่ม/ราย (กรมการ

พัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2562) และจำนวนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่อนุมัติการจดทะเบียน 91,971 แห่ง จำนวนสมาชิก 1,547,495 ราย (กองทุนส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2563) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันกลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่เหล่านี้ยังมีปัญหาสำคัญใน 2 มิติ ได้แก่ ขีดความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการที่แข่งขันได้ในตลาดที่แท้จริง และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งด้านคุณภาพ มาตรฐาน รูปลักษณ์ และบรรจุภัณฑ์ ปัญหาดังกล่าวทำให้กลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ยังไม่สามารถเข้าสู่การแข่งขันในตลาดได้อย่างยั่งยืน

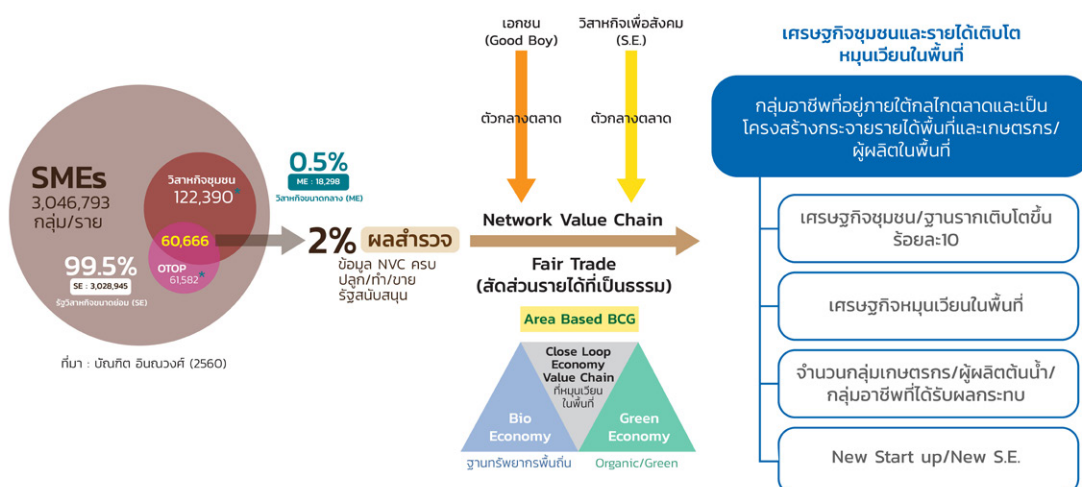
ขณะเดียวกันเมื่อวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของสินค้าในพื้นที่พบว่า สัดส่วนของรายได้ในห่วงโซ่อุปทานกลับตกอยู่ในมือของกลุ่มคนส่วนน้อย คือ นักรวบรวมหรือแปรรูป และนักขาย โดยเกษตรกรผู้ปลูกซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของห่วงโซ่อุปทาน กลับมีร้อยละสัดส่วนรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ในรูปแบบเดิมเพียง ร้อยละ 2 เท่านั้น (บัณฑิต อินดวงค์, 2560) ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการในพื้นที่ให้มีขีดความสามารถในการประกอบการด้วยความรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การเลือกใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการของตลาดการทำผลิตภัณฑ์ที่นำไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์และ

การตลาดยุคปัจจุบัน รวมถึงการพัฒนาแผนธุรกิจที่จะช่วยส่งเสริมและช่วยผลักดันการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยนวัตกรรม และความรู้ไปสู่การผลิตในเชิงพาณิชย์เพื่อจำหน่ายได้อย่างเป็นรูปธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

กรอบการวิจัย การพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ (Local Enterprises) บนฐานทรัพยากรพื้นที่ เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่ มีเป้าหมายในการเสริมพลังบทบาทของมหาวิทยาลัยสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นโครงสร้างความรู้ กำลังคน ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจชุมชนระยะยาวผ่านการยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่เป้าหมาย ยกระดับรายได้ และกระจายรายได้ที่เป็นธรรม (Fair Trade) สู่กลุ่มผู้ผลิตหรือกลุ่มเกษตรกรต้นน้ำ และคนในชุมชน อีกทั้งมุ่งเน้นการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยและเพิ่มขีดความสามารถและประสบการณ์ในด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ในการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนนวัตกรรม สามารถนำความรู้ไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงและจัดการปัญหาในชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

การพัฒนาขีดความสามารถของ Local Enterprises

การพัฒนาขีดความสามารถของ Local Enterprises (วิสาหกิจชุมชน/หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์/Local SME/S.E. ระดับพื้นที่) บนฐานทรัพยากรพื้นที่ เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่

Systematic Based Research
งานวิจัยนโยบาย/วัดและประเมินผล/สังเคราะห์/ทำ Policy Advocacy

2) ผลการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรม

สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย จำนวน 17 ชุดโครงการ ให้กับ 15 มหาวิทยาลัยในพื้นที่ รวมงบประมาณ 132.84 ล้านบาท ผลการดำเนินงานพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ (Local Enterprises: LE) บนฐานทรัพยากรพื้นที่ จำนวน 417 กลุ่มวิสาหกิจ โดยแบ่งเป็น กลุ่มวิสาหกิจต้นน้ำ 167 กลุ่ม กลุ่มวิสาหกิจกลางน้ำ 212 กลุ่ม และกลุ่มวิสาหกิจปลายน้ำ 38 กลุ่ม ครอบคลุมพื้นที่ 24 จังหวัด เกิดการสร้างผู้ประกอบการในชุมชนรุ่นใหม่จำนวน 40 กลุ่ม มุ่งเน้นการยกระดับอัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เป้าหมายบนฐานทุนทรัพยากรในพื้นที่ ผ่านการเพิ่มมูลค่าสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน ร้อยละ 10

หน่วย บพท. ได้ร่วมกับ ผศ.ดร.บัณฑิต อินดวงค์ ผู้อำนวยการศูนย์กลางนวัตกรรมอาหารแห่งมหาวิทยาลัยศิลปากร พัฒนาศูนย์ประสานงาน/บริหารจัดการเพื่อยกระดับเสริมศักยภาพของธุรกิจท้องถิ่นพร้อมกับการสร้างแพลตฟอร์ม

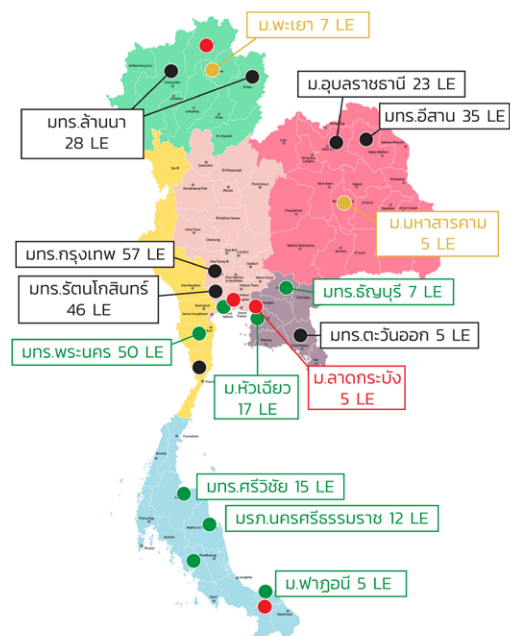
และกลไกการทำงานร่วมกัน มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน วิเคราะห์และสังเคราะห์ประเมินกลุ่ม Local Enterprise ภายในประเทศไทย จากการวิเคราะห์กลุ่ม Local Enterprise ส่วนใหญ่ขาดองค์ความรู้ในการจัดการด้านการเงินและการจัดทำบัญชี ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ออกแบบกระบวนการสร้างภูมิคุ้มกัน ทั้งด้านการเงินและการจัดการธุรกิจ ให้กับ Local Enterprises เสมือนเป็นการให้ภูมิคุ้มกันทางด้านองค์ความรู้ สู่การประยุกต์ใช้ องค์ความรู้ในการวางแผนกลยุทธ์ในการทำธุรกิจ หลังจากนั้นจึงจะเข้าสู่กระบวนการพัฒนาเพื่อให้สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้น ได้พัฒนากิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ “เงินออกเงย The Series” ที่มีวัตถุประสงค์ให้เกษตรกรหรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับวัสดุทางการเกษตรที่ร่วมกิจกรรมได้เข้าใจถึง การจัดการการเงินภายในของตน (การจัดการบัญชีครัวเรือน/ การจัดการบัญชีครอบครัว) เพื่อนำไปสู่การวางแผนในการลดภาระหนี้ในครอบครัว

กลุ่มวิสาหกิจที่ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ (Local Enterprises) บนฐานทรัพยากรพื้นที่

จำนวน LE ทั้งหมด 417 LE

จำนวน LE ภายใต้ ม.พัฒนาพื้นที่ 317 LE

จำนวน LE ภายใต้ชุดประสานงาน 100 LE

- ธุรกิจอยู่แบบรุ่ง (ต้นน้ำ)
- ธุรกิจอยู่แบบพอรอด (ปรึมน้ำ)
- ธุรกิจอยู่แบบร่อแร่ (จมน้ำ)
- ไม่มีการตรวจเช็คสุขภาพ

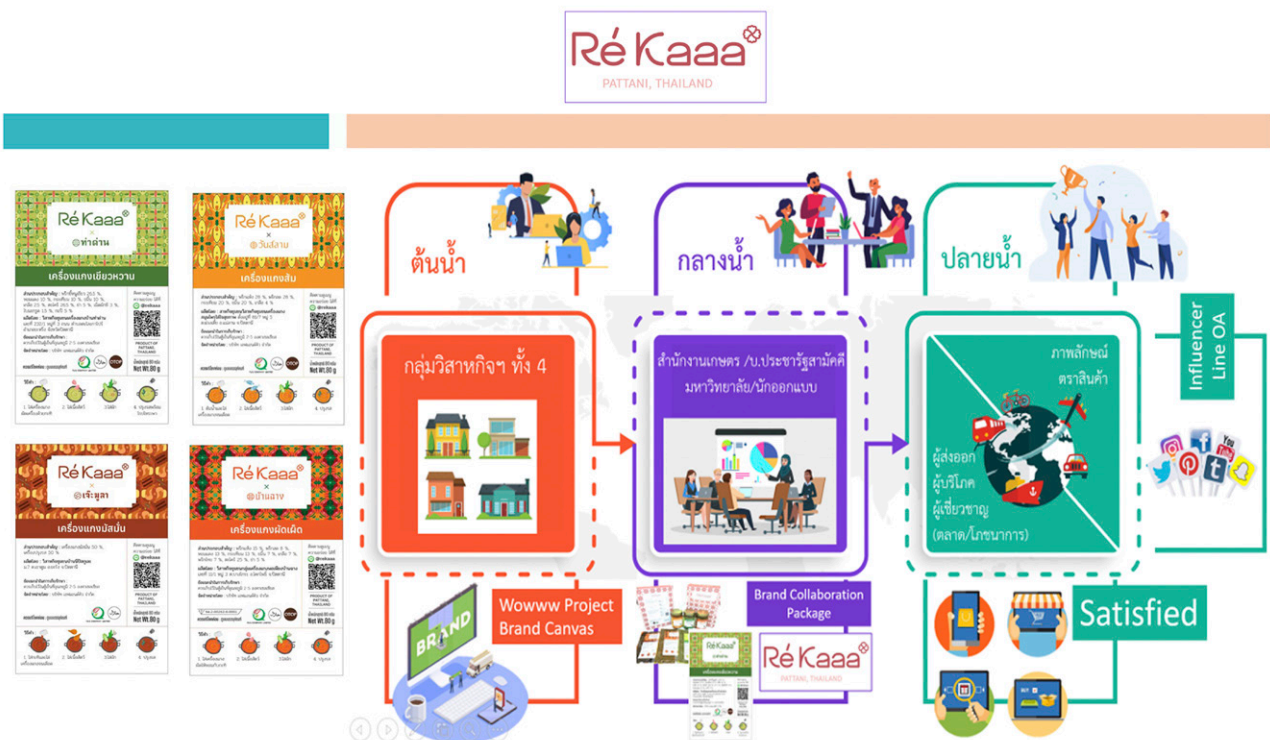
3) ตัวอย่างการขับเคลื่อนแผนงานในพื้นที่

ชุดโครงการวิจัย “การพัฒนากลไกอุตสาหกรรมเครื่องแกงฮาลาลันตอยยี่บันของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดปัตตานีสู่ตลาดในเครือข่าย” โดยมี ดร.อิสมาอีล ราบอบ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี เป็นหัวหน้าชุดโครงการ การดำเนินงานมีเป้าหมายเพื่อใช้ความรู้ทางวิชาการ พัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อช่วยเหลือผู้ผลิตต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เชื่อมโยงการตลาดระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยจัดตั้งบริษัท เอฟแอนด์คิว จำกัด (F&Q Co., Ltd.) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรับซื้อและจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรและอาหารสำเร็จรูป ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ผ่านระบบการตอบแทนการค้าที่เป็นธรรม (Fair Trade) สร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชน ยกระดับคุณภาพชีวิต สุขภาพ และอาชีพที่มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน

ผลการดำเนินงานในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา บริษัท F&Q ได้รับซื้อเครื่องแกงจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 4 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องแกงสมุนไพรเพื่อสุขภาพ ผลิตภัณฑ์เครื่องแกงส้ม (2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องแกงบ้านฉาง

ผลิตภัณฑ์เครื่องผัดเผ็ด (3) กลุ่มวิสาหกิจเครื่องแกงบ้านท่าด่าน ผลิตภัณฑ์เครื่องเคี้ยวหวาน และ (4) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องแกงบ้านนิปีสุละ เครื่องแกงมัสมั่น รวมทั้งกลุ่มวิสาหกิจนวัตกรรมเกษตรโสร่งที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจต้นน้ำปลูกข้าวเพื่อรองรับตลาดในประเทศมาเลเซีย และเข้าไปพัฒนามาตรฐานสินค้าทั้ง มาตรฐาน OTOP มาตรฐานอาหารและยา (อย.) มาตรฐานจีเอ็มพี (Good Manufacturing Practice: GMP) และฮาลาลให้กับกลุ่มวิสาหกิจเป้าหมายผ่านการสร้างแบรนด์ที่สื่อสาร “เครื่องแกงฮาลาลันตอยยี่บัน” ภายใต้ชื่อ “Re’Kaaa”

ชุดโครงการวิจัยดังกล่าวมีจุดเด่นเรื่องการจัดศักยภาพของมหาวิทยาลัยมาผนวกกับตลาดฮาลาล ทำให้เห็นถึงความเป็นไปได้ทางการตลาดอย่างชัดเจน ผนวกกับทางโครงการมีการประสานกับตลาดที่เป็นกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจนด้วย จึงเห็นได้ว่าผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นไม่ใช่แค่การสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่ยังเห็นการสร้างโอกาสการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับคนในพื้นที่อีกด้วย

แบรนด์รีเค้า ภายใต้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี

2.2 กรอบการวิจัย เมืองศูนย์กลางที่น่าอยู่ เมืองอัจฉริยะ (Smart City)

1) กรอบวิจัยและเป้าหมาย

ความท้าทายและโอกาสของการพัฒนาเมืองในประเทศไทยนั้นมีแนวโน้มว่า จำนวนเมืองและประชาชนที่อยู่ในเมืองจะเพิ่มมากขึ้น ความเป็นเมือง (Urbanization) ส่งผลต่อการพัฒนาหลายประการ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจ้างแรงงานและตลาดรองรับสินค้า ซึ่งการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของเมืองทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก อย่างไรก็ตามประสิทธิภาพการขยายตัวของเมืองในประเทศไทยที่ผ่านมาเป็นไปอย่างรวดเร็วขาดการวางแผนและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจนเป็นอาการของการเติบโตของเมืองที่ไร้ทิศทาง (Urban Sprawl) อันส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการจราจร ปัญหาการจัดการขยะ ปัญหามลภาวะ ปัญหาการใช้ที่ดิน ผิดประเภท ปัญหาคนจนเมือง เป็นต้น

กรอบการวิจัย เมืองศูนย์กลางที่น่าอยู่ เมืองอัจฉริยะ (Smart City) หน่วย บพท. จึงเน้นการสร้างกลไกแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง การจัดทำข้อมูลของเมืองเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาสำคัญของเมือง และจัดทำแผนพัฒนาเมืองเพื่อนำไปสู่การสร้างคุณภาพชีวิตและการสร้างงาน โดยวางโจทย์วิจัย คือ การพัฒนาเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจด้วยกลไกพัฒนาเมือง/บริษัทพัฒนาเมือง ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ทำให้เกิด (1) การสร้างงาน (Job Creation) จากแผนการส่งเสริมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (2) การแก้ปัญหาเมือง (Urban Solution) เพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตทุกช่วงวัย (3) ข้อมูลความรู้เปิดของเมือง (Urban Open Data) และ (4) การเชื่อมโยงกับทุนสังคมวัฒนธรรมของเมืองเดิมเพื่อรักษาคุณค่าและเพิ่มมูลค่า โดยมีเป้าหมายหลักคือเกิดเมืองศูนย์กลางที่น่าอยู่เข้าสู่ Smart City ในภูมิภาคไม่ต่ำกว่า 5 เมือง มีแผนการสร้างงานในเขตเมืองหลักและเมืองโดยรอบ ทั้งนี้พื้นที่เป้าหมายที่กำหนดสอดคล้องตามที่ระบุไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่ 6 ประเด็น พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ (พ.ศ. 2561-2580) ได้แก่ เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ โดยพัฒนาเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ขอนแก่น เมืองในระเบียงเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต และเมืองขนาดกลาง ภาคเหนือ ได้แก่ น่าน

เชียงราย พิชณุโลก นครสวรรค์ และลำปาง ภาคตะวันออก ฉะเชิงเทรา ได้แก่ นครราชสีมา มุกดาหาร หนองคาย อุดรธานี อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด สกลนคร และบุรีรัมย์ ภาคกลางและภาคตะวันตก ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา กาญจนบุรี สระบุรี และราชบุรี ภาคใต้ ได้แก่ สุราษฎร์ธานี กระบี่ และยะลา

2) ผลการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรม

สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย จำนวน 15 ชุดโครงการ ให้กับ 15 มหาวิทยาลัย รวมงบประมาณ 51 ล้านบาท ครอบคลุมพื้นที่ศึกษา 10 จังหวัด 14 เมือง ได้แก่ ปทุมธานี กรุงเทพมหานคร นครปฐม ราชบุรี จันทบุรี ชลบุรี นครราชสีมา ลำปาง สงขลา และสุราษฎร์ธานี

3) ตัวอย่างการขับเคลื่อนแผนงานในพื้นที่

1. ชุดโครงการ “การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ราชบุรีเมืองสร้างสรรค์และน่าอยู่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน” โดยมี รศ.ดร. นันทนิตย์ วานิชชีวะ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นหัวหน้าชุดโครงการ มีเป้าหมายการดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรมของเมืองเก่าราชบุรี ต่อยอดไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนพื้นฐานทางวัฒนธรรม พัฒนาคุณภาพชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและรูปแบบเศรษฐกิจใหม่ ผ่านกระบวนการเรียนรู้และการบริหารจัดการพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม นำไปสู่การพัฒนาเมืองราชบุรีสู่เมืองสร้างสรรค์น่าอยู่และยั่งยืน

ผลการดำเนินงานในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยศิลปากรได้ลงนามบันทึกความร่วมมือกับจังหวัดราชบุรีเพื่อใช้ประโยชน์จากงานวิจัยสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด โดยเกิดกลไกการพัฒนาในระดับพื้นที่ 1 กลไกจากการสร้างภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัย จำนวน 4 เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคเอกชน เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายสถาบันการศึกษา เพื่อให้เกิดการสร้างกลไกในการดำเนินงาน

วิจัยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่อย่างเข้มข้น อีกทั้งยังสร้างแบรนด์ของ **SMART RATCHABURI** เพื่อ “นำเสนอความเป็นราชบุรี แทนคนราชบุรีทุกคน” ทั้งนี้ ภายใต้โครงการดังกล่าวยังสามารถนำแผนการพัฒนาระบบ โลจิสติกส์มาพัฒนาเมืองเก่าราชบุรี เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและ

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกิดเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการ ลดขยะที่ต้นทาง รวมถึงแผนงานหรือโมเดลกิจกรรม “Art & Craft Lab” และแนวคิดการจัดทำโมเดลพิพิธภัณฑ์มีชีวิต (Living Museum) จำนวน 1 แห่ง

การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างเทศบาลเมืองราชบุรี กับมหาวิทยาลัยศิลปากร และการประชุมร่วมกับหัวหน้าหน่วยงานของจังหวัดราชบุรี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) และผู้แทนภาคเอกชน (สำนักงานหอการค้าจังหวัดราชบุรี)

กิจกรรมการประชุมร่วมกับภาคีเครือข่ายสถาบันการศึกษา ภาคีเครือข่ายหัวหน้าส่วนราชการทั้งหมด ในจังหวัดราชบุรี ภาคีเครือข่ายภาคเอกชน (สำนักงานหอการค้าจังหวัดราชบุรี) และหัวหน้าส่วนราชการ ชุมชน ผู้ประกอบการ

2. ชุดโครงการ “การพัฒนากลไกระบบสารสนเทศเมืองเพื่อการวางแผนและพัฒนาเมืองโคราชอัจฉริยะ : กรณีศึกษาสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะด้านขยะเหลือศูนย์” โดยมี ดร.สุฤษดี ตียะวงศ์สุวรรณ จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน เป็นหัวหน้าโครงการ มีเป้าหมายการดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบจัดการขยะและแผนพัฒนาเมืองโคราชอัจฉริยะ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้วยการเตรียมโครงสร้างพื้นฐานสำหรับชุดข้อมูลเปิดขนาดใหญ่ของเมือง ออกแบบชั้นข้อมูลเมือง เก็บรวบรวมข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) ทั้ง 7 ด้านเมืองอัจฉริยะ โดยเน้นการแก้ปัญหาของเมือง (Urban Solution) ด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) และจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมท่ามกลางผู้มีส่วนได้เสียระดับต่าง ๆ

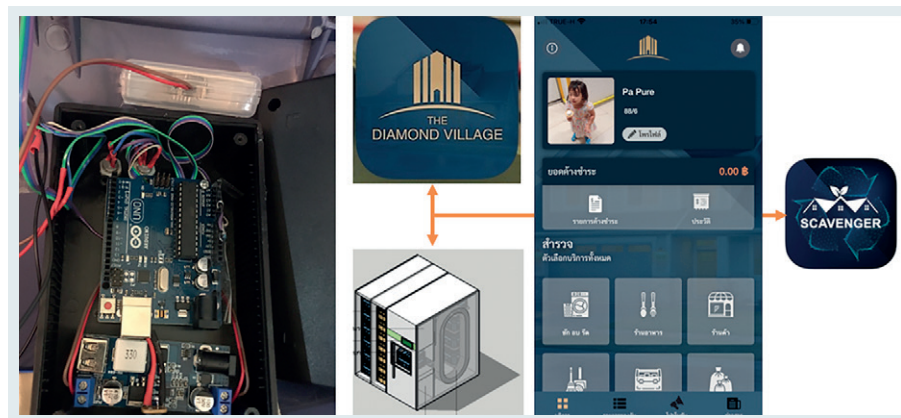
ผลการดำเนินงานในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา โครงการได้ทำการพัฒนาแพลตฟอร์มซอฟต์แวร์ที่ชื่อว่า “Korat Zero Waste” ซึ่งเป็นต้นแบบเชื่อมโยงทั้งระบบการบริหาร

สารสนเทศเชื่อมโยงกับ Mobile Application โดยมีการออกแบบวิธีการรวบรวมข้อมูลกลุ่มผู้ใช้อย่างเป็นระบบ และแสดงผลข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา โดย Mobile Application ซึ่งการดำเนินงานในระยะต่อไปจะนำไปใช้ทดลองเชื่อมโยงพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วม รวบรวมขยะรีไซเคิลกับธนาคารขยะรีไซเคิลอัจฉริยะ ผ่านระบบการประมวลผลข้อมูลสำคัญระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ใช้ ด้วย Application กับพื้นที่นำร่อง (Pilot-Area Project) ทั้ง 5 โครงการ ได้แก่ ศาลากลางจังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา หมู่บ้านซิกเนเจอร์ และหมู่บ้านเดอะฟอร์เรส

จากตัวอย่างงานวิจัยทั้ง 2 ชุดโครงการ ก่อให้เกิดกลไกความร่วมมือในพื้นที่ เกิดการเชื่อมโยงของเครือข่ายต่าง ๆ การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ พัฒนาระบบฐานข้อมูลที่น่าไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของกรอบการวิจัย และสามารถนำองค์ความรู้ไปขยายผลเชิงพื้นที่สู่การเป็นเมืองอนุรักษ์และเมืองสร้างสรรค์ต่อไป

Zero Waste Management Platform: Scavenger

Smart Recycle Tank & Application

2.3 กรอบการวิจัย การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ

1) กรอบวิจัยและเป้าหมาย

ปัญหาความยากจนในสังคมไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาช้านาน เป็นภาวะความขาดแคลนไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับบุคคล ส่งผลให้เกิดความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิต รวมถึงการขาดโอกาสที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลาย ๆ ด้าน และส่งผลต่อการพัฒนาในระดับประเทศตามมาในที่สุด ในปีงบประมาณ 2563 หน่วย บพท. ได้พัฒนากรอบวิจัย “การแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ” ขึ้น ภายใต้แผนงานมหาวิทยาลัยพัฒนาพื้นที่ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างแพลตฟอร์มการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ นำร่องในพื้นที่ 10 จังหวัด ที่มีรายได้ภาคครัวเรือนต่ำสุดเทียบกับข้อมูลดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index: HAI Index) ปี 2562 ได้แก่ ปัตตานี อำนาจเจริญ แม่ฮ่องสอน ชัยนาท สุรินทร์ ยโสธร ศรีสะเกษ สกลนคร มุกดาหาร และกาฬสินธุ์ ซึ่งจากข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค-สวทช.) ในฐานะระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า Thai People Map and Analytics Platform (TPMAP) มีจำนวนคนจนในพื้นที่เป้าหมาย 131,040 คน การดำเนินงานในรอบนี้ หน่วย บพท. ได้ประสานความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่สร้างกลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัด และสร้างกลไกค้นหาคนจนกลุ่มเป้าหมาย (Targeting) และตรวจสอบข้อมูลคนจน (Verify) รวมทั้งสำรวจทุนของคนจนในพื้นที่ผ่านการสร้างเครื่องมือกลางในการสำรวจ วิเคราะห์เชิงปริมาณความยากจนในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อจำแนกกลุ่มคนจนออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) กลุ่มคนจนเป้าหมายร้อยละ 20 ล่างสุด หรือกลุ่มคนจนยากไร้ กลุ่มนี้จะประสานและส่งต่อความช่วยเหลือจากระบบสงเคราะห์ภาครัฐและเอกชนเข้าไปช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน (2) กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 20 ถัดขึ้นมา เป็นกลุ่มที่มีปัญหาความยากจนจากหนี้สินภาคครัวเรือนและการประกอบอาชีพ กลุ่มนี้จะใช้งานวิจัยและนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยเข้าไปหนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้หรือ Operating Model ให้สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้ดีขึ้น

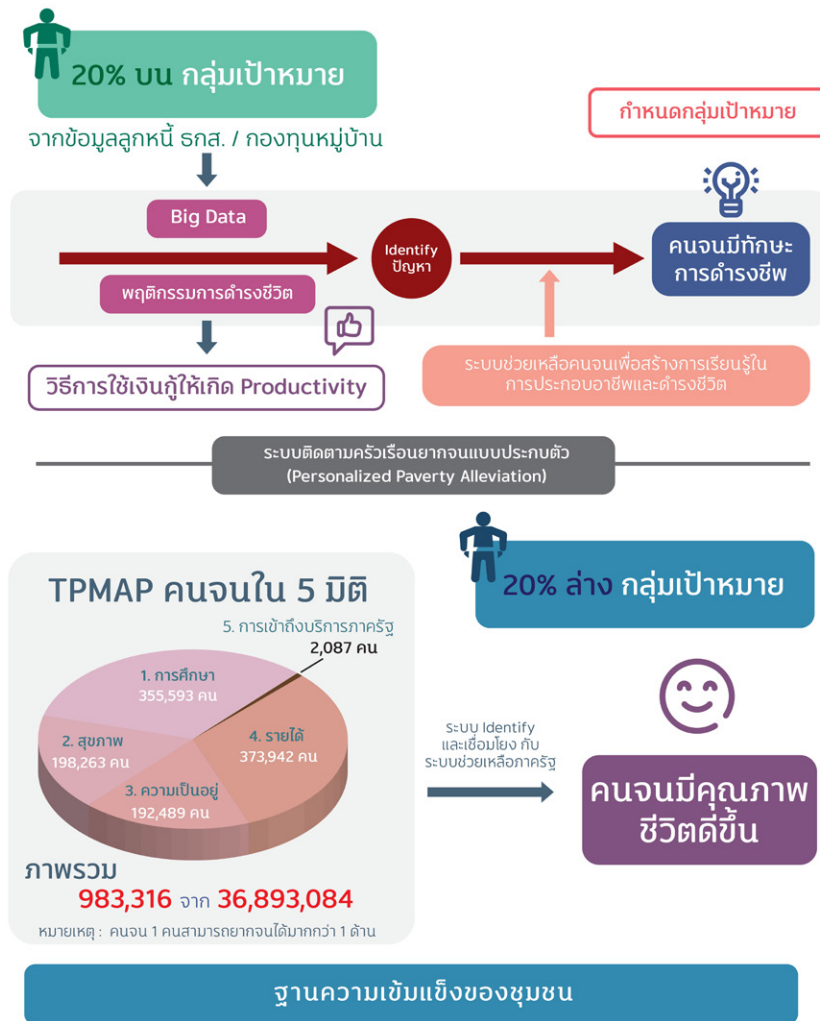
เป้าหมายหลักของ หน่วย บพท. จะสร้างระบบโครงสร้างการแก้ไขปัญหาคนจนด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยมีการวางระบบการคัดกรองและช่วยเหลือคนจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ (Personalize Poverty Alleviation) ระบบข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อประเมินปัญหาและติดตามคนจนอย่างเป็นระบบ และมีการสร้างระบบช่วยเหลือทั้งในแบบสงเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับระบบช่วยเหลือภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม และระบบการสร้างการเรียนรู้ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพให้เกิดรายได้ สามารถดูแลตัวเองและครอบครัวได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

2) ผลการดำเนินงานและการขับเคลื่อนในพื้นที่

โครงการ “การพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ” โดยมี ดร.แมน บุโรทกานนท์ สังกัด มูลนิธิพัฒนาประชาสังคม และคณะ เป็นทีมกลางในการพัฒนาระบบและเครื่องมือกลางในการสำรวจข้อมูลคนจนรายพื้นที่ รวมถึงลงพื้นที่สำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหาเชิงลึกของความยากจน สำรวจศักยภาพและทุนในพื้นที่ เพื่อพัฒนาระบบการช่วยเหลือและสร้างการหนุนเสริมกระบวนการทำงานกับกลไกจังหวัด ตลอดจนสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง 10 จังหวัด ร่วมกับ 10 โครงการวิจัย รวมงบประมาณ 101.5 ล้านบาท

ผลการดำเนินงานในรอบ 8 เดือนที่ผ่านมา โครงการได้สำรวจครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมายทั้งสิ้น 89,724 ครัวเรือน พบคนยากจน 334,153 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2564) สำหรับคนจนที่มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัย หน่วย บพท. ได้หารือและทำความร่วมมือกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) ในการส่งต่อความช่วยเหลือในโครงการบ้านมั่นคงของ พอช. ซึ่ง พอช. ได้ลงไปแก้ไขปัญหาในพื้นที่แล้วในจังหวัดอำนาจเจริญ และขณะนี้ จังหวัดอำนาจเจริญ สกลนคร ยโสธร ชัยนาท สุรินทร์ และมุกดาหาร ได้มีการเตรียมการหารือและส่งต่อข้อมูลคนจนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ให้แก่หน่วยงานสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) แล้ว

กรอบการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ

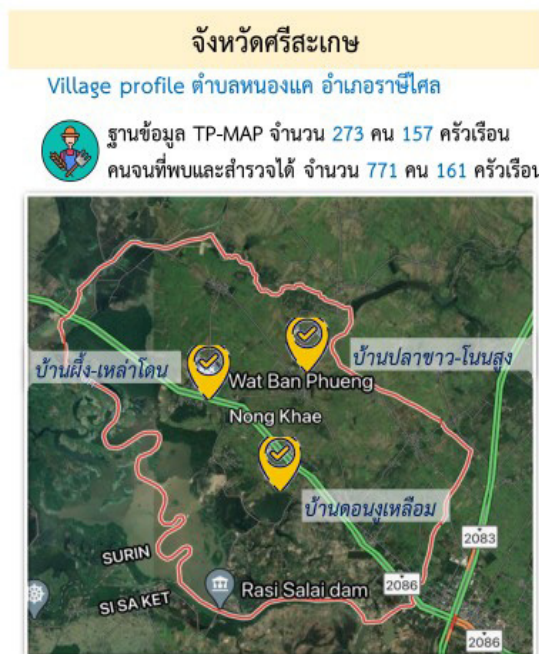
ส่วนจังหวัดอื่นอยู่ในระหว่างการหารือแนวทางการส่งต่อข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ในระยะต่อไป หน่วย บพท. จะประสานความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทย (มท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ในด้านการจัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการวิจัยร่วมกับคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัด เพื่อติดตามและประสานงานการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ รวมถึงได้วางแนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ ธนาคารแห่งประเทศไทย ในการพัฒนา System Based Research พร้อมทั้งวิจัยนโยบายทำ State of Development

ผ่านการจัดทำระบบวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อติดตามกลุ่มเป้าหมายคนจนที่มีความแม่นยำ การสังเคราะห์งานภาพรวมและเชื่อมโยงระบบในระดับชาติ รวมถึงเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาความยากจนของโครงการวิจัยในพื้นที่ 10 จังหวัดเป้าหมายต่อไป เพื่อให้การจัดสรรสวัสดิการภาครัฐมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น รวมทั้งประสานงานหารือกับหน่วยงานสนับสนุนความช่วยเหลือด้านการศึกษา กับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เพื่อประกอบข้อมูลระหว่างระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนและระบบข้อมูลเด็กยากจนของ กสศ. แล้วสร้างรูปแบบการให้ความช่วยเหลือกับเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายของ กสศ.

กลไกความร่วมมือส่วนกลางและส่วนพื้นที่

ระดับที่ 1 ไม่มี ขาดเงิน/พึ่งพา: ส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนที่มีสมาชิกไม่สามารถทำงานหารายได้ (1) เด็ก (2) คนชรา (3) ผู้ป่วยติดเตียง และ (4) ผู้ป่วยซ้ำซ้อน (ทั้งขราภาพและป่วย)

ระดับที่ 2 พึ่งฐานทรัพยากร: มีที่ดินทำกินแต่ขาดทุน แรงงาน

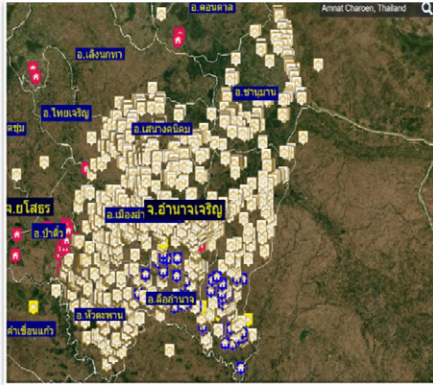
ระดับที่ 3 พอยู่ได้: คนกลุ่มที่มีชื่อในฐานข้อมูลของ TP-MAP เกิดจากการเก็บ/ใช้ข้อมูลที่คาดเคลื่อน

ระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนรายชุมชนของแต่ละจังหวัดและการส่งต่อความช่วยเหลือ

จังหวัดอำนาจเจริญ

ฐานข้อมูล TP-MAP จำนวน 1,802 คน
คนจนที่สำรวจพบ จำนวน 3,650 ครัวเรือน

☐ โครงการพัฒนารูขี้นข้าวเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร อ.เสนางคนิคม

☐ โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งกองทุนการเงินชุมชนเมือง (Micro Finance) อ.เมืองอำนาจเจริญ

จังหวัดมุกดาหาร

ฐานข้อมูล TP-MAP จำนวน 4,567 คน 3,320 ครัวเรือน
คนจนที่พบและสำรวจได้ จำนวน 15,056 คน 4,660 ครัวเรือน

☐ การถ่ายทอดและส่งต่อ พอช. มอบบ้านให้ชุมชนระหว่างการทำงาน

☐ การถ่ายทอดและส่งต่อ มูลนิธิ/สมาคมเมือง 3 ธรรม

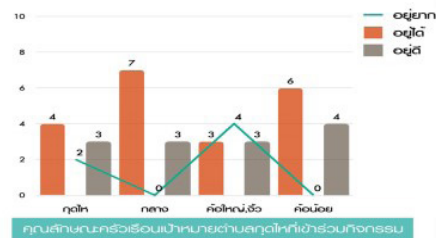

จังหวัดสกลนคร

Village profile ตำบลกุดโง้ง อำเภอภูพาน

ฐานข้อมูล TP-MAP จำนวน 640 คน 369 ครัวเรือน
คนจนที่พบและสำรวจได้ จำนวน 1,449 คน 342 ครัวเรือน

การส่งต่อข้อมูล:

อาสาสมัคร -> ทีมวิจัยพื้นที่ -> สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสกลนคร

ระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนรายชุมชนของแต่ละจังหวัดและการส่งต่อความช่วยเหลือ

3. แผนงาน “พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา”

ในทิศทางการปฏิรูปประเทศที่มุ่งหวังให้ประชาชนเป็น Smart Citizen ตระหนักพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงของโลกและมีความรับผิดชอบต่อสังคมและบ้านเมือง จำเป็นจะต้องมีการปรับรูปแบบการจัดการศึกษาในประเทศไทยจากการรวมศูนย์กลางการสั่งการจากส่วนกลางเป็นการกระจายความรับผิดชอบและความตระหนักว่าการศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน และทำให้ประชาชนคนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมเรื่องการศึกษาของบุตรหลานของตนเอง ในปี 2557 ทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว. เดิม) ร่วมมือกับสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค. เดิม) จัดตั้งโครงการ **การศึกษาเชิงพื้นที่ (Area Based Education: ABE)** โดยมีเป้าหมายการสร้างกลไกการจัดการศึกษาในพื้นที่ระดับจังหวัดด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมและนำข้อมูลด้านการศึกษามาวิเคราะห์ปัญหาและโอกาสในการจัดการศึกษาให้กับบุตรหลานของตนเองในพื้นที่ จนได้แผนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ส่งต่อไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่เอื้อกับปัญหาและโอกาสของคนในพื้นที่ ซึ่งนำร่องโครงการ ABE ใน 14 จังหวัด จนเป็นที่มาของกลไกการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่เข้มแข็งและเกิดกลไกกลางใหม่ที่ชื่อกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) หนุนเสริมงานนี้ในระดับประเทศอย่างต่อเนื่อง

ปี 2558 เครือข่ายภาคการศึกษาไทย (Thailand Education Partnership: TEP) ร่วมกับคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และ สกว. (เดิม) ได้ริเริ่มโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ระยะที่ 1 ในพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ ระยอง สตูล และศรีสะเกษ และต่อมาในระยะที่ 2 ได้ขยายอีกสามพื้นที่ ได้แก่ เชียงใหม่ กาญจนบุรี และสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีเป้าหมายให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นหนึ่งในกลไกและกระบวนการปฏิรูปการศึกษา ที่สามารถจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ สามารถมีการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นคล่องตัว ไม่ต้องอิงกับมาตรฐานและกฎระเบียบที่ไม่จำเป็นหรือไม่เอื้อจากส่วนกลาง ซึ่งเป็นโครงการที่สอดคล้องตามแผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 แผนงานที่ (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต และแผนงานที่ (12) การพัฒนาการเรียนรู้

ต่อมา จึงได้เกิดพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 รองรับการดำเนินงานโครงการนวัตกรรมการศึกษาทั้ง 6 พื้นที่ โดยวัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ.นี้ คือ (1) การคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปยังสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น (2) เพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของเด็กไทยทั่วประเทศ (3) การกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (4) สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา นอกจากนี้แล้วยังได้กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมศึกษาระดับจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมให้เกิดประโยชน์ตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.

ในขณะเดียวกันได้มีนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ใหม่ของโลกที่มุ่งเน้นการสร้างกลยุทธ์การเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ระดับเมืองจนเป็น **เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)** โดยการทำงานร่วมกับกลไกการพัฒนาเมืองที่สำคัญ ได้แก่ เทศบาล/หน่วยงานท้องถิ่นที่บริหารจัดการเมือง ซึ่งองค์การยูเนสโก โดยสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโก (UNESCO Institute for Lifelong Learning: UIL) ได้มีการจัดตั้งเครือข่ายระดับโลกด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (The UNESCO Global Network of Learning Cities: GNLC) ขึ้น มีเป้าหมายเพื่อสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชากรในเมือง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในเมือง

ดังนั้น ปี 2563 **แผนงานริเริ่มสำคัญพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา** จึงเป็นการนำเอาองค์ความรู้และนวัตกรรมจัดการศึกษาและการเรียนรู้เข้าไปดำเนินงานผ่านหน่วยงานเครือข่ายของกระทรวง อว. ซึ่งประกอบด้วยมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัย ทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่ ร่วมกับหน่วยงาน

ผู้มีส่วนได้เสียสำคัญ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ผ่านกรอบการวิจัยพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา และกรอบการวิจัยการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างพื้นที่การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ นำไปสู่การสร้างการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และคนในพื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้และทักษะในการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งทักษะการประกอบอาชีพและแสวงหาความรู้เพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน

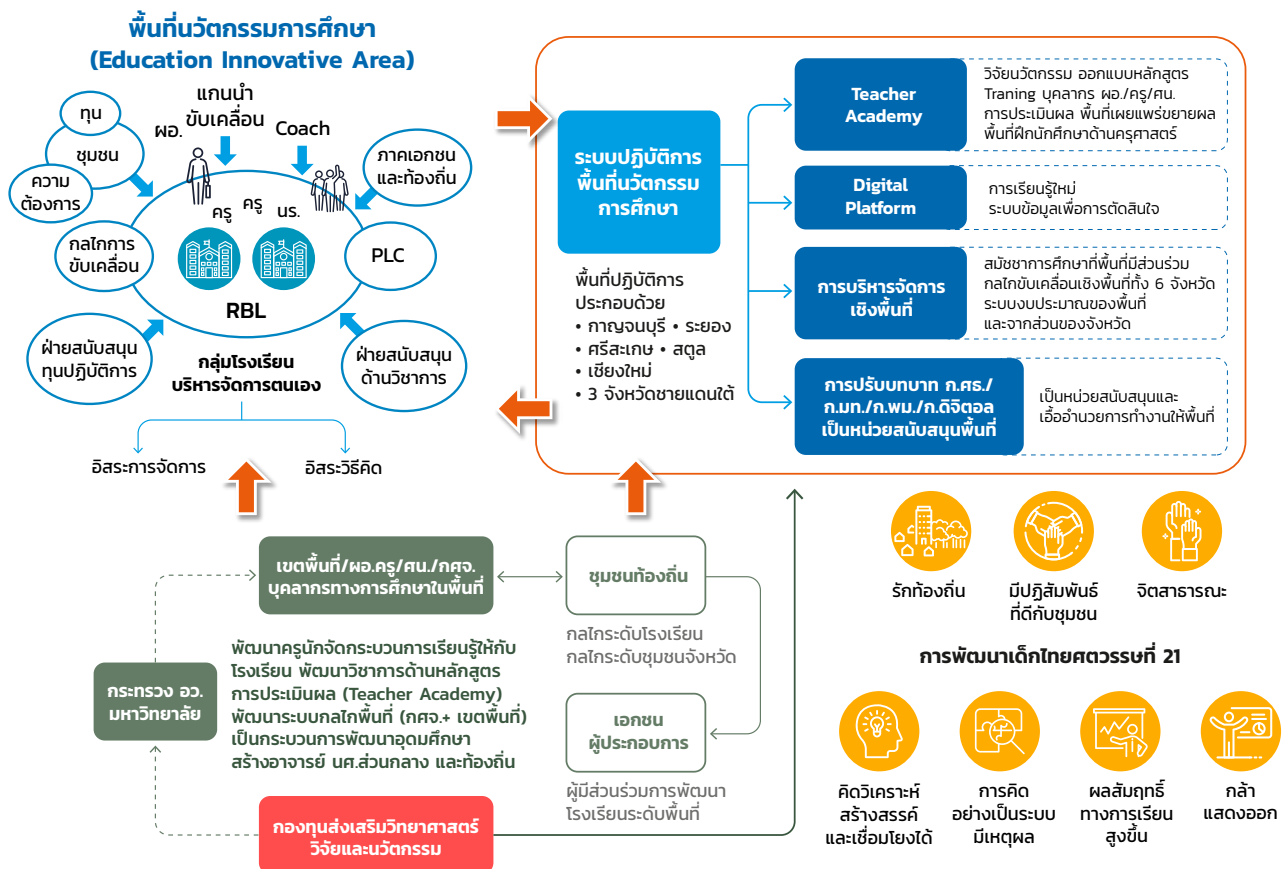
3.1 กรอบการวิจัยพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

1) กรอบวิจัยและเป้าหมาย

หน่วย บพท. ได้นิยามความหมาย เขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาและการเรียนรู้ หมายถึง การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาและการเรียนรู้ในพื้นที่ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ แล้วนำไปสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ (Learning Outcome) และมีผลสัมฤทธิ์

ทางการศึกษาที่ดีขึ้น โดยมีพื้นที่เป้าหมายตามประกาศจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นพื้นที่นำร่องในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาและการเรียนรู้โดยไม่ยึดติดกับมาตรฐานทางการศึกษาและระเบียบจากส่วนกลาง ทั้งนี้ได้ให้ความสำคัญ 2 โจทย์วิจัย ได้แก่ (1) นวัตกรรมการเรียนรู้และ/หรือนวัตกรรมการบริหารจัดการการศึกษา เพื่อช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาของนักเรียนสูงขึ้น และพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน รวมถึงการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มอิสระในการบริหารจัดการของสถานศึกษาในพื้นที่ (2) กระบวนการวิจัยเพื่อสร้างกลไกความร่วมมือในการจัดการศึกษาระดับจังหวัด และสร้างแผนพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัดตอบโจทย์การจัดการศึกษาตามความต้องการและทุนเดิมของพื้นที่ โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ (1) โมเดลนวัตกรรมและการเรียนรู้ที่ทดลองในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ไม่น้อยกว่า 6 จังหวัด และ (2) สถานศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ในจังหวัด มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนสูงขึ้น

กรอบการวิจัยพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

2) ผลการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรม

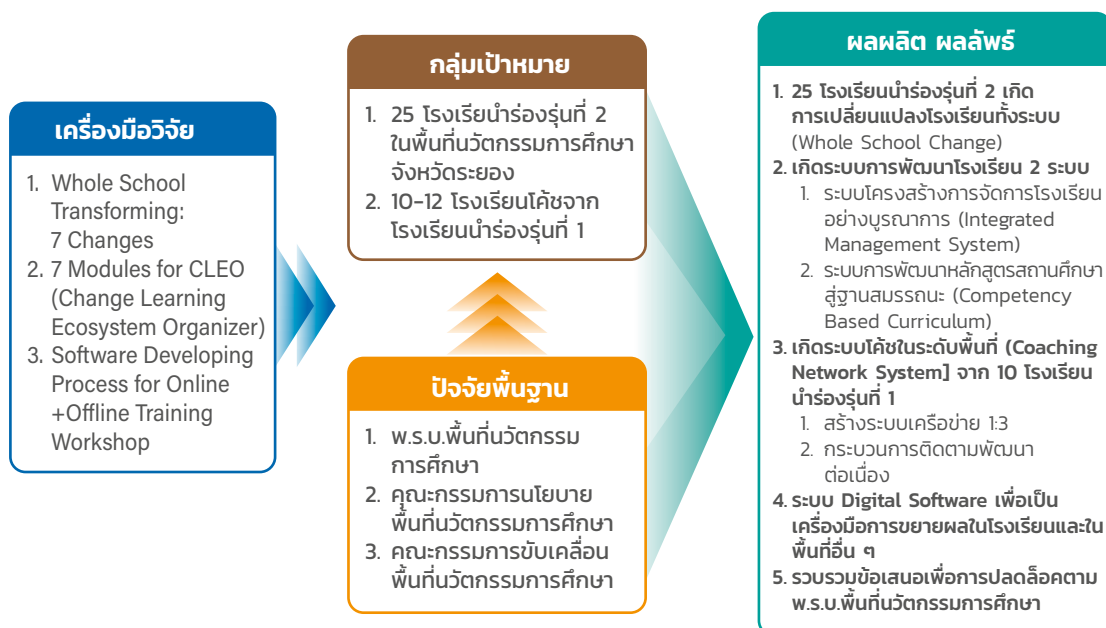
สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย จำนวน 3 ชุดโครงการ 5 โครงการ ให้กับ 8 สถาบัน ในพื้นที่ 8 จังหวัด ได้แก่ ระยอง ศรีสะเกษ สตูล เชียงใหม่ กาญจนบุรี และสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ งบประมาณรวม 53 ล้านบาท ผลที่คาดว่าจะได้รับ ได้แก่ (1) เกิดกลไกการบริหารจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ จำนวน 20 กลไก (2) ได้หลักสูตร/นวัตกรรมและนโยบายการจัดการศึกษาที่ออกแบบจากพื้นที่ตรงตามความต้องการของพื้นที่ จำนวน 10 หลักสูตร และ (3) อัตราการออกกลางคัน (Drop Out) ของนักเรียนลดลง ร้อยละ 50 เมื่อเทียบกับปีการศึกษาที่ผ่านมา

3) ตัวอย่างการขับเคลื่อนแผนงานในพื้นที่

“โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่ นวัตกรรมจัดการศึกษาระดับจังหวัด ด้วยกระบวนการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ : กรณีศึกษาจังหวัดระยอง” โดยมี รศ.ประภาภัทร นิยม สถาบันอาศรมศิลป์ เป็นหัวหน้าโครงการ โครงการนี้มีลักษณะเฉพาะคือ การเปิดโอกาสให้โรงเรียนได้คิดค้นและแสวงหานวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนตนเองเน้นการบรรลุเป้าหมายผลที่เกิดกับผู้เรียนเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และเจตคติของความเป็นพลเมืองที่ดี

คณะผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือและกระบวนการเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง โดยใช้หลักการทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) บนฐานของการศึกษาอย่างเป็นองค์รวม (Holistic Education) ผ่านกระบวนการปฏิบัติการสะท้อนคิดจากภายใน (Self-Reflection) เพื่อปรับเปลี่ยนนิสัยทัศน์ และพัฒนาทักษะของผู้บริหารและครู รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความสามารถในการบริหารการศึกษา เพื่อให้คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 รายบุคคลสูงขึ้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะการเรียนรู้ และมีสมรรถนะ รวมทั้งเจตคติในการใช้ความรู้เพื่อดำรงตนและประกอบสัมมาชีพอย่างสร้างสรรค์ กระบวนการขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษานำร่อง 51 โรงเรียน

ผลการดำเนินงานในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา โครงการได้พัฒนาชุดเครื่องมือสร้างการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศการศึกษาทั้งหมด 7 ชุดการเรียนรู้ ได้แก่ (1) ผู้บริหารระบบนิเวศการศึกษา (2) ผลลัพธ์การเรียนรู้สู่วิสัยทัศน์ของโรงเรียน (3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ (4) ผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (5) ผู้นำการเรียนรู้เพื่ออนาคต (6) ระบบนิเวศการสื่อสารด้วย

กรอบแนวคิดการสร้างกระบวนการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง (ปีที่ 2)

กรอบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ Whole School Transforming

ดิจิทัลเทคโนโลยี: สื่อเป็นห้องเรียนของสังคม และ (7) ระบบ การติดตามและประเมินผลออนไลน์ โดยที่ผ่านมาได้ใช้ชุด เครื่องมือที่ 1-4 เพื่อสร้างพื้นฐานสำคัญในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาฐานสมรรถนะ เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำไปจัด การเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ผลพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียน 2 ใน 3 มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ มีวิสัยทัศน์ที่เข้าใจระบบนิเวศการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มากขึ้น แต่ยังขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นผู้นำ ทางวิชาการ ด้านครูส่วนใหญ่เปิดใจพร้อมเปลี่ยนแปลง มุ่งมั่น ตั้งใจในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปทดลองทำและ ขยายผล โดยเฉพาะความพยายามที่จะออกแผนการสอน ระบบความสัมพันธ์ OLE (O = Objectives L = Learning Experiences E = Evaluation) แม้ว่าจะติดขัดเรื่องการใช้คำ ระบุชุดความรู้ ขาดจินตนาการในการออกแบบให้การเรียนรู้ นั้นมีความหมาย เชื่อมโยงคุณค่าสู่ชีวิตผู้เรียนให้สอดคล้องตาม

School Concept ของตนเอง ส่วนด้านการพัฒนาระบบ ดิจิทัลแพลตฟอร์มที่ใช้ในการเรียนรู้และการโค้ชเพื่อการ ขยายผลกำลังอยู่ในช่วงการปรับปรุงและพัฒนาให้ระบบ สามารถช่วยให้ผู้อำนวยการและทีมครูได้มีเครื่องมือที่ช่วย พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ได้ผลลัพธ์อันพึงประสงค์ของ การศึกษา ทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้นี้จำเป็นต้องสร้าง ความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความเข้าใจและ สร้างเป้าหมายให้เป็นหนึ่งเดียวกันในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ นโยบายจนถึงระดับปฏิบัติการ จึงได้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้หลายกิจกรรม เพื่อค้นหาความร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ สร้างการตื่นตัวและตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบ ร่วมกันในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยในจังหวัดระยอง ให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาจังหวัดที่กำลังเข้าสู่การเป็น เมืองในเขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Economic Corridor of Innovation: EECi)

กิจกรรมพัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

3.2 กรอบการวิจัย การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)

1) กรอบวิจัยและเป้าหมาย

ปัจจุบันหลายเมืองทั่วโลกได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในฐานะที่เป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การเกิดเมืองแห่งการเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมศักยภาพ เปิดโลกทัศน์ให้กับผู้คนในพื้นที่ เปิดโอกาสเพิ่มความเท่าเทียมและความยุติธรรมในสังคม ตลอดจนรักษาความสัมพันธ์ทางสังคม และส่งเสริมเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ทั้งนี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์หลักของเมืองแห่งการเรียนรู้ ดังนั้น เครือข่ายระดับโลกด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (The UNESCO Global Network of Learning Cities: GNLC) จึงเกิดขึ้น เพื่อช่วยรัฐบาลท้องถิ่นพัฒนากลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรมในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ เน้นย้ำถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับพลเมืองให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติใหม่ ๆ ในหลากหลายบริบท เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่รวดเร็ว และส่งเสริมให้เกิดความสมานฉันท์ในสังคม รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ UNESCO ได้ระบุว่าเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตแต่ละแห่งจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ซึ่งคุณลักษณะสำคัญที่จะนำไปสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้มี 6 ประการ ได้แก่ (1) การเรียนรู้ในระบบการศึกษา

แบบบูรณาการ (2) การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน (3) การเรียนรู้ในสถานที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (4) การใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ทันสมัย (5) การเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ และ (6) การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง โดยแนวทางในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO Institute for Lifelong Learning แบ่งออกเป็น 6 แนวทาง สามารถปรับใช้ให้เข้ากับบริบทที่แตกต่างกันไปของแต่ละพื้นที่ ได้แก่ ด้านการวางแผน (Planning) ด้านการมีส่วนร่วม (Involvement) ด้านการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ (Accessibility) ด้านการประเมิน (Monitoring and Evaluation) ด้านการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ (Celebration) และ ด้านเงินทุน (Funding)

กรอบการวิจัย การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ จึงมุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการศึกษา และการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ อันหมายถึง การสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างพื้นที่การเรียนรู้ระดับเมืองรวมทั้งการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทพื้นที่ และนำไปสู่การสร้างทักษะการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพรายได้ และคุณภาพชีวิต โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ (1) เกิดเมืองแห่งการเรียนรู้ อย่างน้อย 5 เมือง (2) เยาวชนนอกระบบการศึกษาและประชาชนในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีช่องทางการเรียนรู้และยกระดับทักษะเพื่อพัฒนา

2) ผลการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรม

สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย จำนวน 3 ชุดโครงการ 1 โครงการ ให้กับ 4 สถาบัน ในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ ระยอง นครสวรรค์ สงขลา พะเยา กรุงเทพมหานคร รวมงบประมาณ 22 ล้านบาท ผลที่คาดว่าจะได้รับ (1) เยาวชนนอกระบบการศึกษาและประชาชนในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีช่องทางการเรียนรู้และยกระดับทักษะเพื่อพัฒนา (2) ได้หลักสูตรฝึกอบรม (Training) บุคลากรด้านการศึกษา 4 หลักสูตร

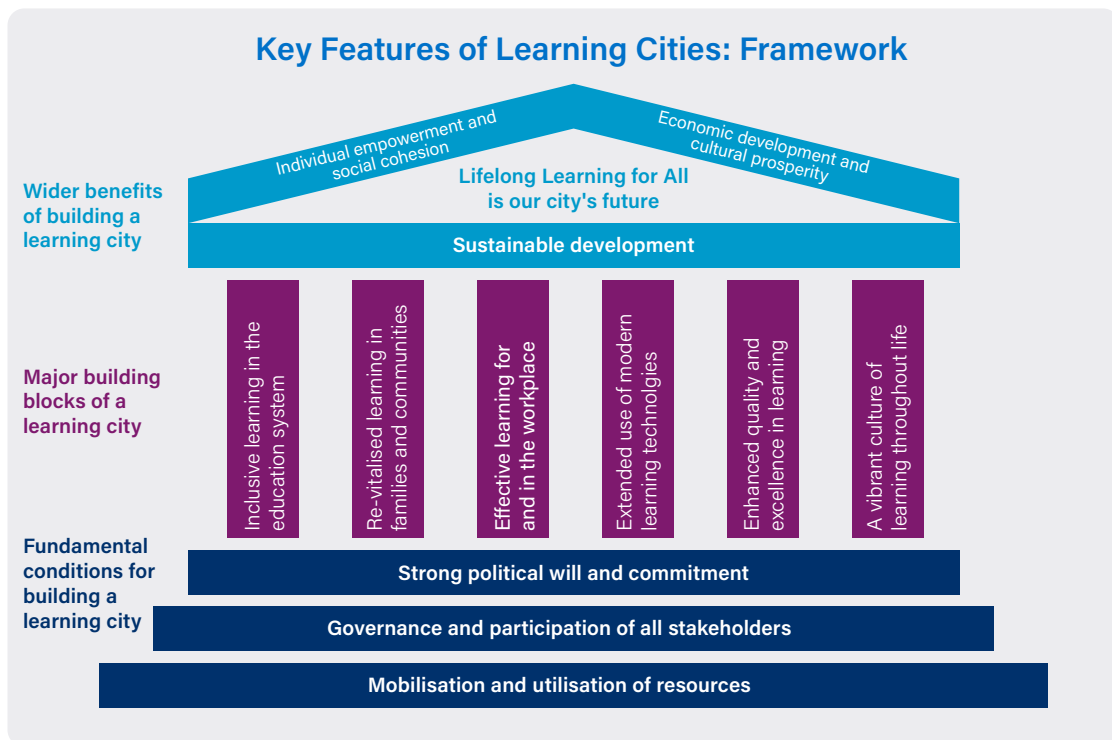
3) ตัวอย่างการขับเคลื่อนแผนงานในพื้นที่

ชุดโครงการ “โครงการการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้บนพื้นที่เทศบาลเมืองพะเยาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมี ผศ.ดร.ผณินทรา อีรานนท์ มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นหัวหน้าชุดโครงการ ได้พัฒนาโครงการร่วมกับเทศบาลเมืองพะเยา และภาคีเครือข่ายชุมชน โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองให้เป็นพื้นที่เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่าน (1) กลไกการบริหาร

จัดการเมือง (2) หลักสูตร “UP to Up Skill/ Re Skill/ New Skill” หรือการจัดกิจกรรม (Activities) ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของเมืองและกลุ่มประชากรเป้าหมาย “University of Phayao to Up Skill/ Re Skill/ New Skill” พร้อมทั้งสามารถเก็บหน่วยกิตเป็นหน่วยกิตสะสม (Credit Bank) ในการยื่นขอประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรได้ (3) การออกแบบภูมิทัศน์และสร้างพื้นที่แหล่งเรียนรู้ (Learning Space) ริมน้ำกว๊านพะเยา

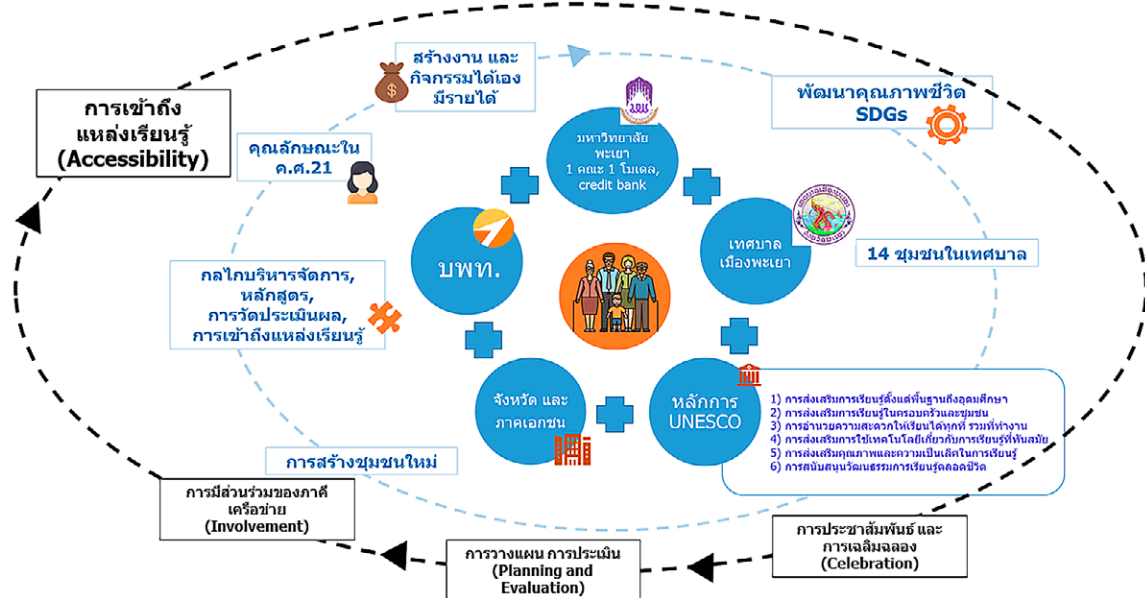
ผลการดำเนินงานในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาได้เกิดโมเดลการบริหารเมืองพะเยา ให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีปัจจัยสนับสนุน คือ การมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง ทำงานร่วมกันผ่านการวางแผนและการประเมินการทำงานอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้โครงการ พะเยา Learning City มุ่งหวังจะลดความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่เกิดขึ้นบนพื้นที่เมืองพะเยา เพื่อที่จะพัฒนาคนในเมืองให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับปัจจุบันและอนาคต จุดมุ่งหมายปลายทางของโครงการ คือ การเข้าเป็นสมาชิกเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโก (UNESCO)

กรอบแนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้ ของ UNESCO

ที่มา : UNESCO

โมเดลการพัฒนาพะเยาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยและเทศบาลเมืองพะเยา ทำให้เกิด 3 หลักสูตรในรูปแบบการจัดการศึกษาในลักษณะอื่นของมหาวิทยาลัยพะเยา ปัจจุบันมีผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมในหลักสูตรกว่า 1,608 คน โดยร้อยละ 65 เข้ามาเรียนซ้ำ และผู้เรียนทุกคนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังมีแนวโน้มว่าจะก่อให้เกิดการนำองค์ความรู้ไปใช้เพื่อสร้างรายได้ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ เมื่อเข้ามาเรียนรู้กับโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ เกิดทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 คือ การคิดวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ความรู้ เกิดเป็นการสร้างโลกกลุ่มชายผลิตภัณฑ์ ชื่อ **सानใจรัก** ปัจจุบันคนใน

กลุ่มสามารถใช้องค์ความรู้พัฒนาผลิตภัณฑ์ขาย มีรายการสั่งซื้อ (Order) แรกมาจากจังหวัดน่าน สร้างรายได้ 1,750 บาท กลุ่มเด็กพัฒนาการซ้ำที่เข้ามาเรียนรู้กับโครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ เกิดทักษะการเข้าสังคม โดยทุกกิจกรรมสามารถนำเก็บเป็นธนาคารเครดิตของมหาวิทยาลัยพะเยาได้นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดแหล่งเรียนรู้ใหม่ ชื่อ บ้านดิน กรีนรูฟ ริมกว๊าน ซึ่งเป็นบ้านดินชั้นเดียวริมกว๊านพะเยาแห่งแรกของประเทศไทย ที่สามารถใช้ทำกิจกรรมในเมืองแห่งการเรียนรู้ได้ทุกรูปแบบเป็นการออกแบบพื้นที่แห่งการเรียนรู้บนพื้นฐานข้อมูลจากการบริหารจัดการและการจัดกิจกรรมในหลักสูตร

PHAYAO SENIORS CLUB
IN YOUR AREA

หลักสูตรการใช้ชีวิตสร้างสรรค์
A Course in Creative activities for life

การประยุกต์ใช้ทักษะพื้นฐานรอบด้านเพื่อประกอบอาชีพ For 21st century skills (skill and creative learning)

ตารางเรียน (Schedule)

January (กุมภาพันธ์)	April (เมษายน)	August (สิงหาคม)	October (ตุลาคม)

สามารถแจ้งความประสงค์ขอเข้าเรียนได้ที่ Email: phayao@phayao.ac.th

Phayao Live&Learn

ตัวอย่างกิจกรรมและหลักสูตรการฝึกอบรมบุคลากรด้านการศึกษา

4. แผนงาน “การแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศ”

จากสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพสังคม ความเป็นอยู่ของประชาชนในระดับประเทศและระดับพื้นที่ในทุกด้าน ทั้งด้านเกษตรอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว และบริการ ทำให้ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน โดยการกำหนดทิศทางมาตรการกำกับควบคุม (Lockdown) เพื่อลดการแพร่ระบาดจากมาตรการดังกล่าว ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหมดต้องหยุดชะงักลงเกิดการว่างงานและความเสียหายโดยเฉพาะครัวเรือนภาคเกษตรและภาคบริการซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตครั้งนี้ ต่อมารัฐบาลได้ประกาศแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ อันเป็นผลมาจากสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 พ.ศ. 2564-2565 ในราชกิจจานุเบกษา ประกาศ ณ วันที่ 24 ธันวาคม 2563 ซึ่งได้มอบหมายให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จัดทำแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติฯ โดยได้นำแนวคิด “ล้มแล้วลุกไว” อันประกอบไปด้วย การพร้อมรับ (Cope) การปรับตัว (Adapt) และการเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Transform) มาเป็นหลักคิดในการพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ประเทศไทยมีความเข้มแข็ง เท่าทัน มีศักยภาพในการรับและลดความเสี่ยง สามารถสร้างสรรค์ผลประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนยืนหยัดและเจริญเติบโตต่อไปได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

4.1 กรอบการวิจัยตัวแบบเชิงธุรกิจเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากรองรับการเปลี่ยนแปลงและวิกฤตด้านเศรษฐกิจ

1) กรอบวิจัยและเป้าหมาย

มุ่งสร้างเศรษฐกิจฐานรากรองรับการเปลี่ยนแปลงและวิกฤตด้านเศรษฐกิจ โดยใช้กระบวนการวิจัยเข้าไปปรับเปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนแปลงกระบวนการและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย แล้วใช้งานความรู้จากผลงานวิจัยที่ประสบความสำเร็จ รวมถึงงานด้านธุรกิจที่มีความสำเร็จในการแข่งขันทางการตลาดมาพัฒนาเป็นตัวแบบเชิงธุรกิจ (Business Model) ที่ตรงกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งกระบวนการวิจัยจะสร้างโมเดลทางธุรกิจให้กับกลุ่มคนเป้าหมายผ่านการสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ การจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการแข่งขันทางการตลาดที่แท้จริง (Business Learning Platform) โดยวางกลยุทธ์การทำงานเพื่อการสร้างผลกระทบในวงกว้าง (Critical Mass) กับกลุ่มเป้าหมาย งานนี้จึงเป็นความหวังในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ผ่านการยืนหยัดด้วยตนเอง โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จ ดังนี้ (1) เกิดกลไกจังหวัดเพื่อติดตามประเมินผล (Monitoring และ Evaluation) กลุ่มเป้าหมายในการปรับตัวรองรับวิกฤตทางเศรษฐกิจโดยไม่ต้องพึ่งพิงความช่วยเหลือจากรัฐบาลเพียงด้านเดียว (2) คนฐานรากทั้งในภาคเกษตรและภาคบริการได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อปรับเปลี่ยนเป็น Knowledge Worker มีรายได้และคุณภาพชีวิตดีขึ้น

2) ผลการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรม

สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย จำนวน 3 ชุดโครงการ ให้กับ 3 มหาวิทยาลัย รวมงบประมาณ 30 ล้านบาท ใน 3 จังหวัดน่าน ร้อยเอ็ด สกลนคร จันทบุรี และกระบี่ โดยการพัฒนาทักษะ (Up Skill, Re Skill) ให้กับกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรในภาคเกษตรและผู้ใช้งานแรงงานในภาคบริการเพื่อให้เกษตรกรและผู้ใช้งานแรงงานนำเอาทักษะที่ได้รับการติดตั้งและปรับเปลี่ยนเป็นตนเองเป็น “นวัตกรรม” หรือ Knowledge Worker ทำให้เกิดรูปธรรมในการใช้ทักษะ องค์ความรู้จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม พร้อมทั้งสามารถถ่ายทอดแนวคิดและการปฏิบัติจริงของตนเองไปยังเพื่อนเกษตรกรและผู้ใช้งานแรงงานท่านอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงได้

3) ตัวอย่างการขับเคลื่อนแผนงานในพื้นที่

1) ชุดโครงการ “สร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและบรรเทาผลกระทบจากโควิด-19 พื้นที่จังหวัดสกลนคร” โดยมี ดร.แพร่ทอง เหลาภา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร เป็นหัวหน้าชุดโครงการ มีเป้าหมายเพื่อหาชุดความรู้ในการสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจท้องถิ่น บรรเทาผลกระทบจาก COVID-19 พื้นที่จังหวัดสกลนคร รวมทั้งสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่จากสถาบันอุดมศึกษาและนักวิจัยชาวบ้านในการเป็นนักพัฒนาเชิงพื้นที่

ผลการดำเนินงานในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรในโครงการวิจัยย่อย เช่น กลุ่มผู้ปลูกและแปรรูปคราม กลุ่มผู้ปลูกสมุนไพร กลุ่มผู้ปลูกผักสวนครัว และนำองค์ความรู้ที่ได้รับการติดตั้งจากนักวิชาการ (นักวิจัย) เข้าไปปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน ส่งผลให้ผลผลิตมีคุณภาพเพิ่มขึ้น สามารถปรับใช้องค์ความรู้ในการแปรรูปสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าได้ ทั้งนี้ ทางจังหวัดสกลนครนำโดย

ผู้ว่าราชการจังหวัด ได้รับผลงานวิจัยทั้งหมดบรรจุเข้าแผนจังหวัดสกลนคร โดยมอบหมายให้รองผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนครเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนและขยายผลในปีงบประมาณ 2564 พร้อมสนับสนุนจำนวน 21 ล้านบาท และสนับสนุนจำนวน 40 ล้านบาทในปีงบประมาณ 2565 นอกจากนี้สถานทูตสหรัฐอเมริกาได้ตอบรับความร่วมมือกับโครงการวิจัยย่อย “การสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเกษตรกรกลุ่มคราม” จัดส่งผู้เชี่ยวชาญเพื่อมาถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจัดทำธุรกิจและการออกแบบให้กับเกษตรกรที่อยู่ภายใต้โครงการวิจัย เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการส่งจำหน่ายผ้าครามไปยังตลาดสหรัฐอเมริกาในปี 2564

2) ชุดโครงการ “การสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและบรรเทาผลกระทบจากโควิด-19 พื้นที่จังหวัดกระบี่ (กระบี่โมเดล)” โดยมี ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เป็นหัวหน้าชุดโครงการ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน และระบบ

กิจกรรมและการเยี่ยมชมโครงการวิจัยย่อย “การสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเกษตรกรกลุ่มคราม”

การผลิตที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สามารถผลิตสินค้าที่มีมูลค่าสูงขึ้น ด้วยการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน เชื่อมโยงสู่ตลาดภายนอกยกระดับประสิทธิภาพและการบริหารจัดการการผลิตและการตลาด เพื่อการพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ในพื้นที่เพื่อการปรับตัวต่อสถานการณ์ภายนอกที่เปลี่ยนแปลง

ผลการดำเนินงานในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา สามารถติดตั้งชุดความรู้ทางวิทยาศาสตร์พร้อมใช้ให้กับกลุ่มเป้าหมายภาคเกษตร จนทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรในการประกอบอาชีพดั้งเดิมอย่างเห็นได้ชัด ยกตัวอย่าง โครงการวิจัย “ต้นแบบการพัฒนาเกษตรที่ปลูกปาล์มน้ำมันรายย่อยร่วมกับการเลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดกระบี่สู่การเลี้ยงแพะเชิงพาณิชย์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม” เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ปรับเปลี่ยนกระบวนการเลี้ยงแพะจากเดิมมีการเลี้ยงแบบปล่อย เปลี่ยนเป็นการเลี้ยงแบบ “ผสมผสานในสวนปาล์ม” ที่ใช้หลักแนวคิดการใช้ประโยชน์ Biomass ต่างๆ ที่อยู่ภายในสวนปาล์มให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ประกอบกับการติดตั้งองค์ความรู้การเลี้ยงแพะแบบครบวงจร ตั้งแต่การสร้างโรงเรือน อาหาร การดูแลแพะขุนเพื่อจำหน่ายแพะสด (เป็นตัว) และการควบคุมมาตรฐาน GAP ฟาร์มแพะ ทั้งนี้จังหวัดกระบี่นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมสนับสนุนงบประมาณปี 2564 ในการขยายผลงานวิจัยโครงการ จำนวน 2.5 ล้านบาท โดยมีเป้าหมายให้พัฒนาการจังหวัดกระบี่เป็นผู้รับผิดชอบขับเคลื่อนและนำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประจำทุกเดือน

4.2 กรอบการวิจัย Demand-Supply Matching Platform

1) กรอบวิจัยและเป้าหมาย

กรอบวิจัย Demand-Supply Matching Platform ได้กำหนดโจทย์การสร้างแพลตฟอร์มเพื่อเชื่อมโยงความต้องการของตลาดกับผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชนจากฐานทรัพยากรในจังหวัดที่สำคัญและมีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก โดยมีเป้าหมายให้สถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สร้างกลไกการกระตุ้นเศรษฐกิจและระบายผลผลิตผลการเกษตร ผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้วยงานวิจัยและนวัตกรรม รองรับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 รวมทั้งทำให้อัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานรากและมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10

2) ผลการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรม

สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย จำนวน 4 ชุดโครงการ ให้กับ 4 สถาบัน รวมงบประมาณ 12.12 ล้านบาท ความก้าวหน้าในการดำเนินงานทุกโครงการวิจัยได้สร้างระบบการตลาดที่สามารถระบายผลผลิตการเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ดีขึ้น สร้างรายได้และยกระดับการแข่งขันของชุมชน โดยพัฒนาระบบงานวิจัยของมหาวิทยาลัยร่วมกับชุมชนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ สร้างระบบและกระบวนการบริหารจัดการงานวิจัย มีระบบสนับสนุนการพัฒนานักวิจัยสู่การพัฒนาชุมชนผ่านการทำงานวิจัยร่วมกับชุมชนและ

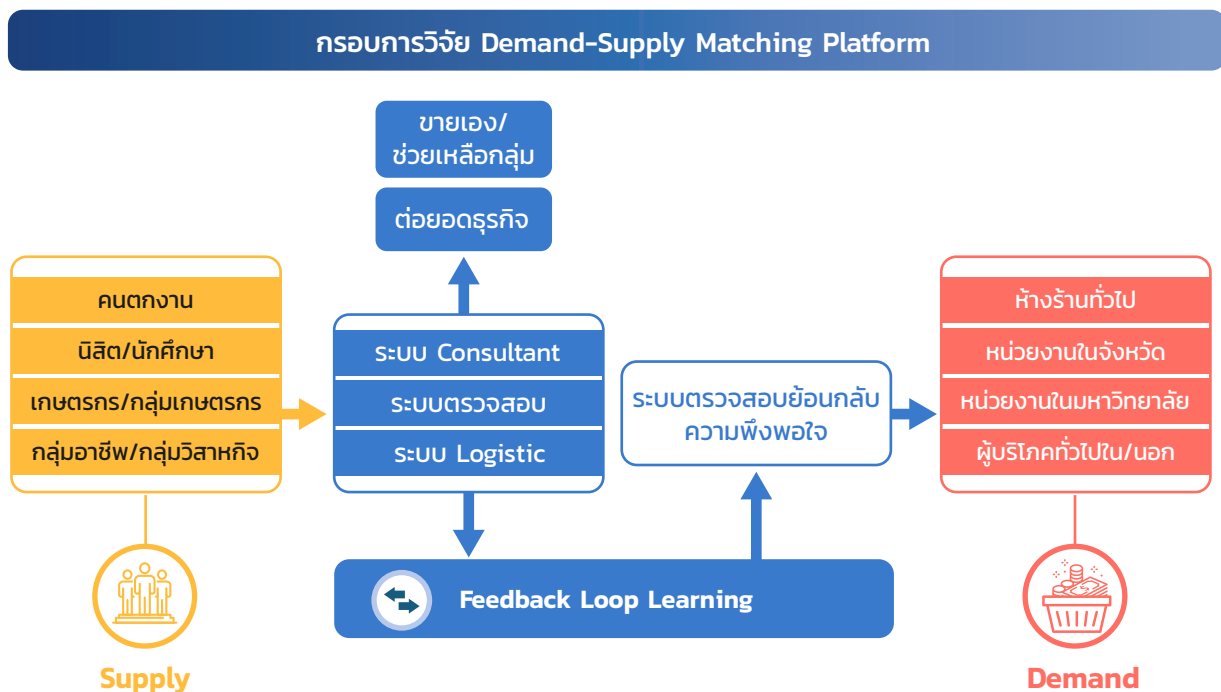

ใช้โจทย์วิจัยที่ได้จากชุมชน มีกลไกการสนับสนุนนักวิจัยระหว่างสถาบัน และกลไกอื่น ๆ สำหรับผลการดำเนินงาน 3 เดือนที่ผ่านมา ได้ดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตทางการเกษตรเป้าหมาย คือ ตั้งแต่เกษตรกรผู้ปลูก ผู้แปรรูป ผู้จำหน่าย ราคาผลผลิต อัตรากำไร อัตราการขาดทุน สัดส่วนพื้นที่ทำกิน และปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ COVID-19 และจัดประชุมกลุ่มย่อยกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้ทราบข้อมูลจุดอ่อน/จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาสินค้าของวิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ

แผนการดำเนินงานต่อไปจะสร้างตลาดออนไลน์ และออนกราวด์ สร้างแพลตฟอร์มตลาดที่เหมาะสมต่อการยกระดับสินค้าเกษตร ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการใช้งานและฟังก์ชันการทำงาน รวมถึงการเชื่อมโยงความต้องการของผู้บริโภคกับกำลังผลิตของชุมชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการระบายสินค้าและผลผลิตทางการเกษตร สร้างการกระจายรายได้ให้ชุมชนได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

3) ตัวอย่างการขับเคลื่อนแผนงานในพื้นที่

ชุดโครงการ “โครงการวิจัยการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย” โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งมี ผศ.ดร.อภิรักษ์ สงรักษ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เป็นหัวหน้าชุดโครงการ การดำเนินงานมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้มแข็งของผู้ประกอบการและพัฒนาระบบตลาดสำหรับผลผลิตการเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชนในช่วงปกติวิถีใหม่ รวมถึงเป็นการสร้างกลไกการบริหารงานวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยร่วมกันเป็นครั้งแรก เพื่อสนับสนุนระบบการวิจัยนวัตกรรมชุมชนกับกลไกจังหวัดเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน โดยจะมีหน่วยจัดการกลางทำหน้าที่สร้างระบบในการเชื่อม (Plug in Platform) ผู้ผลิตต้นทางในชุมชน (Supply) กับตลาด (Demand) นักวิจัยจากทั้งสองสถาบันร่วมกันวิจัยพัฒนาใน 4 กรอบ ได้แก่ (1) การจัดการไม้ผลเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มมูลค่าของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช (2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ชุมชนเพื่อยกเศรษฐกิจฐานรากของจังหวัดสงขลา (3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรของกลุ่มคัสเตอร์นักชตรนครไพร เพื่อยกเศรษฐกิจฐานรากของจังหวัดนครศรีธรรมราช (4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมเพื่อยกเศรษฐกิจฐานรากของ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการดำเนินงานในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา ทั้งสองมหาวิทยาลัยได้พัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อสร้างคุณค่าใหม่ให้แก่ผู้ประกอบการผลผลิตทางการเกษตร อาทิ การจำหน่าย มังคุดเนื้อแก้ว มังคุดลายมังกร ทุเรียนเหลา และบรรจุภัณฑ์ ที่รักษาคุณภาพทุเรียนปอกเปลือกในระหว่างการขนส่ง เป็นต้น และผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น เสื้อผ้า มัดย้อม ผ้าพันคอมัดย้อม นวัตกรรมลูกประคบสมุนไพรร้อน ได้โดยไม่ต้องนึ่ง เป็นต้น ส่วนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครศรีธรรมราชรับผิดชอบมี 2 ประเภท คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรของกลุ่ม 12 นักชตรนครไพรและ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งนักวิจัยเข้าไปแก้ไขประเด็นปัญหา ของผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สู่การขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) / มาตรฐาน ออย. โดยปัจจุบันทีมหน่วยจัดการกลางได้พัฒนาระบบการตลาด ภายใต้ตราสินค้า “ภูมิภัก:มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช” ซึ่งมี 2 รูปแบบ คือ (1) ระบบออนไลน์ผ่านการพัฒนาตลาด ออนไลน์ภายใต้ชื่อ “Jungthu” ที่พัฒนาโดยมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และตลาดออนไลน์โดย หน่วยจัดการรายได้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช (2) รูปแบบออนกราวด์ผ่านร้านค้าของมหาวิทยาลัย ได้แก่ โรงแรมเคียงคีรี ร้านกาแฟอเมซอน ร้านเซเว่นอีเลฟเว่น ที่ทำการไปรษณีย์สาขามหาชัย ร้านของฝากสนามบิน และ ร้านจำหน่ายของฝากในเครือข่ายของพัฒนาชุมชน จังหวัด นครศรีธรรมราช ส่งผลให้ยอดขายจำหน่ายของผู้ประกอบการ ชุมชนเพิ่มสูงขึ้น ในช่วงสถานการณ์ COVID-19

กิจกรรมภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ภายใต้ตราสินค้า “ภูมิภัก” มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ภาพรวมการทำงานในปี 2563

การทำงานของหน่วย บพท. ในปี 2563 เป็นการต่อยอดและขยายหน้างานให้ใหญ่ขึ้นจากฐานงานเดิม คือ งานพัฒนาเชิงพื้นที่ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้สั่งสมความรู้ด้านนี้ไว้มากกว่าสิบปี หลายผลงานวิจัยจากฐานทุนเดิมได้ขับเคลื่อนต่อยอดโดยหน่วย บพท. และได้เรียนเชิญศาสตราจารย์พิเศษ ดร. อเนก เหล่าธรรมทัศน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน จนนำมาเป็นงานวิจัยเชิงนโยบายให้กับกระทรวง อว. อาทิ

ตัวอย่างแรก โครงการวิจัยมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาคลัสเตอร์เศรษฐกิจภายในพื้นที่ ซึ่งมีการทำงาน 2 รูปแบบ คือ (1) **สร้างมหาวิทยาลัยให้เป็น “ตลาด”** เป็นการจับคู่ (Matching) ให้ Demand และ Supply มาพบกัน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนจากการบริโภคของนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัยที่มีมากกว่าหนึ่งหมื่นคน เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีนโยบายส่งเสริมการใช้ผ้าและวัสดุจากท้องถิ่น โดยในปีการศึกษา 2564 จะปรับรูปแบบชุดครุยจากเดิมเป็นกำมะหยี่ เปลี่ยนเป็นแถบ

ฝ้ายกเมืองนครของกลุ่มทอผ้าบ้านตรอกแค

ที่ใช้ฝ้ายกเมืองนครของกลุ่มทอผ้าบ้านตรอกแค เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นหลังซบเซาจากวิกฤต COVID-19 ทำให้เกิดเงินหมุนเวียนในชุมชนประมาณ 9 ล้านบาท คิดเป็นรายได้ที่ตกกับชุมชนโดยตรงถึง 4 ล้านบาท และ (2) **จัดแพลตฟอร์มให้มหาวิทยาลัยเป็น “ตลาด”** ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออนกราวด์ เพื่อเป็นพื้นที่ระบายสินค้าให้ชุมชน (Local Enterprise) และกระตุ้นให้เกิดการบริโภคภายในประเทศ โดยมีบางมหาวิทยาลัยทำแพลตฟอร์มค้าขายออนไลน์แล้ว เช่น “ธรรมศาสตร์มาร์เก็ตเพลส” “จุฬามาร์เก็ตเพลส” “Junghuu.com” ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง อว. ได้มอบหมายให้หน่วย บพท. มาขยายผลต่อ

ตัวอย่างที่สอง สร้างเศรษฐกิจฐานรากจากศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านศิลปวัฒนธรรม สร้าง “ตลาดวัฒนธรรม” 1 ใน 18 พื้นที่ ตลาดวัฒนธรรมที่เกิดจากงานวิจัย คือ “ตลาดชุมทางทุ่งสง” พื้นที่การค้าผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรม โดยทีมนักวิจัยจากศูนย์บ่มเพาะธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร ร่วมกับทีมนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยในพื้นที่พัฒนาฐานทุนวัฒนธรรมเมืองทุ่งสงจากเมืองทางผ่านที่เจียบเหงากลายเป็นตลาดชุมทางทุ่งสง และพื้นที่ชุมชนวัฒนธรรม (Community Space) ให้เด็กและเยาวชนได้มาแสดงศิลปวัฒนธรรม จากตัวอย่างนี้ทำให้เห็นว่าการพัฒนาพื้นที่จากฐานทุนวัฒนธรรม ในช่วงวิกฤต COVID-19 เศรษฐกิจในพื้นที่จึงไม่ได้รับผลกระทบมากนัก เนื่องจากการบริโภคภายในชุมชนและจังหวัดใกล้เคียงที่ไม่ได้พึ่งพิงห่วงโซ่การผลิตโลก (Global Value Chains) ดังนั้นจึงทำให้เห็นว่าไทยเรามีโอกาสอยู่อีกมากหากได้รับการพัฒนาและขยายพื้นที่ทางวัฒนธรรมเหล่านี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง อว. จึงได้มอบหมายให้หน่วย บพท. ขยายผลการดำเนินงานย่านวัฒนธรรมจาก 18 พื้นที่ เป็น 38 พื้นที่ เพื่อให้เกิดการเติบโตของเศรษฐกิจภายในชุมชน¹

อีกหนึ่งผลงานสำคัญของหน่วย บพท. ในปี 2563 คือ **การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ** มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างแพลตฟอร์มการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ นำร่องในพื้นที่ 10 จังหวัด ที่มีรายได้ภาคครัวเรือนต่ำสุดจาก

¹ จากบทสัมภาษณ์ “จัดการทุนวิจัยแบบ Quick Win พื้นที่เศรษฐกิจฐานรากสู้โควิด-19” วารสารประชาคมวิจัยและนวัตกรรม ฉบับที่ 1 ปีที่ 2

ตลาดวัฒนธรรม “ตลาดชุมชนทางทุ่งสง”

ข้อมูลดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index: HAI Index) ปี 2562 ได้แก่ แม่ฮ่องสอน ปัตตานี ชัยนาท อำนาจเจริญ สุรินทร์ ยโสธร ศรีสะเกษ สกลนคร มุกดาหาร กาฬสินธุ์ มีจำนวนคนจนกลุ่มเป้าหมาย 131,040 คน ตามฐานข้อมูล Thai People Map and Analytics Platform (TPMAP) กระบวนการทำงานทั้งหมดนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นการจัดการระบบข้อมูลความเหลื่อมล้ำครั้งแรกของประเทศไทย โดยร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่สร้างกลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาคความยากจนของจังหวัดและสร้างกลไกระบบค้นหา (Targeting) และสอบทาน (Verify) คนจน และทุนของคนจนในพื้นที่เพื่อจำแนกกลุ่มคนจนออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 20 ล่างสุด เป็นกลุ่มคนจนยากไร้ที่สุดของประเทศ ทางออกในการแก้ปัญหาคือจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มเด็ก รวมถึงประสานกับกลไกพัฒนาพื้นที่เพื่อส่งต่อกลุ่มคนจนยากไร้กลุ่มนี้เข้าสู่ระบบกองทุนสวัสดิการภาครัฐ (2) กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 20 ถัดขึ้นมาเป็นกลุ่มคนยากจนจากภาวะหนี้สินและการประกอบอาชีพ กลุ่มนี้จะนำงานวิจัยและนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยและ

สถาบันวิจัยเข้าไปหนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้ดีขึ้น โดยให้ภาคประชาสังคมเข้ามาเป็นกลไกกลางของหน่วย บพท. เพื่อไปช่วยเหลือในเชิงกระบวนการในพื้นที่ เป็นต้น กล่าวได้ว่าเป็นงานวิจัยที่เสริมพลัง สร้างผลกระทบ แม้ยังไม่จบโครงการวิจัย อาทิ เกิดโครงการพัฒนาระดับจังหวัด เกิดความช่วยเหลือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงถือเป็นการพัฒนารูปแบบงานวิจัยทั้งในเชิงรูปธรรมและเชิงกลไกที่สามารถเป็นโมเดลต้นแบบและขยายผลไปยังพื้นที่อื่นได้

กล่าวโดยสรุป การทำงานในปีแรกของหน่วย บพท. เน้นงานในระดับไมโคร (Micro Level) กล่าวคือ การสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้กับกลุ่มคนยากจน คนว่างงาน กลุ่มอาชีพชุมชน อันเป็นรากฐานของความเหลื่อมล้ำ และเป็นรากฐานของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งปัญหาความมั่นคง ปัญหาว่างงาน ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งล้วนมีที่มาจากปัญหาปากท้อง และนอกจากมุ่งเน้นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจฐานรากแล้วก็ยังช่วยแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

สรุปการ ดำเนินงาน

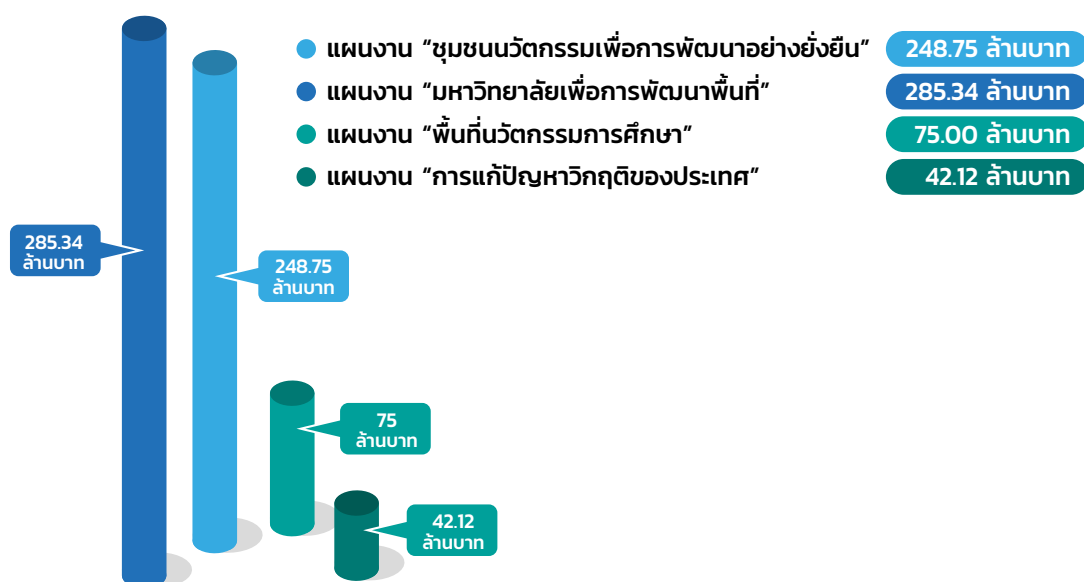
ปีงบประมาณ 2563

หน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

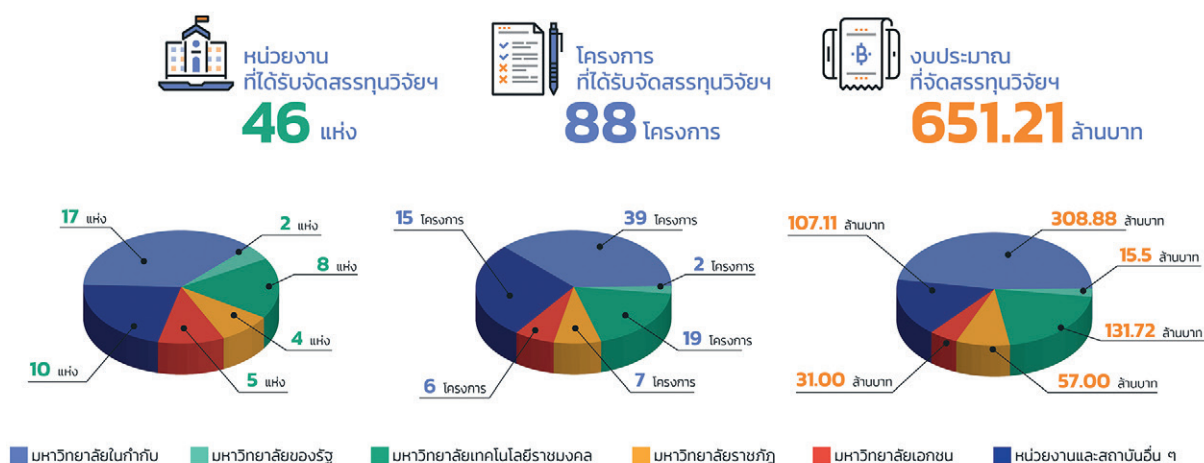
ประสิทธิภาพการดำเนินการ (การใช้งบประมาณ)

ปีงบประมาณ 2563 หน่วยบริหารและจัดการทุนวิจัยด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 664.21 ล้านบาท สามารถจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรม จำนวน 651.21 ล้านบาท ผ่าน 4 แผนงานริเริ่มสำคัญ (Flagship) ได้แก่

สามารถจัดสรรทุนวิจัยรวม 88 โครงการ จาก 46 หน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรทุน⁷ ซึ่งประกอบไปด้วย มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 17 แห่ง มหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 2 แห่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 8 แห่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 4 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 5 แห่ง และหน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ จำนวน 10 แห่ง ดังภาพ

สรุปผลการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2563

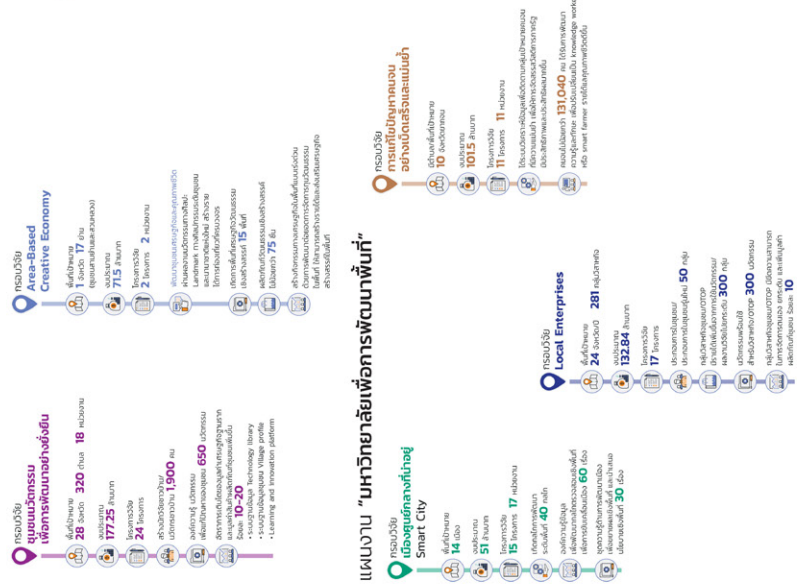

⁷ มี 3 ชุดโครงการ งบประมาณรวม 13 ล้านบาท ที่ไม่สามารถออกสัญญาภายในสิ้นปีงบประมาณ 2563 ได้ เนื่องจากอุปสรรคทางเทคนิคจากนักวิชาการเขียนนโยบาย การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรมแก่ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเพื่อนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ โดยจะออกสัญญาปี 2564

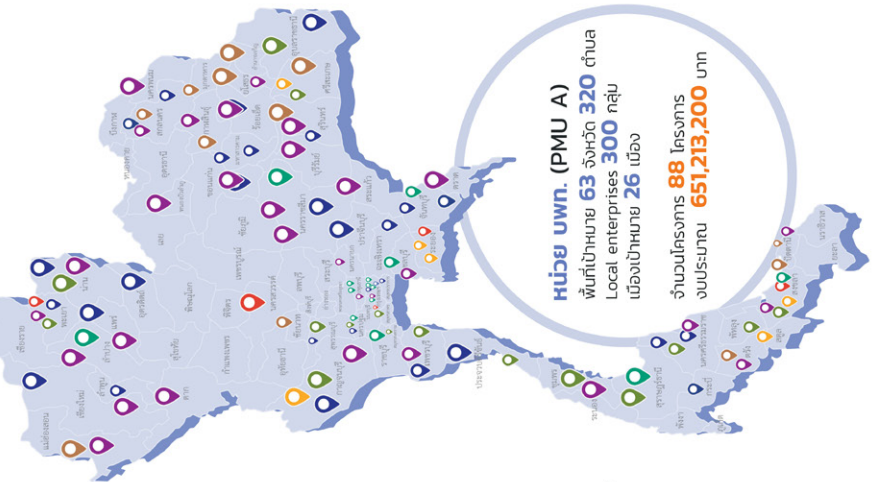
จากผลการสนับสนุนทุนวิจัยและผลที่คาดว่าจะได้รับในปีงบประมาณ 2563 นั้น สามารถครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายจำนวน 63 จังหวัด 320 ตำบล มีวิสาหกิจชุมชน/OTOP ที่คาดว่าจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดการห่วงโซ่มูลค่าใหม่ (New Value Chain) ด้วยงานวิจัยจำนวน 300 กลุ่ม เกิดการพัฒนาหน่วยงานหรือโครงสร้างธุรกิจสร้างสรรคด้วยกลไก การพัฒนาพื้นที่ จำนวน 2 พื้นที่ และเมืองศูนย์กลางที่นำอยู่เข้าสู่ Smart City ในภูมิภาค 26 เมือง ดังภาพ

สรุปผลการสนับสนุนทุนวิจัยและผลที่คาดว่าจะได้รับ ประจำปีงบประมาณ 2563

แผนงาน “ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

แผนงาน “มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่”

แผนงาน “การแก้ปัญหาคอขวดของประเทศไทย”

ภาพรวมและผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงระบบของการสนับสนุนที่สำคัญ

1) พัฒนาระบบ กลไกและกระบวนการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ ตั้งแต่กระบวนการพัฒนาแผนระดับชาติร่วมกับสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) และ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) นำไปสู่การสร้างระบบกลไกและกระบวนการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ที่เป็นระบบ และมีมาตรฐานการจัดการ การทำงานอย่างโปร่งใสและมีธรรมาภิบาล รวมถึงมีกระบวนการการมีส่วนร่วมในการคิดร่วมกันของทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย จนถึงการร่วมมือการทำงานจนได้ผลกระทบอย่างกว้างต่อพื้นที่

2) พัฒนาระบบสนับสนุนการติดตามและประเมินผลเพื่อผลักดันผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ทั้งการใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่และเชิงนโยบาย

หน่วย บพท. ได้ออกแบบกระบวนการการทำงานอย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างมีรูปธรรม โดยมีกระบวนการที่เป็นการถอดความรู้ของการจัดการทุนวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่จากฝ่ายบูรณาการวิจัยและความร่วมมือเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ (ABC) ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เดิม ดังนี้

- 1) สร้างทิศทางการดำเนินงานและเป้าหมายร่วมกับหน่วยงานผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ และตัวแทนของผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยผ่านเวที Dialogue Forum
- 2) สร้าง National Framework ระดับชาติที่มีแนวความคิดใหม่ในการยกระดับงานเดิมและมีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน โดยเป็นการตั้งเป้าหมายที่คิดจากผลกระทบกับประชาชนในพื้นที่เป็นตัวตั้ง (Impact Orientated)

- 3) จัดกระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัยที่ตรงเป้าโดยกระบวนการมีส่วนร่วมกับนักวิจัยตั้งแต่ต้นทาง และมีกระบวนการจัดการให้โอกาสการรับทุนกับนักวิจัยอย่างทั่วถึงและการคัดสรรนักวิจัยที่มีศักยภาพผ่านทั้งการประกาศทุนและการทาบทามนักวิจัยที่มีศักยภาพในการตอบสนองต่อโจทย์สำคัญของประเทศอย่างเร่งด่วน
- 4) จัดการให้เกิดกระบวนการพิจารณาการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรมอย่างมีส่วนร่วม โดยสร้างเวทีพิจารณาข้อเสนอโครงการแบบ Dialogue Forum ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Expert Content) เพื่อกลั่นกรองให้เกิดโครงการวิจัยผลงานวิจัยที่ตรงเป้าและสร้างการเปลี่ยนแปลงได้จริง
- 5) จัดการระบบการติดตามและประเมินผลทั้งเชิงระบบข้อมูลเพื่อให้เกิดการสร้างข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) และการวัดผลหลังการทำวิจัย เพื่อวัดการเปลี่ยนแปลงของโครงการวิจัยอย่างชัดเจน ขณะเดียวกันสร้าง Double Loop Learning สร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในทุกแผนงานเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และกระบวนการทำงานในวงกว้าง รวมถึงโอกาสในการขยายผลงานให้เกิดผลกระทบระดับชาติด้วย
- 6) จัดการให้เกิดการสังเคราะห์งานผ่านโครงการเชิงระบบ (System Based Research) ทุกแผนงานเพื่อถอดแพลตฟอร์มของการดำเนินงาน และสังเคราะห์ให้เป็น State of Development ในเรื่องนั้น ๆ ของประเทศ และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อขับเคลื่อนทั้งระดับพื้นที่และระดับประเทศ

การดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2564

หน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

การทำงานของหน่วย บพท. ในก้าวต่อไปคือ การพัฒนาเชิงระบบและโครงสร้าง ทั้งเรื่องการพัฒนาชุมชนควบคู่กับการพัฒนาเมืองน่ายู่สร้างกลไกพัฒนาพื้นที่ให้กับหน่วยงานระดับท้องถิ่นผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด สร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานระดับตำบลและเทศบาล รวมถึงการจัดการเรื่องเฉพาะกิจในพื้นที่เฉพาะ เช่น พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ พื้นที่พรมแดน พื้นที่ชายแดนใต้ เป็นต้น รวมทั้งผลักดันการทําริวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ช่วยให้เข้าใจเศรษฐกิจฐานชุมชน (Local Economy) มากขึ้น ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง อว. คาดหวัง

จะใช้กระบวนการวิจัยไปสร้างวัฒนธรรมวิจัยจากภาคส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาสังคม วิสาหกิจ เพื่อทำให้กระบวนการคิดเป็นเหตุเป็นผลเข้าไปอยู่ในทุกส่วนของการพัฒนาบ้านเมือง

ในปีงบประมาณ 2564 หน่วย บพท. มีแผนงานริเริ่มสำคัญ 6 แผนงาน ภายใต้ 4 โปรแกรม โดยมีทิศทางและเป้าหมายการทำงานในแต่ละแผนงาน ดังนี้

แผนงานริเริ่มสำคัญหน่วย บพท. ปีงบประมาณ 2564

โปรแกรมที่ 13 นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม

■ แผนงานชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

หน่วย บพท. หวังที่จะเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนนวัตกรรม สามารถนำความรู้ไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงและจัดการปัญหาในชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยการสร้างตัวแบบการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Platform: LIP) ของชุมชนผ่านการสร้างนวัตกรรมชาวบ้านในชุมชน เพื่อให้กลไก

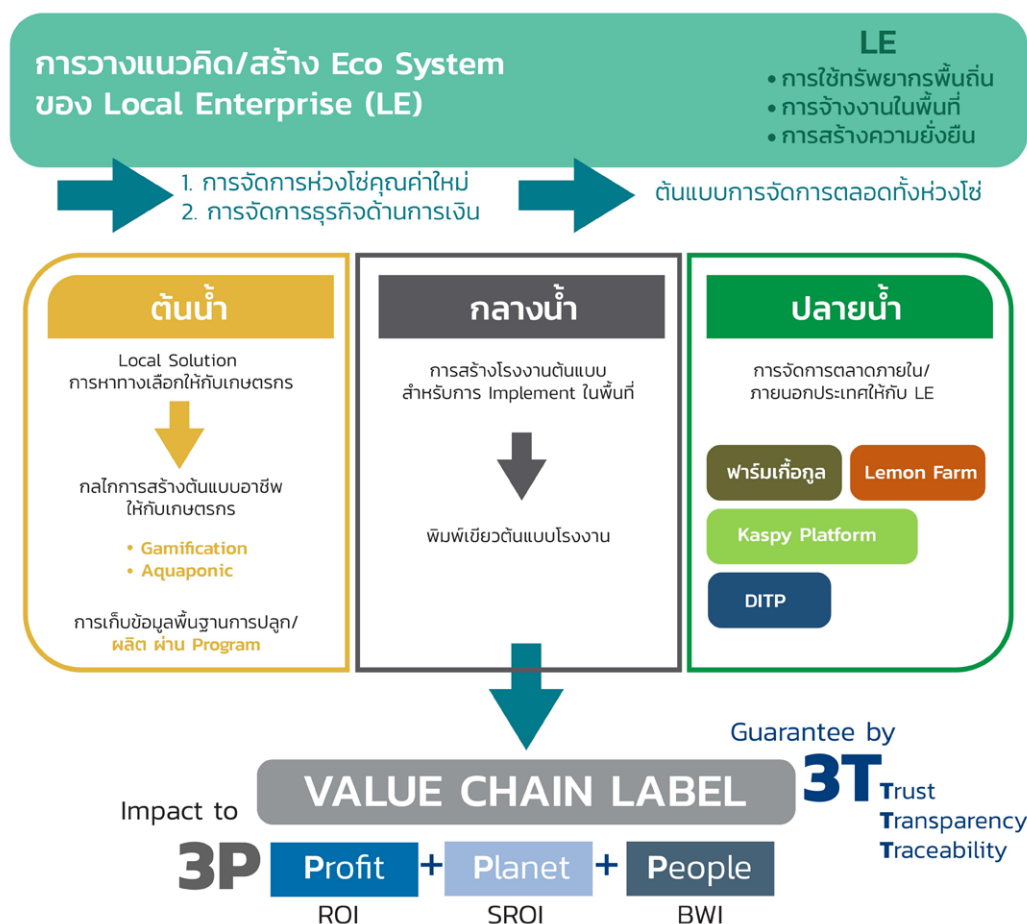
พัฒนาพื้นที่อย่างมีส่วนร่วมระดับชุมชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนตนเองได้อย่างแม่นยำ รวมถึงมีการยอมรับปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทเพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ขยายผลอีกจำนวน 500 ตำบล และมุ่งเน้นการพัฒนาระบบฐานข้อมูล Technology and Innovation Library และ Village Profile ของประเทศให้เป็นรูปธรรม เพื่อเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ในการขยายผลนวัตกรรมพร้อมใช้จากงานวิชาการเพื่อแก้ปัญหาชุมชนทั่วประเทศต่อไป สอดคล้องกับนโยบาย 1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัยของกระทรวงการ อว.

■ แผนงานมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่

ได้พัฒนากรอบการวิจัยภายใต้แผนงานนี้ จำนวน 2 กรอบการวิจัย ได้แก่ **กรอบการวิจัยที่ 1 การพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ (Local Enterprises) บนฐานทรัพยากรพื้นที่ เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่** ซึ่งทางทีมจัดการกลางนำโดย ผศ.ดร.บัณฑิต อินดวงศ์ ยังเห็นความสำคัญของการทำงานยกระดับผู้ประกอบการในพื้นที่ในภาพที่ใหญ่ขึ้น โดยจะนำงานวิจัยภายใต้การดูแลของหน่วย บพท. ไปสู่การทำงานในภาพของธุรกิจจริง โดยที่อยู่บนหลักพื้นฐานของธรรมาภิบาลทางธุรกิจ ร่วมกับภาคเอกชน อาทิ Kaspy ที่ทำงานร่วมกันในเรื่องของการตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ ในรูปแบบตลาดออนไลน์ Lemon Farm ที่จับมือทำงานร่วมกันในเรื่องของตลาดที่เป็น Hard Place โดยผ่านการทำงานภายใต้โปรเจกต์ Routh to the Root ที่มีการดึงคุณค่าของทรัพยากรพื้นที่สื่อสารผ่านรูปแบบของผลิตภัณฑ์ และบริษัท คูอินไทย จำกัด ที่ทำงานร่วมกันในการวิเคราะห์คุณค่าทางทรัพยากรแผ่นดิน สู่มูลค่าที่เป็นรูปธรรม โดยผ่านการทำงานในรูปแบบ Value Chain Label ที่จะสื่อสารในรูปแบบของ Block Chain

ทำให้สามารถตีมูลค่าของการทำงานในเชิงทรัพยากรพื้นที่ และการส่งเสริมการอนุรักษ์ในเรื่องของสิ่งแวดล้อมด้วย รวมถึง Value Chain Label นั้นจะเป็นหนึ่งในรูปแบบสัญลักษณ์ทางการตลาดที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันและในอนาคต ที่หันกลับมาใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

นอกจากจะนำไปสู่การพัฒนากรอบการสนับสนุนงานวิจัยที่ด้านการพัฒนา Local Enterprises ที่วัดผลได้อย่างชัดเจนแล้ว ยังรวมถึงการจะได้มาซึ่งแพลตฟอร์มในการเชื่อมโยงภาคการผลิตในพื้นที่กับตลาดใหม่ของประเทศ อันจะส่งผลต่อการขยายผลผลิตผลการเกษตร ผลิตภัณฑ์ชุมชน เพิ่มโอกาสในการจ้างงาน ช่วยเหลือผู้ผลิตต้นน้ำในพื้นที่ต่างๆ และสุดท้ายคือ วางรูปแบบการพัฒนาและเสริมทักษะการประกอบการให้กับผู้ประกอบการและเกษตรกรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายใน แนวคิด “การพัฒนาคน เพื่อให้เกิดการพัฒนาของ” โดยใช้พลังของสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ โดยทั้งหมดนี้จะต้องมีการปรับบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ให้เป็นโครงสร้างความรู้ในการแก้ไขปัญหาสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ได้จริง

กรอบการวิจัยที่ 2 มหาวิทยาลัยกับการขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ วางเป้าหมายให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ผ่านศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างความร่วมมือกับภาคีหลักในพื้นที่เพื่อให้ได้แผนความร่วมมือ (Cooperation Plan) ในการจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรม (Cultural Mapping) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่จะนำไปสู่การออกแบบกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดพื้นที่ทางวัฒนธรรม (Cultural Space) และต่อยอดด้วยการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม (Cultural Entrepreneur) ที่สร้างงานสร้างรายได้ด้วยทุนทางศิลปะและวัฒนธรรม อันหมายรวมถึงมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) ในพื้นที่ ทั้งที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Assets) อาทิ โบราณสถาน อาคารประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นต้น และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Assets) อาทิ เรื่องเล่า ประเพณี พิธีกรรม เทศกาล งานบุญ ศิลปะการแสดง งานช่าง งานฝีมือ ฯลฯ ทั้งนี้ได้มีการกำหนดให้สถาบันศึกษาในพื้นที่เป้าหมายทำหน้าที่เป็นผู้ประสานกับองค์กรปกครองท้องถิ่น ศิลปิน ชุมชน ภาคเอกชนในพื้นที่ เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดแผนความร่วมมือ (Cooperation Plan) ที่ยั่งยืนในการมุ่งพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านศิลปะและวัฒนธรรม

โปรแกรมที่ 14 ขจัดปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ

■ แผนงานการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาคอนจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ

ปีงบประมาณ 2564 จะดำเนินงานขับเคลื่อนระบบความช่วยเหลือและติดตามให้คนจนสามารถหลุดพ้นปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม และขยายผลการดำเนินงานจากพื้นที่เป้าหมาย 10 จังหวัดยากจน เป็น 20 จังหวัดยากจน ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส พิจิตร โข่งสอน ลำปาง อำนาจเจริญ ชัยนาท สุรินทร์ ยโสธร ศรีสะเกษ สกลนคร มุกดาหาร กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด บุรีรัมย์ อุบลราชธานี และเลย (โดยคัดเลือกจากจังหวัดที่มีรายได้ภาคครัวเรือนต่ำสุดจากดัชนีความก้าวหน้าของคนปี 2562 ทั้งนี้จังหวัดลำปางและจังหวัดเลยเป็นจังหวัดตามนโยบายการขับเคลื่อนไทยของกระทรวง อว.)

โปรแกรมที่ 15 เมืองน่าอยู่และการกระจายศูนย์กลางความเจริญ

■ แผนงานการพัฒนาเมืองและกลไกการเติบโตใหม่

หน่วย บพท. ได้จัดระดมสมองพัฒนาโจทย์วิจัยที่จะประกาศรับข้อเสนอโครงการในปีงบประมาณ 2564 โดยได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคส่วนต่าง ๆ และตัวแทนหน่วยงานที่เข้าร่วม อาทิ ตัวแทนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การเคหะแห่งชาติ กรมโยธาธิการและผังเมือง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) หน่วยงานภาคีเครือข่ายการพัฒนาเมือง และผู้แทนจากสถาบันการศึกษา เข้าร่วมระดมสมองในหลายครั้ง โดยจากฐานทุนเดิมที่กลไกพัฒนาเมืองได้ดำเนินงานไปแล้วนั้น พบว่า การพัฒนาเมืองในบริบทของประเทศไทย มีทิศทางหลัก 4 ทิศทาง ได้แก่ (1) การสร้างกลไกพัฒนาเมืองและการสร้างเป้าหมายร่วมในการพัฒนาเมือง (2) การสร้างองค์ความรู้เพื่อหนุนเสริมการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของ

การระดมสมองพัฒนาโจทย์วิจัยที่จะประกาศรับข้อเสนอโครงการในปีงบประมาณ 2564

การพัฒนาเมือง (3) การสร้างแผนการลงทุนด้านการพัฒนาเมือง (4) การสร้างระบบข้อมูลเปิดเพื่อการพัฒนาเมือง โดยปัจจุบันได้เกิดกลไกการพัฒนามากว่า 20 กลไก ทั้งนี้ หน่วย บพท. จะให้ความสำคัญกับข้อมูล Evidence Based เพื่อนำมาสู่การสร้างเศรษฐกิจที่กระจายความเจริญ โดยมีเป้าหมายคือ สร้างกลไกการพัฒนาระดับพื้นที่ เกิดการเปลี่ยนแปลงการลงทุนที่เพิ่มขึ้นและเกิดระบบการเงินในการพัฒนาระดับพื้นที่ เกิดกระบวนการเรียนรู้ของเมืองและข้อมูลเพื่อพัฒนากลไกตรวจสอบเชิงพื้นที่เพื่อการขับเคลื่อนเมือง รวมทั้งชุดความรู้ด้านการพัฒนาเมืองเพื่อขยายผลและนำเสนอนโยบายเชิงพื้นที่

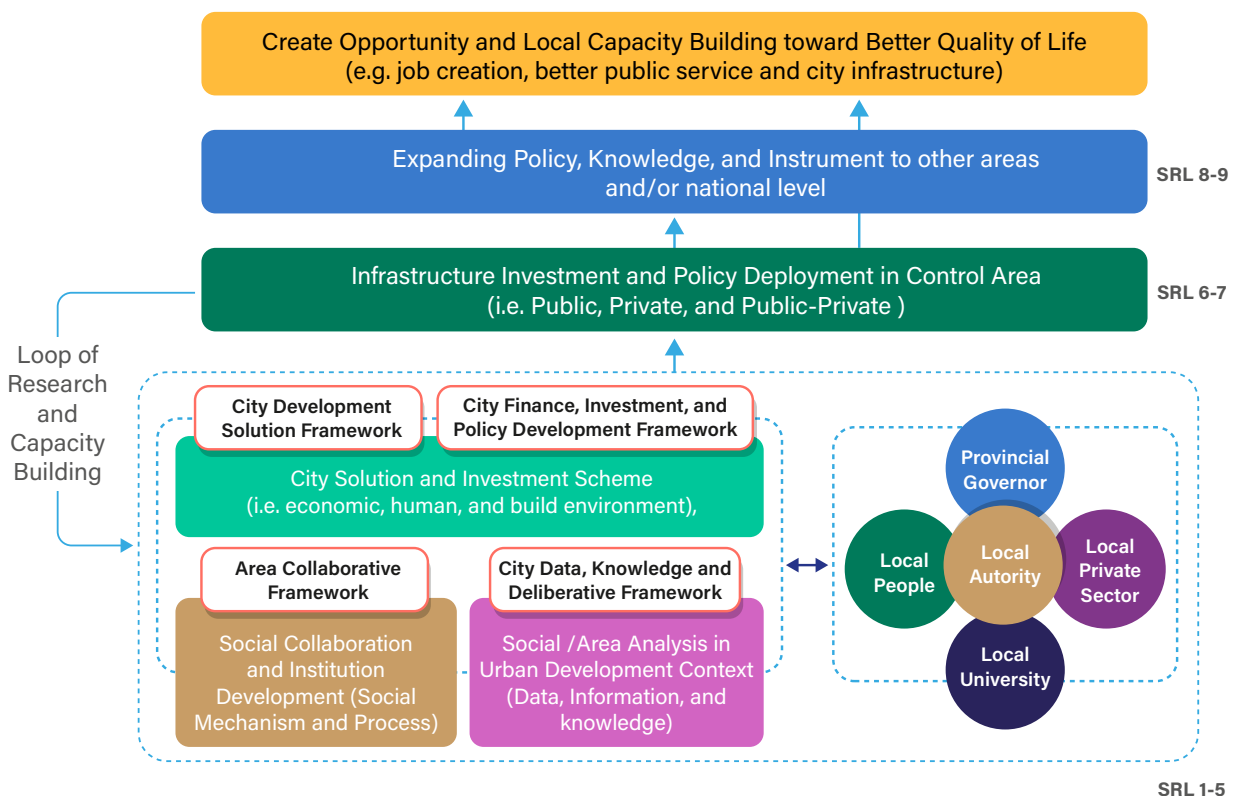
■ แผนงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

จากผลการดำเนินการที่ผ่านมาชี้ให้เห็นถึงศักยภาพและโอกาสที่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญในการทดลองนวัตกรรมทางการศึกษาทั้งในด้านการเรียนการสอนและนวัตกรรมการบริหารจัดการที่สามารถขยายแนวคิดและวิธีการทำงานไปยังพื้นที่จังหวัดอื่นที่อาจก้าวไปเป็นพื้นที่นวัตกรรมศึกษาในอนาคตได้เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับ

พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ที่ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไว้ว่า “จังหวัดที่จะเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้งมีความพร้อมที่จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งองค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และโอกาสที่จะประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน” ซึ่งหมายรวมถึงพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่ได้มีการกำหนดพื้นที่ไปแล้ว และพื้นที่ใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้น ในปี 2564 หน่วย บพท. จึงจะเปิดรับข้อเสนอโครงการ/ชุดโครงการใหม่ทั้งที่อยู่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเดิม 6 พื้นที่ 8 จังหวัด และพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ที่มีความพร้อมตามหลักเกณฑ์ข้างต้น โดยคงเป้าหมายวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดเดิม ซึ่งในกระบวนการทำงานกับโรงเรียนในพื้นที่เป้าหมายต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 เมื่อเทียบกับจำนวนโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัด พร้อมทั้งเสนอแนวทางขยายผลการวิจัยให้ครอบคลุมจำนวนโรงเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับจำนวนโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัดตามเป้าหมายของแผนงานเพื่อที่จะสร้างผลกระทบและขยายผลต่อไปได้

City Development Framework

City Development Research Scheme

สำหรับกรอบการวิจัยการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) หน่วย บพท. ได้ปรับให้อยู่ภายใต้แผนการพัฒนาเมืองและกลไกการเติบโตใหม่ ซึ่งยังคงเน้นความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยมีเป้าหมายยกระดับการเรียนรู้ของประชาชนในพื้นที่ เพื่อพัฒนาอาชีพ รายได้ และคุณภาพชีวิตที่จับต้องได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทพื้นที่

โปรแกรมที่ 17 การแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศ

■ แผนงานการสร้างแผนธุรกิจเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากรองรับการเปลี่ยนแปลงและวิกฤตด้านเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน

ในปีงบประมาณ 2564 จะดำเนินงานต่อเนื่อง โดยขยายผลจาก 3 จังหวัดนำร่อง ให้เป็น 10 จังหวัดนำร่อง ซึ่งคัดเลือกจากฐานทุนเดิมและความพร้อมของการสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกันของกลไกการพัฒนาพื้นที่ เพื่อเป็นตัวแทนของภูมิภาคและเป็นตัวแทนของภาคการผลิตและภาคบริการที่มีผลกระทบสูงในพื้นที่ โดยยังคงเป้าหมายเพื่อยกระดับรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในการปรับตัวด้านอาชีพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและวิกฤตด้านเศรษฐกิจ สำหรับตัวชี้วัดที่ตั้งไว้ คือ เพื่อยกระดับรายได้ของกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 30 โดยมีจำนวนผู้ได้รับผลประโยชน์ที่ตั้งไว้ อย่างน้อยร้อยละ 5 ของครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบในห่วงโซ่อุปทานของพืชผล ปศุสัตว์ เศรษฐกิจทรัพยากรฐาน และการบริการ

รายงานการเงิน ปีงบประมาณ 2563

หน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

รายงานการเงินในปีงบประมาณ 2563

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

งบแสดงฐานะการเงิน
ณ วันที่ 30 กันยายน 2563

สินทรัพย์

หน่วย : บาท

	หมายเหตุ	ณ วันที่ 30 กันยายน 2563
สินทรัพย์หมุนเวียน		
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	4	318,677,700.15
ลูกหนี้ระยะสั้น	5	142,534.00
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	6	224,550.15
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		319,044,784.30
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		
อุปกรณ์	7	16,245.18
เงินมัดจำ		143,374.20
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น		159,619.38
รวมสินทรัพย์		319,204,403.68

ขอรับรองว่าเป็นรายการอันถูกต้องและเป็นจริง

(นางสาวติมา เอื้อธรรมากิมข)

รองผู้อำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

(นายกิตติ สัจจาวัฒนา)

ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

หมายเหตุ ประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

งบแสดงฐานะการเงิน
ณ วันที่ 30 กันยายน 2563

หนี้สินและส่วนของทุน

หน่วย : บาท		
	หมายเหตุ	ณ วันที่ 30 กันยายน 2563
หนี้สินหมุนเวียน		
เจ้าหนี้ระยะสั้น	8	12,823,073.25
รายได้เงินอุดหนุนรับล่วงหน้า	9	282,407,918.50
เงินประกันตามสัญญา		21,000.00
รวมหนี้สินหมุนเวียน		295,251,991.75
รวมหนี้สิน		295,251,991.75
สินทรัพย์สุทธิ		23,952,411.93
สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสะสม		23,952,411.93
รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		23,952,411.93

ขอรับรองว่าเป็นรายการอันถูกต้องและเป็นจริง

(นางสาวติมา เอื้อธรรมาภิมุข)

รองผู้อำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

(นายกิตติ สัจจาวัฒนา)

ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

หมายเหตุ ประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
งบแสดงการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน
สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน)
ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563

หน่วย : บาท

	หมายเหตุ	ทุน	รายได้สูงกว่า ค่าใช้จ่ายสะสม	รวมสินทรัพย์ สุทธิ/ส่วนทุน
ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน)		-	-	-
การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์/ส่วนทุนสำหรับปี 2563				
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสำหรับงวด		-	23,952,411.93	23,952,411.93
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2563		-	23,952,411.93	23,952,411.93

ขอรับรองว่าเป็นรายการอันถูกต้องและเป็นจริง

(นางสาวรัตติมา เอื้อธรรมากิมุข)

รองผู้อำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

(นายกิตติ สัจจาวัฒนา)

ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

หมายเหตุ ประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

งบกระแสเงินสด

สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน)

ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563

หน่วย : บาท

	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน	
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	23,952,411.93
ปรับกระทบยอดเป็นกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน	
ค่าเสื่อมราคา	3,014.82
ดอกเบี้ยรับ	(572,029.80)
กำไรจากการดำเนินงานก่อนการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์	23,383,396.95
สินทรัพย์ดำเนินงานลดลง (เพิ่มขึ้น)	
ลูกหนี้ระยะสั้น	(142,534.00)
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	(143,374.20)
หนี้สินจากการดำเนินงานเพิ่มขึ้น (ลดลง)	
เจ้าหนี้ระยะสั้น	12,823,073.25
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	282,428,918.50
เงินสดรับ (จ่าย) จากการดำเนินงาน	318,349,480.50
เงินสดรับจากดอกเบี้ย	347,479.65
เงินสดสุทธิได้มาจาก (ใช้ไปใน) กิจกรรมดำเนินงาน	318,696,960.15

ขอรับรองว่าเป็นรายการอันถูกต้องและเป็นจริง

(นางสาวธิดา เอื้อธรรมากุล)

รองผู้อำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

(นายกิตติ สัจจาวัฒนา)

ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

หมายเหตุ ประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

งบกระแสเงินสด (ต่อ)

**สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน)
ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563**

หน่วย : บาท

	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน	
เงินสดจ่ายเพื่อซื้ออุปกรณ์	(19,260.00)
เงินสดสุทธิได้มาจาก (ใช้ไปใน) กิจกรรมลงทุน	(19,260.00)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้น (ลดลง)	318,677,700.15
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันที่จัดตั้งหน่วยงาน	-
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันสิ้นปี	318,677,700.15

ขอรับรองว่าเป็นรายการอันถูกต้องและเป็นจริง

(นางสาวรติมา เอื้อธรรมากิมุข)

รองผู้อำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

(นายกิตติ สัจจาวัฒนา)

ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

หมายเหตุ ประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

หมายเหตุประกอบงบการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2563

1. ข้อมูลทั่วไป

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) จัดตั้งตามมติเห็นชอบของสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ในหลักการให้จัดตั้งหน่วยบริหารและจัดการทุนในด้านระบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ให้หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) มีอิสระในการบริหารงาน มีบทบาทหน้าที่ในการจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาชุมชน หรือท้องถิ่นที่มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีขีดความสามารถเป็นอยู่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ ธุรกิจขนาดจิ๋ว วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคมในระดับพื้นที่

สถานที่ตั้งหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ตั้งอยู่ที่ 979/47 อาคาร เอส.เอ็ม ทาวเวอร์ ชั้นที่ 20 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุน) ภายใต้การดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) จำนวน 700,213,200.00 บาท โดยแยกเป็นเงินอุดหนุน จำนวน 664,213,200.00 บาท และงบบริหารจัดการ จำนวน 36,000,000.00 บาท

2. เกณฑ์การจัดทำงบการเงิน

งบการเงินจัดทำขึ้นตามมาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังประกาศใช้ ซึ่งรวมถึงหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ และนโยบายการบัญชีภาครัฐ และแสดงรายการในงบการเงินตามแนวปฏิบัติทางการบัญชี เรื่อง รูปแบบการนำเสนอรายงานการเงินของหน่วยงานของรัฐ ตามหนังสือกรมบัญชีกลางที่ 0410.3/ว 357 ลงวันที่ 15 สิงหาคม 2561

นอกจากนี้ฝ่ายบริหารได้นำมาตราฐานการบัญชีภาครัฐระหว่างประเทศ ฉบับที่ 39 (IPSAS 39) เรื่องผลประโยชน์พนักงาน มาถือปฏิบัติซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่รอบระยะเวลาบัญชี 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) เป็นต้นไป

และได้นำมาตราฐานการบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 23 เรื่อง รายได้จากรายการไม่แลกเปลี่ยน โดยมีผลบังคับใช้วันที่ 1 ตุลาคม 2563 มาถือปฏิบัติสำหรับการจัดทำงบการเงินรอบบัญชีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2563

อย่างไรก็ตาม การนำมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 23 มาถือปฏิบัติมิได้มีผลกระทบอย่างเป็นสาระสำคัญต่องบการเงินรอบบัญชีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2563

3. มาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐ

3.1 มาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน

ตามประกาศกระทรวงการคลังเรื่องมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ พ.ศ. 2561 เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2561 ที่มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2562 ดังนี้

มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 9 เรื่อง รายได้จากรายการแลกเปลี่ยน ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2562 เป็นต้นไป

ฝ่ายบริหารได้ประเมินแล้วเห็นว่ามาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐฉบับใหม่ข้างต้น ไม่มีผลกระทบอย่างเป็นสาระสำคัญต่องบการเงินในงวดที่นำมาถือปฏิบัติ

3.2 มาตรฐานที่จะมีผลบังคับใช้ในอนาคต

มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 23 เรื่อง รายได้จากรายการไม่แลกเปลี่ยน มาถือปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2562

มาตรฐานฉบับดังกล่าวฝ่ายบริหารได้นำมาถือปฏิบัติสำหรับการจัดทำงบการเงินรอบบัญชีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2563

3.3 เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ประกอบด้วยเงินฝากสถาบันการเงิน ซึ่งมีอายุครบกำหนดไม่เกิน 3 เดือน โดยไม่รวมรายการเงินฝากธนาคารที่มีภาระค้ำประกัน

3.4 ลูกหนี้ระยะสั้น

ลูกหนี้ระยะสั้น เป็นเงินให้พนักงานยืมเงินไปใช้จ่ายในการปฏิบัติงานโดยไม่มีดอกเบี้ย เช่น เงินยืมตรง จะรับรู้ลูกหนี้ตามมูลค่าที่ได้รับ

3.5 อุปกรณ์

อุปกรณ์ แสดงในราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม ยกเว้นอุปกรณ์ที่มีราคาทุนต่ำกว่า 10,000 บาท จะแสดงเป็นค่าใช้จ่ายในงวดที่เกิดรายการ

ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ คำนวณโดยวิธีเส้นตรงตามอายุการให้ประโยชน์โดยประมาณของสินทรัพย์ แต่ละประเภท ดังนี้

ประเภท	อายุการให้ประโยชน์ (ปี)
อุปกรณ์	5

สินทรัพย์ที่ได้รับจากการบริจาค แสดงในราคาทุนตามประเภทของสินทรัพย์ โดยจะบันทึกสินทรัพย์คู่กับหนี้สินในรายการรายได้รอการรับรู้ และจะทยอยรับรู้เป็นรายได้จากการบริจาคตามสัดส่วนของค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ที่ได้รับบริจาคในแต่ละงวดบัญชี

3.6 ผลประโยชน์พนักงาน

ผลประโยชน์ระยะสั้น

บพท. รับรู้เงินเดือน ค่าจ้าง โบนัส และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดรายการ

ผลประโยชน์หลังออกจากงานของพนักงาน (โครงการสมทบเงิน)

บพท. และพนักงานได้ร่วมกันจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ซึ่งประกอบด้วยเงินที่พนักงานจ่ายสะสมและเงินที่ บพท. จ่ายสมทบให้เป็นรายเดือน สิทธิประโยชน์ของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพได้แยกออกจากสิทธิประโยชน์ของ บพท. เงินที่ บพท. จ่ายสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายในปีที่เกิดรายการ

ผลประโยชน์หลังออกจากงานของพนักงาน (โครงการผลประโยชน์)

บพท. มีภาระสำหรับเงินชดเชยที่ต้องจ่ายให้แก่พนักงานเมื่อออกจากงานตามมาตรา 21 วรรค 3 กิจการของ บพท. ไม่อยู่ใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่พนักงานของ บพท. ต้องได้รับประโยชน์ทดแทนโดยรวมไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน ซึ่งบริษัทถือว่าเงินชดเชยดังกล่าวเป็นโครงการผลประโยชน์หลังออกจากงานสำหรับพนักงาน

บพท. คำนวณหนี้สินตามโครงการผลประโยชน์หลังออกจากงานของพนักงาน โดยใช้วิธีคิดลดแต่ละหน่วยที่ประมาณการไว้ (Projected Unit Credit Method) โดยผู้เชี่ยวชาญอิสระได้ทำการประเมินภาระผูกพันดังกล่าวตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย ซึ่งหลักการประมาณการดังกล่าวต้องใช้ข้อสมมติที่หลากหลาย รวมถึงข้อสมมติเกี่ยวกับอัตราคิดลด อัตราการขึ้นเงินเดือนในอนาคต อัตราการเปลี่ยนแปลงในจำนวนพนักงาน อัตราการมรณะ และอัตราเงินเฟ้อ

ผลกำไรหรือขาดทุนจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย (Actuarial gains and losses) สำหรับโครงการผลประโยชน์หลังออกจากงานของพนักงานจะรับรู้ในงบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน

สำหรับงบการเงินสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2563 หน่วยบริหารและจัดการทุนยังไม่ได้บันทึกภาระหนี้สินผลประโยชน์หลังออกจากงานของพนักงาน เนื่องจากยังไม่ได้จัดให้มีการคำนวณหนี้สินตามโครงการ และประมาณการภาระหนี้สินดังกล่าวไม่เป็นนัยสำคัญกับงบการเงิน

3.7 การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย

- (1) รายได้เงินอุดหนุนจะบันทึกเป็นหนี้สินเงินอุดหนุนรับล่วงหน้าเมื่อได้รับเงินจัดสรร เมื่อโครงการดำเนินงานแล้วมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นจะรับรู้เป็นรายได้จากการอุดหนุนและค่าใช้จ่ายตามโครงการนั้นๆ ด้วยจำนวนเงินเดียวกันในแต่ละงวดบัญชี เมื่อสิ้นสุดโครงการ บพท. ส่งคืนเงินเหลือจ่ายแก่แหล่งทุนที่เป็นเจ้าของเงินทุนวิจัยนั้น และบันทึกลดยอดเงินอุดหนุนรับล่วงหน้า
- (2) รายได้ดอกเบี้ยรับรู้เป็นรายได้ตามเกณฑ์สัดส่วนของเวลาโดยคำนึงถึงอัตราผลตอบแทนที่แท้จริงของสินทรัพย์
- (3) รายได้อื่นรับรู้ตามเกณฑ์คงค้าง
- (4) ค่าใช้จ่ายรับรู้ตามเกณฑ์คงค้าง

4. เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ประกอบด้วย

หน่วย : บาท	
	ณ วันที่ 30 กันยายน 2563
เงินฝากธนาคาร	
เงินฝากธนาคาร - ออมทรัพย์	318,677,700.15
รวมเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	318,677,700.15

เงินฝากออมทรัพย์มีอัตราดอกเบี้ยลอยตัวตามอัตราที่ธนาคารกำหนด

5. ลูกหนี้อื่นระยะสั้น

ลูกหนี้อื่นระยะสั้น ประกอบด้วย

หน่วย : บาท	
	ณ วันที่ 30 กันยายน 2563
ลูกหนี้เงินยืมโดยตรง	142,534.00
รวมลูกหนี้อื่นระยะสั้น	142,534.00

ลูกหนี้เงินยืมโดยตรง ณ วันสิ้นปี แยกตามอายุหนี้ ดังนี้

หน่วย : บาท			
ลูกหนี้เงินยืมโดยตรง	ยังไม่ถึงกำหนดชำระ และการส่งใช้ใบสำคัญ	เกินกำหนดชำระและ การส่งใช้ใบสำคัญ	รวม
ณ วันที่ 30 กันยายน 2563	142,534.00	-	142,534.00

6. สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น

สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น ประกอบด้วย

หน่วย : บาท	
	ณ วันที่ 30 กันยายน 2563
ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารค้างรับ	224,550.15
รวมสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	224,550.15

7. อุปกรณ์

อุปกรณ์ ประกอบด้วย

หน่วย : บาท					
	ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน)	รายการเพิ่มขึ้น (ลดลง) ระหว่างปี			ณ วันที่ 30 กันยายน 2563
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	โอนเข้า (โอนออก)	
ราคาทุน					
อุปกรณ์	-	19,260.00	-	-	19,260.00
รวมราคาทุน	-	19,260.00	-	-	19,260.00
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม					
อุปกรณ์	-	3,014.82	-	-	3,014.82
รวมค่าเสื่อมราคาสะสม	-	3,014.82	-	-	3,014.82
รวมอุปกรณ์ - สุทธิ	-				16,245.18
					สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
ค่าเสื่อมราคาสำหรับปี					3,014.82

8. เจ้าหนี้ระยะสั้น

เจ้าหนี้ระยะสั้น ประกอบด้วย

หน่วย : บาท	
	ณ วันที่ 30 กันยายน 2563
เจ้าหนี้โครงการ	6,051,562.50
เจ้าหนี้ สอวช.	2,046,622.55
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	4,705,084.00
เจ้าหนี้อื่น	19,804.20
รวมเจ้าหนี้ระยะสั้น	12,823,073.25

เจ้าหนี้ สอวช. เป็นเงินสำรองจ่ายแทนหน่วยบริหารและจัดการทุน

9. รายได้เงินอุดหนุนรับล่วงหน้า

รายได้เงินอุดหนุนรับล่วงหน้า ประกอบด้วย

หน่วย : บาท	
	ณ วันที่ 30 กันยายน 2563
รายได้เงินอุดหนุนรับล่วงหน้า - ร้อยจ่ายโครงการ	282,407,918.50
รวมรายได้เงินอุดหนุนรับล่วงหน้า	282,407,918.50

รายได้เงินอุดหนุนรับล่วงหน้าเป็นเงินอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ยังไม่ได้เบิกใช้ และร้อยละค่างบประมาณที่มิได้ทำสัญญาโครงการ (ดูหมายเหตุประกอบงบการเงิน ข้อ 16)

10. รายได้จากเงินอุดหนุน

รายได้จากเงินอุดหนุน ประกอบด้วย

หน่วย : บาท	
	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
รายได้เงินอุดหนุนจากหน่วยงานภาครัฐ - ค่าบริหารจัดการ	36,000,000.00
รายได้เงินอุดหนุนจากหน่วยงานภาครัฐ - งานวิจัย	381,805,281.50
รวมรายได้จากเงินอุดหนุน	417,805,281.50

11. ค่าใช้จ่ายบุคลากร

ค่าใช้จ่ายบุคลากร ประกอบด้วย

หน่วย : บาท	
	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
เงินเดือนและสวัสดิการ	5,159,252.17
รวมค่าใช้จ่ายบุคลากร	5,159,252.17

12. ค่าตอบแทน

ค่าตอบแทน ประกอบด้วย

	หน่วย : บาท
	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานโครงการวิจัย	571,000.00
ค่าเบี้ยประชุม	146,200.00
รวมค่าตอบแทน	717,200.00

13. ค่าใช้สอย

ค่าใช้สอย ประกอบด้วย

	หน่วย : บาท
	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	1,996,825.98
ค่าบริหารจัดการหน่วยงาน	3,600,000.00
ค่าจ้างเหมาบริการ	199,085.00
ค่าเช่าพื้นที่และอุปกรณ์สำนักงาน	140,560.20
ค่ารับรองและพิธีการ	566,059.50
ค่าโฆษณา	133,420.00
ค่าใช้สอยอื่น	100,431.00
รวมค่าใช้สอย	6,736,381.68

14. เงินทุนสนับสนุนโครงการ

เงินทุนสนับสนุนโครงการ ประกอบด้วย

	หน่วย : บาท
	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
โปรแกรมที่ 13 นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม	309,656,561.50
โปรแกรมที่ 15 เมืองน่าอยู่และการกระจายศูนย์กลางความเจริญ	37,424,010.00
โปรแกรมที่ 17 การแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศ	34,724,710.00
รวมเงินทุนสนับสนุนโครงการ	381,805,281.50

15. การผูกพัน

สอวช. โดย บพท. มีการผูกพันตามสัญญาเช่าพื้นที่อาคารสำนักงาน และจ้างเหมาบริการอื่น ๆ ณ วันที่ 30 กันยายน 2563 จำแนกตามระยะเวลาของสัญญาได้ดังนี้

หน่วย : บาท	
	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
ไม่เกิน 1 ปี	973,407.70
เกิน 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี	-
รวม	973,407.70

16. เงินอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ตามบันทึกข้อตกลงกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และหน่วยบริหารและจัดการทุน ได้ตกลงร่วมกันในการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ได้รับพิจารณาจัดสรรเงินจากกองทุนเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปสำหรับปีงบประมาณ 2563 มีรายละเอียดงบประมาณดังนี้

หน่วย : บาท	
	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
เงินอุดหนุนเพื่อโครงการวิจัย	664,213,200.00
เงินอุดหนุนที่ทำสัญญาแล้วจ่ายออก/รับรู้ค่าใช้จ่ายระหว่างปี	381,805,281.50
เงินอุดหนุนที่ทำสัญญาแล้วรอจ่าย/อยู่ระหว่างทำสัญญา	282,407,918.50
เงินอุดหนุนที่ไม่ได้ทำสัญญารอส่งคืนกองทุน	-

17. การอนุมัติงบการเงิน

งบการเงินนี้ได้รับอนุมัติให้ออกโดยคณะกรรมการอำนวยการสำนักงาน เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2563

